

NAJSTAREJŠA SLOVENSKA REVIJA, KI ŠE IZHAJA

PLANINSKI VESTNIK

2
2026

TEMA MESECA

**Potep
po svetu**

Z NAMI NA POT

**Čarobni
zakladi
Slovenije**

PLANINSKA
ZVEZA
SLOVENIJE

9 1770350 434008

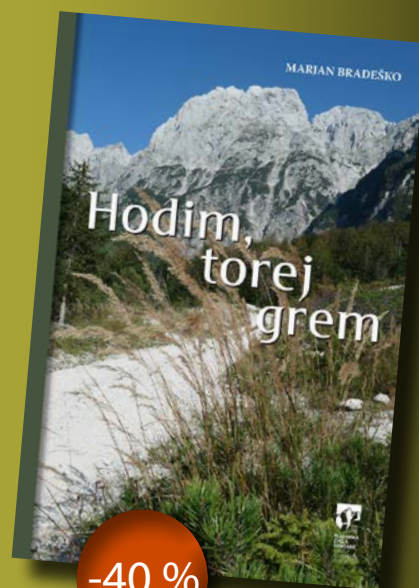
4,80 €

HODIM, TOREJ GREM, Marjan Bradeško

Avtor v dvaintridesetih (32) zgodbah opisuje svoje poti od kraških goličav slovenske Istre do Triglava, od mračnih grap predgorja Julijskih Alp do haloških gričev. Zadrži se med domačimi polhograjskim griči, bralca pa povabi tudi čez mejo, v Zahodne Julijce in v Ziljske Alpe. Vmes doda vtise iz pohodov med polji sivke v Provansi ali med jezери v Pirenejih, na koncu pa se odpravi na nekaj večdnevnih pohodov po Slovenski planinski poti. Čeprav gre za leposlovno knjigo, bralec v njej najde navdih za odkrivanje prelepih koncev v gorah in širše.

Format: 165 x 240 mm; 160 strani, integralna šivana vezava

CENA: V času od 1. 3. 2026 do 31. 3. 2026 lahko knjigo kupite po akcijski ceni s 40-odstotnim popustom: 16,74 €* (redna cena: 27,90 €*).

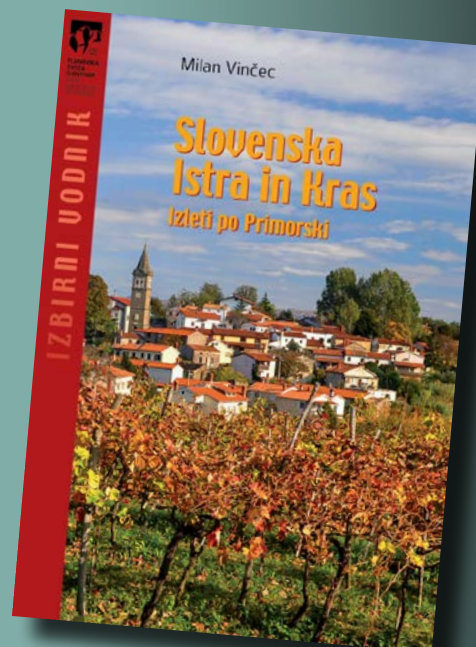

SLOVENSKA ISTRA IN KRAS, Izleti po Primorski, Milan Vinčec

- posodobljena in razširjena izdaja vodnika po slovenski Istri, Krasu in zamejstvu
- vodnik za vse, ki imate radi lažje in označene planinske poti ter izlete s ščepcem zgodovine in kulture
- delo domačina in odličnega poznavalca območja
- zgoščeni, natančni in slikoviti opisi
- predstavitev krajev in ljudi, naravne in kulturne dediščine
- pregledni zemljevidi opisanih poti
- bogata fotografska vsebina
- QR-kode izhodišč in poti

Format: 130 x 210 mm, 320 strani, integralna, šivana vezava

CENA: 29,90 €*

*DDV je obračunan v ceni. Stroške poštnine plača naročnik.
Izdajo vodnika je omogočilo sofinanciranje Fundacije za šport.

I N F O R M A C I J E · N A K U P · N A R O Č I L A

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE, PLANINSKA TRGOVINA PZS

NA SEDEŽU Ob železnici 30a, Ljubljana, v času uradnih ur
(v ponedeljek in četrtek od 9. do 15. ure, sredo od 9. do 17. ure, petek od 9. do 13. ure; odmor za malico 10.30–11.00).

PO POŠTI p. p. 214, SI-1001 Ljubljana

PO TELEFONU 01 43 45 684 v času uradnih ur brezplačna telefonska številka 080 1893 (24 ur na dan, vse dni v letu)

PO FAKSU 01 43 45 691

E-NAROČILA trgovina@pzs.si ali spletna trgovina PZS: <http://trgovina.pzs.si>.

SLOVENSKI PLANINSKI MUZEJ

Triglavska cesta 49, 4281 Mojstrana • telefon: 08 380 67 30 • faks: 04 589 10 35 • e-naročila: info@planinskimuzej.si

IZDAJATELJI IN ZALOŽNIK

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja osemnajstega v mesecu.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

126. letnik

NASLOV UREDNIŠTVA

Planinska zveza Slovenije

Uredništvo Planinskega vestnika

Ob železnici 30a, p. p. 214

SI-1001 Ljubljana

T: 01 434 56 90, F: 01 434 56 91

E: pv@pzs.si

www.planinskivestnik.com

www.pvkazalo.si

www.facebook.com/planinskivestnik

ODGOVORNI UREDNIK

Vladimir Habjan

UREDNIŠKI ODBOR

Emil Pevec (tehnični urednik), Marta Krejan Čokl, Zdenka Mihelič, Irena Mušič Habjan, Mateja Pate, Dušan Škodič, Tina Leskošek, Mire Steinbuch

ZUNANJI SODELAVCI

Peter Šilak, Miha Pavšek, Simona Nahtigal, Žarko Rovšek

LEKTORIRANJE

Marta Krejan Čokl, Mira Hladnik, Vera Šeško, Sonja Čokl, Darja Horvatič (korektorica)

OBLIKOVNA ZASNOVA

Mojca Dariš

GRAFIČNA PRIPRAVA IN TISK

Schwarz print, d. o. o.

Tiskano na NEO MATT papirju, Triglav papir

NAKLADA: 3700 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi. Mnenje avtorjev ni nujno tudi mnenje uredništva in PZS. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno.

Naročanje

Po pošti na naslov: Planinska zveza Slovenije, Ob železnici 30a, p. p. 214, SI-1001 Ljubljana, po elektronski pošti na naslov: pv@pzs.si ali po telefonu 080 1893 (24 ur na dan) in na naslovu: <https://clanarina.pzs.si/vestnik.php>.

MODRA ŠTEVILKA

080 18 93

Transakcijski račun PZS

IBAN: SI56 6100 0001 6522 551

SWIFT: HDLSI22

DELAVSKA HRANILNICA D.D. LJUBLJANA

Naročnina 48 EUR, 72 EUR za tujino, posamezna številka 4,80 EUR, poletna številka 5,90 EUR. Člani PZS so upravičeni do 25 % popusta na letno naročnino Planinskega vestnika (36 EUR, tujina 62 EUR). Letna naročnina e-revije 40 EUR, za člane PZS 30 EUR, kombinacija tiskane in e-revije 64 EUR (za člane PZS 48 EUR). Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra za prihodnje leto.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirata Ministrstvo za šolstvo in šport RS in Fundacija za financiranje športnih organizacij v RS.

Fundacija za šport

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI

Velika Zelnarica

Foto Aljaž Žnidaršič

Uredništvo Planinskega vestnika skrbno preverja vse članke in točnost v reviji objavljenih opisov poti, ki praviloma vključujejo opozorila na nevarnosti in možne pasti obiskovanja gora. Žal pa je vsak opis vedno subjektiven, poleg tega se objektivne težave na terenu lahko spreminjajo iz dneva v dan, celo iz ure v uro. Zato uredništvo revije in Planinska zveza Slovenije ne moreta prevzeti nobene odgovornosti za morebitne poškodbe ali materialno škodo, ki bi jih utrpeli kdorkoli zaradi hoje in plezanja po gorah po navodilih iz te revije.

Vabilo neprepričanim

Pred dnevi me je moderatorica v knjižnici na pogovoru o moji knjigi *Na samotnih poteh* vprašala, kaj mi pomenijo gore, zakaj hodim v naravo in v gore.

"A veš, da tega nikoli ne razlagam. Že vprašanje se mi zdi odveč. Če bi začel razlagati, bi imel občutek, da nekoga v nekaj prepričujem. To pa se mi ne zdi smiselno," sem odvrnil. "Ja, ampak ti si pisatelj in moraš take stvari znati povedati in ljudem razložiti," je bil njen odgovor.

Jaz pisatelj? Nimam se za ravno za pisatelja, res pa je, da pišem knjige. Dobro me je dobila, sem si mislil. Tako se ni bilo možno izogniti odgovoru ...

Gore so me naučile samostojnosti, odgovornosti, iznajdljivosti, pravilnega odločanja in utrjevale moj pogum. Hoja in plezanje sta mi omogočila zdrav način življenja, naučil sem se pravilne hoje in izpopolnil tehniko gibanja, našel sem ravnotežje na najbolj delikatnih mestih, bolje prepoznavam znake, ki mi jih sporoča telo. Ko sem v gorah, imam boljši stik z naravo, ki ga z življenjem v mestu izgubljam, bolj znam spoštovati in varovati naravo, živali, rastline. Naučil sem se vztrajnosti, preudarnosti, začutil sem močno voljo za dosego nekega cilja, vrha, po drugi strani pa tudi to, da ne grem z glavo skozi zid in se znam obrniti. Postal sem bolj pozoren ob spremljanju dogajanja, tudi vremenskega, navadil sem se prepoznati nevarnosti in se jim izogniti. V gorah sem postal skromen, saj nimam vedno vsega pri roki tako kot v dolini. Spoznal sem prave prijatelje – ne tiste navidezne, ki počijo kot balon, takoj ko se malce zaplete, ampak take, ki jim na vrvi zaupaš svoje življenje. V gorah sem potešil svojo neskončno radovednost in raziskovalno žilico, ko sem znova in znova spoznaval nove kraje, gore, doline, območja, gorovja, pa tudi ljudi. Naučil sem se komuniciranja z njimi, in to tudi takrat, ko sem bil soočen s stiskami, ko *blefiranje* ni bilo več možno. V gorah sem našel stik s pokojnim očetom, bolj sem prisluhnil svojemu notranjemu glasu. Znanje, ki sem ga pridobil, sem z veseljem prenašal na druge in jim pomagal, da je tudi njihov korak postal bolj varen. V gorah sem začutil močno sočutje, empatijo in dobil možnost pomagati ljudem. V gorah sem postopoma odkrival, kaj je v življenju res pomembno. So torej, preprosto – ena velika izkušnja. Povedal sem tudi to, da me je gorski svet spodbudil k ustvarjalnosti – pisanju člankov, knjig, predavanjem, fotografiranju, uredniškemu delu ... In ja, gore so me pripeljale do *Planinskega vestnika*.

Kaj je revija? Nabor člankov in fotografij. Pa ne le to, ampak je ena velika ljubezen do narave in gorskega sveta. Z vsebino, ki jo prinašamo, poskušamo vse tisto, o čemer sem razlagal zgoraj, približati tudi bralkam in bralcem. Dobre zgodbe vedno pritegnejo. Informacije o poteh in pristopih so vabilo v gore. Z vzgojnimi članki povečujemo varnost planincev. Z mnogimi prispevki opozarjamo na varstvo narave, predstavljamo ljudi, ki imajo kaj povedati, polemike nam dajejo misliti. In še mnogo drugega ...

Vem, da naročnikov ni treba prepričevati, vendar, ker je *Planinski vestnik* družinska revija, seže pogosto tudi do koga, ki z gorami nima veliko izkušenj. Poznam več primerov, ko so novinci spoznali gore, pozneje pa priznali, da so si od nekdaj želeli nekaj takega, a dolgo niso našli poti do tja.

No, tudi za te pišemo. Te poskušamo *prepričati* z našimi zgodbami.

Vladimir Habjan

4

11

16

20

22

28

UVODNIK

1 **Uabilo neprepričanim**

Vladimir Habjan

POTEP PO SVETU

4 **Himalajske enoslednice**

Dejan Ogrinec

POTEP PO SVETU

11 **Treking po Azerbejdžanu**

Damir Šantek

POTEP PO SVETU

16 **U vertikali Armenije**

Massimo Cappuccio
Prevedel Mire Steinbuch

POTEP PO SVETU

20 **Uzpon na vulkansko goro**

Franci Horvat

INTERJUJ

22 **Pogovor s fotografom Aljažem Žnidaršičem**

Mira Petek

ZGODBA

28 **Ostarela naveza**

Dušan Škodič

KOLUMNA

32 **Kam so vsi šotori šli**

Luka Snoj

Z NAMI NA POT

34 **O Čarobnih zakladih Slovenije**

Mojca Volkar Trobevšek

USEBINE USEH

PLANINSKIH VESTNIKOV
OD LETA 1895 DALJE NA
WWW.PUKAZALO.SI

32

34

41

44

50

54

NAJUSPEŠNEJŠI
V ŠPORTNEM PLEZANJU
V LETU 2025

PLANINČKOV KOTIČEK

41 Pa prav na silvestrovo

Kristina Menih

ALPINISTIČNO SMUČANJE

44 Prvi je bil Davo

Dejan Ogrinec

ZNANJE

50 Pazi, plaz!

Matej Ogorevc

KOLUMNA

53 Varen korak in srečno

Boža Herek

ALPINISTIČNO-PLEZALNI VEČER

54 Ne plezajte zaradi nagrad

Po spletnem gradivu
povzel Vladimir Habjan

FOTO ZGODBA

58 Neznani pristop na zahtevno goro

Boštjan Mandelj

PLANINSTVO

60 U blagem svetu dolenjskih gričev

Jana Remic

STRIP

64 Roblekov dom

Urška Godec,
Matjaž Bertoncelj

LITERATURA

66 Messnerjeva pot proti vetru

Vladimir Habjan

MLADI

68 Planinske brihte tretjič državne prvakinja

Po medijskih objavah
povzel Emil Pevec

JUBILEJ

70 Sto let organiziranega planinstva v Beli krajini

Sabina Stopar

73 PISMA BRALCEV

73 LITERATURA

74 PLANINSKA ORGANIZACIJA

75 NOVICE

76 U SPOMIN

Naročilo na Planinski vestnik

Brezplačna številka
24/7: 080 18 93
01 43 45 684
trgovina@pzs.si
Ljubljana,
Ob železnici 30a

e-revija.planinskivestnik.com

Dejan Ogrinec

Himalajske enoslednice

Visokogorsko kolesarjenje po Nepalu

"Najbolj nore sanje vsakega gorskega kolesarja!" je z iskro v očeh začel Andrej. "Glede na topografijo Nepala – od ravníc do srednjega hribovja, ki mu sledijo strme alpske višine in nizi najvišjih gora na svetu, ki zagotavljajo dramatično ozadje – imamo vse, kar si želi gorski kolesar. Vabijo makadamske ceste, tekoče enoslednice, vzponi in spusti, od blagih do ekstremnih, pokrajina, polna naravnih bogastev, in obilo priložnosti za druženje z domačini ter opazovanje njihovih edinstvenih običajev in raznolikih etničnih kultur."

Gorsko kolesarjenje, ki velja za enega najbolj priljubljenih pustolovskih športov na svetu, je danes doseglo kultni status in se spremenilo v globalni fenomen. Tudi v Nepalju je vse v zvezi z gorskim kolesarjenjem doživelo dramatično preobrazbo na bolje, če ne celo na najboljše. Leta 1983 je Nepal videl prva serijsko izdelana gorska kolesa, ko je prva himalajska gorskokolesarska odprava poskušala, kar se je zdelo nemogoče – prikolesariti do baznega tabora pod Everestom na višini 5364 metrov. Dvema članoma odprave je to celo uspelo.

Potem so v osemdesetih domačini na podeželju s strahospoštovanjem opazovali tujca s čelado, kako pedalira po poteh in grebenih, ki obkrožajo katmandujsko dolino, in se z lahkoto vzpenja in spušča na svojem

gorskem kolesu. Ta oseba je bil James Giambrone, ki je v Nepalju posejal prva semena tega športa. To vam lahko potrdi vsak izkušen nepalski veteran gorskega kolesarjenja. "Osamljeni tujec" je še danes nekakšen guru gorskokolesarske scene v Nepalju. Bolj priljubljeno je postalo po letu 2000, ko tudi Slovenci nismo zaostajali, saj se je do takrat že kar nekaj naših gorskih kolesarjev preizkusilo med himalajskimi vršaci.

S smučmi na kolo

Moje prijateljstvo z Andrejem se je začelo na strmih smučinah.¹ Ogromno prvenstvenih, izjemno zahtevnih alpinističnih smeri in knjižni vodnik *Strme smučine* so bili v tistih časih prava posebnost; nisva smučala samo v naših gorah, ampak tudi v Dolomitih,

Andrej na kolesu pod
Khatung Kangom, 6484 m
Foto Marina Zorčič

Skozi vas Bagarchap
Foto Andrej Zorčič

Alpah, Andih, Himalaji. Vedno pogosteje, ko pri nas ni o tem razmišljal še nihče, pa sem se v gore odpravljaj tudi s kolesom in s tem "okužil" še Andreja. Sprva bolj za zabavo, a kmalu sva začela resno kolesariti po hribih. Bila sva alpinista, pozimi vsak konec tedna v gorah s smučmi, poleti s kolesom; gore so nama predstavljale drugi dom. Potem so pod taktirko najinega kolega Marka Paternuja nastale še *Strme kolesnice*, knjižni vodnik, ki je v tistih časih izjemno izstopal. Naslovnico krasi ravno Andrej, ki se je zadnja leta popolnoma predal *trejlanju*, *grevljanju* ali kar koli se dogaja na dveh kolesih, čeprav smučmi še nikakor ni vrغل v kot. Ni nenavadno, da se je porodila tudi zamisel o kolesarjenju v Himalaji, da se na ta "novi", drugačen način doživi tudi ta košček sveta; Andrej in Marina, njegova žena, sta v zadnjih letih z gorskimi kolesi v Nepal potovala že dvakrat.

¹ Andrej Zorčič, alpinist, alpinistični smučar.

Čez viseči most,
zadaj Anapurna II,
7937 m
Foto Andrej Zorčič

Drzna zamisel

Andrej: "Predlani je bila želja po dolgem času ponovno obiskati Himalajo, po dolgem času spet videti tiste strme bele vršace, kjer se človeku prečisti telo in glava, le da namesto s cepinom in smučmi z gorskim kolesom. Nekakšna kombinacija alpinizma in kolesarjenja se mi je zdela zelo vabljiva. In lani sva se konec aprila z Marino odpravila na najino že drugo gorskokolesarsko odpravo v Nepal, saj je kolesarjenje že desetletja najin skupni konjiček – kolesariva tako v Alpah kot drugod po svetu.

Veliko težav so nama prihranile izkušnje s prvega kolesarjenja po Nepal, ko sva se z neznanimi izzivi šele spoznavala. Sicer se je bilo po predlanski avanturi pod Anapurnami kar malce težko tako na hitro še enkrat spraviti na pot, ampak dobro, da sva se, dokler se še lahko, če se malce pošalim. Nisva več ravno mlada in življenje postaja čedalje bolj zagonetno. Gorsko kolesarjenje v deželi, kot je Nepal, in v tako visokih gorah je organizacijsko, fizično in marsikdaj tudi tehnično zahteven projekt in neznank je bilo sprva res veliko. Od tega, kako spakirati in razstaviti kolesi in poskrbeti za njun predvsem varen prevoz v Nepal, do tega, kako na kolesu tovoriti vso potrebno opremo. Je treba imeti nosača ali ne (te informacije so zelo različne)? Kaj vzeti s seboj – kakšno spalno vrečo, katera zdravila, kako je s cepljenji, kako bo s hrano, vodo, prehranskimi dodatki, higieno, urediti je bilo treba zavarovanje v primeru nesreče ali bolezni ... Kateri kolesi sploh vzeti? Predvsem pa je bilo treba najti in *naštudirati* primerno turo, da je pustolovščina dobila glavo in rep."

Lower Mustang

Lani ju je zamikal obisk himalajske pokrajine Lower Mustang, gorsko kolesarjenje pod mogočno, sedmo najvišjo goro na svetu, Daulagirijem, 8167 m. Za začetek petnajstdnevnega gorskokolesarskega poto-

Kolesar nad prelazom Thorung La na višini 5500 m
Foto Andrej Zorčič

vanja sta izbrala kraj Beni na nadmorski višini skromnih – glede na himalajske razsežnosti – 800 metrov. Do Muktinatha na višini 3600 metrov, kjer najbi imela bazo za nadaljevanje te posebne in zahtevne avanture, sta potovala brez pomoči domačinov, v slogu pravega *bikepackinga*, kar pomeni z vso opremo na kolesu (spalne vreče, obleka, zaščitna oprema, orodje, športno prehranski dodatki ...).

Andrej: "Načrtovala sva, da bova više otovorjena samo z lahkimi nahrbtniki in da bova opravljala dnevne in dvodnevne kolesarske ture do višine 5500 metrov ter spala in se prehranjevala v *lodgih*. Podoben taktičen načrt kot predlani."

A pustolovščina se je po svoje začela že pol leta pred odhodom: temeljite fizične priprave, vključno z dolgotrajnim rinjenjem in nošnjo koles, natančna priprava in nakup dodatne opreme, tehtanje opreme, iskanje letalskih vozovnic, organizacija prevoza koles z letalom, razstavljanje in pakiranje koles ...

"Po pristanku v po azijsko živahnem nepalskem glavnem mestu sva imela na voljo dva dni za sestavljanje koles, pridobitev vseh dovoljenj za kolesarjenje v gorah in počitek pred naporno dvanajsturno vožnjo s terenskim vozilom do Pokhare in naprej do Benija, najinega izhodišča. Z nasveti in prevozi do hribov in nazaj sta nama (spet) izdatno pomagala Jenny in Santosh iz podjetja Himalayan Single Track v Katmanduju."

Ne samo strokovnih nasvetov, tudi kakšen prijateljski namig sta dobila od obeh tamkajšnjih gorskih kolesarjev, kar jima je olajšalo izbiro ciljev in njihovo uresničitev. V stiku so bili že mesece pred odhodom v Nepal. Andreju so odstopili tudi prostor v svoji kolesarski delavnici, da je lažje sestavil in pred vrnitvijo domov razstavil kolesi.

Andrej se spominja: "Nikdar ne bom pozabil najine prve testne vožnje po Katmanduju, ker je bila posebna izkušnja. Zaradi gostega kaotičnega prometa se namreč zdi zelo nevarna, če že ne nemogoča. Jutro na dan najinega pravega začetka pustolovščine naju je pričakalo prav žalostno. Lilo je kot iz skafa. Nič spodbudno ni bilo videti. Kot sva pričakovala, je bila pot po večinoma slabih in razbitih cestah res malce mukotrpna, a do večera sva le prispela na cilj. Celo deževati je nehalo."

Sledil je štiridnevni vzpon z otovorjenimi kolesi do Muklinatha, ki je kljub naporu potekal razmeroma gladko. Cesta je bila v primerjavi s potjo v Manang na drugi strani Anapurne razmeroma lepa, nakloni

*Ekipa na sedlu Thorung La, 5416 m
Foto Marina Zorčič*

kolesarju prijazni, brez velikih nihanj, sicer tako značilnih za te kraje. Tudi vzpon po soteski reke Kali Gandaki, ki velja za najglobljo sotesko na svetu, je bil zanimiva izkušnja.

"Ker se maja turistična sezona počasi končuje, sva bila v *lodgih* večkrat edina gosta. Pa pričakovati je kakšen deževen dan več, zato je dežni komplet nujni del opreme. Imela sva tudi nekaj lažjih zdravstvenih zapletov, a na srečo je bil obisk lokalnega zdravnika v Karapaniju prijetna izkušnja.

Seveda nama ne bi bilo treba kolesariti iz doline s tiste skromne nadmorske višine 800 metrov, a želela sva, da bi bilo kolesarjenje čim bolj športno," je še pristavil Andrej. Vodene gorskokolesarske ture v teh koncih namreč običajno potekajo tako, da kliente z letalom pripeljejo v Jomsom na višino 2700 metrov. Više, kjer je kolesarje še mogoče prevažati, si pomagajo s terenskimi vozili; navzdol jim celo peljejo odvečno opremo.

Prva "ta prava" gorskokolesarska tura

"Dan po prihodu v najin bazni *lodge* v Muklinathu sva se podala na prvo turo na sedlo Gyu La, 4100 metrov visoko, ki leži na poti v Upper Mustang. Na poti do vaškega templja sva srečala precej ljudi, naprej pa je bilo zelo samotno, nikjer nikogar. Vzpon je zahteval precej rinjenja koles in tudi višina se je že občutno poznala, saj še nisva bila prav dobro aklimatizirana. Pokrajina v tem delu je nekakšna visokogorska puščava, precej podobna Tibetu, in barvno enoličnost so nama popestrile molilne zastavice na vrhu. Močan veter, ki je tukaj običajen, naju je pregnal v zavetje nekaj metrov pod vrhom, kjer sva nataknila ščitnike in se pripravila na spust.

Po ne prestrmi prostrani pokrajini je šlo v dolino hitro, večinoma zelo tekoče. Vmes je tudi nekaj zahtevnejših odsekov, ki zabelijo in popestrijo za naše pojme kar eksotičen spust. Za zaključek sta naju čakala še vožnja po visečem mostu in vzpon nazaj v vas.

*Pot iz Besisahara
v Manang
Foto Andrej Zorčič*

*Marina na stezi s
sedla Thorung La,
5416 m*

Foto Andrej Zorčič

Zvečer sem pred sosodnjim lokalom prijetno presenečen zagledal gorsko kolo. Lepo je bilo videti, da še kdo drug razmišlja podobno kot midva. Lastnik kolesa je lokalni gorski kolesar Razen, ki v gostišču dela kot kuhar. Je še bolj kot ne začetnik. Govorila sva o vsem mogočem. Potarnal je, da žal ne kolesari prav veliko, ker ima med sezono veliko dela. Ko ta mine, je pa vse blatno. Želi si čez Thorung La v Manang. Pomagal sem mu nastaviti tlak v vilicah na njegovem kolesu in mu pokazal, kako mi nosimo kolo."

Thorung La

"Čez dva dni sva se samo z najnujnejšo opremo odpravila proti bivaku na planini Pedi na višini 4150 metrov, kjer sva nameravala prespati. Želela sva se vzpeti in spustiti po stezi s sedla Thorung La, 5420 m. Od planine do sedla ni več nobene kočice ali zavetišča. Zavedala sva se, da bo izredno težko riniti in nositi kolesa in opremo ter premagati strmih 1300 metrov višinske razlike na tej nadmorski višini v enem zamahu. Zato se s te strani pohodniki redko vzpenjajo, kolesarji pa sploh ne. Po naključju sva na poti srečala domačina Sherpo Norbujia in ponudil nama je prenočišče v svoji koči. Izkazalo se je, da občasno dela tudi kot nosač, in ponudil nama je pomoč pri vzponu na sedlo. K sodelovanju je pregovoril še svojega soseda in ekipa je bila sestavljena. Možnost za uspeh je bila veliko večja. Izredno srečo

sva imela, da sva ga srečala, saj na planini živi samo pet ljudi in še ti samo v sezoni paše jakov."

Andreja so spomini na dogodivščino kar preplavili: "Vstanemo ob treh zjutraj, odhod je načrtovan med četrto in peto. Počasi se dani, povsod okoli mir, tišina. Hodim prvi in vzdržujem enakomeren planinski tempo. Občasno splašim katero od tam živčih divjih živali, kozo ali ptico. Do višine 5000 metrov lepo napredujemo, više pa se nama in tudi nosačema pomanjkanje kisika že dobro pozna. Večkrat se ustavimo in počivamo. Kljub temu pridemo na sedlo v samo štirih urah. Nikjer nikogar. Malo me skrbi, kako bova 'od višine pijana' vozila kolo, saj je spust ponekod kar zahteven.

Na vrhu seveda veselje in obvezno fotografiranje, potem pa še vzpon do razgledišča na višini 5500 metrov in priprava na spust. Za komično težavo na tej višini se izkažejo lahki kolenski ščitniki. Da si jih natakneva, se morava sleči do spodnjih hlač. Ne najbolj zabavno opravilo v tistem mrazu.

Čaka naju tisoč višinskih metrov spusta po himalajskih enoslednicah in utrujenost ob misli na to izgine. Prvi del s sedla je lep, tekoč, drugi bolj adrenalinski. Prehitiva nekaj pohodnikov in kolesarja iz Kolorada. Pove, da kolesari okoli Anapurne. S težkimi torbami na kolesu gre seveda bolj počasi in ponekod mora iti peš. Nama je spust – brez opreme, saj je ostala v dolini – res v užitek in občutki so v tistem veličastnem

himalajskem okolju epski. Na planini se ustaviva in počakava Norbuja. Po skupnem kosilu se posloviva in odpeljeva v dolino."

Po dnevu počitka ju je čakala še zadnja od načrtovanih tur, Lubra Magic Trail, spust s sedla Lubra Pass v vas Kagbeni. Bil naj bi najlepši v Nepal.

"Po nekaj sto višinskih metrih vzpona naju je pričakal res zelo lep, dolg in tekoč spust. V drugi polovici je trasiran po kozjih stezicah. Za kože in gorske kolesarje, če se pošalim. Težavnost je modre in ponekod rdeče barve.² Ni pa gneče, kot bi kdo pomislil, srečala nisva žive duše."

Je preprosto, pa ni

Kaj pomeni biti z gorskim kolesom v takem okolju? "Fizično je bilo vse skupaj kar malo *štrapac*. Teža opreme, klanci, rinjenje, nošnja, nadmorska višina. Izvedljivo, če sta zraven volja in dobra fizična kondicija. Tudi adrenalina, ob bojazni, da končaš v eni od bolnišnic v Nepal, ne manjka. Ravno padci so bili pravzaprav moj največji strah. Ker, kaj če ...? Saj najini spusti nikakor niso lahki ...

Največji šok med najino odpravo sem doživel med samotnim spustom, ko sem iz nahrbtnika izgubil sončna očala, a tega nisem niti opazil. Ustavil sem se, pogledal nazaj, Marine nikjer. Tako in tako daleč naokoli ni bilo nikogar. Zagotovo je padla, nekje leži in je ne vidim, me je spreletelo. Obrnil sem se in začel teči po ozki stezi nazaj v klanec. Potem sem jo zagledal, kako se pobira s tal. Oddahnil sem si, češ, vsaj na nogah je. Ko se je pripeljala do mene, se je pa izkazalo, da je samo pobirala moja očala."

Imela sta kar nekaj prepotrebne sreče z vremenom, zdravjem, logistiko in vsem drugim, da sta projekt uspešno zaključila. Seveda so jima pri vsem izdatno pomagale izkušnje s prvega himalajskega kolesarjenja.

"Mraz, na primer, ni bil zelo moteč. Samo zjutraj je na večjih višinah do -15 stopinj, čez dan je dovolj prijetne toplote. Na začetku, v nižinah, 800 metrov visoko, je bilo tudi 30 stopinj in več. Je pa zanimivo, kako s pridobivanjem višine temperatura zelo niha – tudi do 50 stopinj in temu primerno se spreminja tudi pokrajina. Popotovanje od bananovcev do snega."

Čeprav se višja nadmorska višina na kolesu bolj občuti kot pri hoji, jima je šlo zelo dobro. "Na srečo imam s tem kar nekaj izkušenj iz svoje alpinistične preteklosti in lahko rečem le, da so bile vse tegobe z višino v okvirih normale. Kolesarjenje večinoma poteka po trasah trekingov, tako da sva lahko spala in jedla v *lodgih*. Največkrat sva dobila *dalbhat*, ki je pretežno veganska jed, riž z omako iz leče z veliko začim-

bami. S sabo sva imela energijske ploščice, vitamine in izotonični napitek v prahu. V *lodgih* sva pila vodo, čaj in kokakolo. Vodo sva kupovala ustekleničeno v vases ali pa sva jo filtrirala. Visoko v hribih sva jo pila tudi neposredno iz studencev.

Zračnica nama je na srečo spustila samo enkrat. S seboj sva imela vse osnovno orodje, komplet za krpanje zračnic, tri rezervne zračnice, zavorne ploščice, rezervni vezni člen verige in nosilce menjalnikov. In seveda zračne tlačilke in blažilce."

Himalajsko pustolovščino sta doživljala na kolesih tipa *enduro hardtail* (samo spredaj vzmetena kolesa) z moderno agresivno geometrijo, kar se je izkazalo za odličen kompromis. Po obliki so ta podobna polno vzmetenim kolesom – kot *trail (enduro)* – a brez zadnje vzmeti. Tudi prednji kot vilic je zelo položen in hod je konkretnih 160 mm. Navzdol se tako kolo pelje zelo dobro.

"Tako kolo zdaj vozim tudi doma. Je zelo vsestransko. Od nezahtevne vožnje čez drn in strn do zahtevnih spustov in potovanj s kakšno torbo na okvirju. Zelo dobro se pelje tudi v klanec, tako da se z užitkom lotevam klasičnih pustolovskih MTB-tur, podobnih tistim z začetka gorskega kolesarjenja (*Strme kolesnice*). Na kolesih imava nameščen izredno močan pogonski sklop, da tudi otovorjena gredo v klanec kot kake gorske kože. Skratka pravo orodje za vožnje tipa *big mountain* v Himalaji."

Andrej je prikimal, da je bila njuna druga kolesarska odprava v Nepal še ena vrhunska in enkratna avantura v Himalaji: "Ena od mojih *adventures of a lifetime*, kot bi rekli mladi."

Mimo samostana
Milarepas cave,
zadaj stena
Anapurne III,
7555 m
Foto Marina Zorčič

² Stopnje težavnosti se ocenjujejo od S0 do S5. Ocene, ki opredeljujejo tudi druge vidike gorskokolesarskih tur, so natančneje razložene v dokumentu, objavljenem na spletni strani Komisije za turno kolesarstvo PZS (https://ktk.pzs.si/javno/ktk_besedila/DAV_Ocena_tezavnosti_TK_tur.pdf) in na spletni strani MTB holidays (<https://mtbholidays.si/mtb-tezavnost-od-a-do-z-vodic-skozi-single-trail-scale-sts/>).

Zahtevna prečnica
pod Giyu La, 4100 m
Foto Andrej Zorčič

Anapurne

Lepo gorskokolesarsko pustolovščino sta doživela že leto pred tem. Med drugimi se jima je posrečila krasna tura z ledenika Anapurne III z višine približno 4500 metrov. Tam je bila zgoraj zahtevnost označena s S3 (rdeča), v sredini s S2 (modra), spodaj s S1 (zelena), in sicer na tisoč metrih višinske razlike. Vse sta prevozila tekoče, ponekod celo res hitro.

Težaven spust po moreni ledenika Anapurne III na višini 4500 m Foto Andrej Zorčič

"Zgornjih petsto višinskih metrov po zahtevni, a vozni ledeniški moreni sva verjetno prevozila prva, saj tam ni nobene poti. Kot v slogu filmov Red Bull MTB, če se malo pošalim. Spodnji del je pa že prevozil nepalski kolesar Om. Spomnim se, kako me je Marina čudno gledala, ko sem šel na ogled, da bi preveril možnosti vzpona in spusta za grebenom ledeniške morene, in na višini 4000 metrov nakazal možno smer naprej pod steno. Tam namreč ni bilo več poti. Upal pa sem, da bo spust po takem terenu še izvedljiv.

Marina sprva ni bila ravno navdušena nad mojo zamislijo, sploh ker ji je malo nagajalo zdravje, a dejstvo, da se sem ne bova več vračala, zato se nama splača vsaj poskusiti, jo je prepričalo. Tako sva zagrizla v breg in izmenično rinila in nosila kolesi. Vmes sem si po občutku trasiral linijo spusta. Proti vrhu se je teren na srečo položil in vzpon sva zaključila pod steno, ob ledeniku na višini 4500 metrov. Ko sva se pripravljala na spust, je začelo snežiti in nastala je pravicata snežna ploha.

Spust po tistem širokem pobočju do manjšega sedelca je bil lep, potem strm in skalnat. Kljub temu sva ga opravila korektno. Srednji del pod svetiščem (samostan) je potekal po srednje zahtevni enoslednici z nekaj stopnicami, spodnji del po pravljici gladki potki v prelepem borovem gozdu."

Za konec tega opisa je Andrej še dodal: "To je ta posebni del pustolovščine. Tisto pravo *furanje*, ne pa *drajsanje* po umetno narejenih *trejljih*."

Izziv posebne vrste na njunem prvem kolesarskem potovanju je bil (pre)dolg gorskokolesarski *bike-packerski* del iz doline do Mananga in nazaj. Seveda, saj to ni kaka Parenzana,³ temveč brutalno naporna tura, posebej če vse tovariš sam na kolesu, brez pomoči nosača ali vodnika, v alpskem slogu, kajti razdalje so ogromne. En dan kolesarjenja ne pomeni skoraj nič. Pa še višina naredi svoje.

"Ponekod je bila zelo strma in razbita pot, ki zelo niha gor in dol. Pa še to: govorimo o podlagi, ki marsikje spominja na od dežja razrite vlake v naših gorah. Zato je šlo res počasi. Pa psihično je bilo izjemno naporno. Hropeč zagrižeš v klanec in potem – spust. Komaj pridobljeno višino spet takoj izgubiš. Po nekaj takih klancih in spustih brez pridobljene višine začne človeka to moriti." Večina popotnikov tam najame nosače, pa vseeno težko hodijo. "Ko te zagledajo na kolesu, ti ploskajo in se čudijo, kako je to sploh mogoče. Zato je kolesar na tistem trekingu, na poti okoli Anapurn, še vedno razmeroma redek pojav. V dvanajstih dneh sva srečala le tri."

"Kaj pa naslednja zamisel za obisk Nepala?" sem še navrgel.

"Bomo videli, kaj bo prinesel čas. Morda krog okoli Manasluja. S kolesom precej fizično in tehnično zahteven projekt, a še izvedljiv, se mi zdi ..." je pripoved zaključil Andrej. ●

³ Parenzana je urejena kolesarska pot, ki po poti nekdanje železnice vodi od Trsta do Poreča.

Kruh in voda

Treking po Azerbajdžanu

Damir Šantek

Ko sem v enem izmed neskončnih pogovorov o gorah prijateljem povedal, da se bom letos poleti odpravil v Azerbajdžan in se povzpел na Bazardüzü, sem pričakoval vsaj kanček začudenja, saj za to goro še nikoli niso slišali.

Vršni del gore
Bazardüzü, 4466 m
Foto Damir Šantek

Pričakovanja so se uresničila: v glavah so se jim prižgale lučke z vprašanji in pogovor se je kmalu obrnil k tej neznani deželi in še bolj neznanemu vrhu. Seveda so vsi takoj vzeli v roke telefone in začeli iskati informacije, saj tam piše več, kot vemo vsi skupaj. Pogovor je potihnil in se spremenil v tisto sodobno druženje, ki pogosto to sploh ni več. Ko je nanese na višino vrha, "samo" 4466 metrov, se je vzdušje začelnega navdušenja počasi prevesilo v razočaranje.

"Zakaj toliko poti zaradi borih 4466 metrov? Mar ni čas za kak višji vrh in čas, da dvigneš svojo višinsko mejo? Metri vendarle štejejo, ali ne ..." Poskušal sem razložiti, a sem hitro odnehal. Metri res štejejo – tako vsaj misli današnja družba, ki priznava le izmerjene rezultate. Hitreje, bolje, višje, močnejše ... Vse ostalo se ne meri. Ne štejejo lepota, notranje zadovoljstvo, sreča, nova doživetja, novi kraji in ljudje, koraki, ki ne vodijo k jasnemu cilju. Šteje samo nadmorska višina. Zakaj se sploh vzpenjamo v gore? Mnogi bi ob tem vprašanju skomignili z rameni brez pravega odgovora, drugi bi stresli iz rokava vrsto smiselnih razlag. Razlogi so različni. Džodži Habu, izmišljeni junak iz stripa Vrh bogov avtorjev Džira Tanigučija in Bakuja Džumemakure, pravi: "Ne plezamo zaradi

varnosti! V gore ne hodimo zaradi smrti ali preživetja ali kakršnih koli drugih izidov vzpona! Na vzponu ne iščemo sreče ali nesreče! Planinec je planinec zato, ker se vzpenja po gorah! Ni mi mar, kaj se dogaja zunaj mojega gorniškega življenja! Plezam, ko sem vesel, in plezam, ko sem žalosten! Sem planinec. To je razlog, da obstajam!" Vsaka njegova poved se konča z vzklikom. Tako je njegovo stripovsko življenje in tudi njegovi vzponi. Malo ljudi, četudi imajo radi gore, se lahko povsem poistoveti z njim. Tisti, ki bi se lahko, jih večinoma ni več med nami. Vsak od nas ima svoj razlog za vzpon.

Različni motivi – isti cilj

Tudi v majhni skupini, ki se je zbrala za vzpon na Bazardüzü, so motivi različni. Zoltan se je želel povzpeti nanj, ker mu je vreme že dvakrat preprečilo vzpon na Kazbek v Gruziji. Vzpon je videl predvsem kot priložnost, da se končno povzpne na kakšen visok vrh na Kavkazu. Sara, njegova partnerica, je šla zato, da bi ga podprla, čeprav ne mara višine in sovraži mraz. V prostem času Zoltan prideluje vino, Sara pa se ukvarja s konji. Casey, Američan in profesor angleščine v Južni Koreji, je s šotorom v nahrbtniku letos

osvajal kavkaške vrhove, ta je le eden na seznamu. Kujtim, makedonski Albanec, ki dela kot oblikovalec v kazinojih v Švici, je želel obkrožiti Azerbajdžan s kolesom; tu se je mimogrede pripravljaj na projekt "30 najvišjih vrhov, 30 evropskih držav v 30 dneh". Tako smo se znašli skupaj, vsak s svojimi željami, upi in sanjami.

Iz živahnega Bakuja smo se s kombijem peljali skozi ravnine polpuščave ob Kaspijskem jezeru proti Qubi, mestu na severovzhodnih pobočjih Kavkaza. Tu je vstop v Narodni park Šahdag. Nakupili smo zaloge hrane, kajti v gorah ni ničesar. Sam sem prinesel dehidrirano hrano, najlažjo možnost: vreča vode, deset minut, obrok je nared. Daleč od kulinaričnega užitka, a kalorično zadostno.

V narodnem parku Šahdag so znani in manj znani vrhovi Velikega Kavkaza. Ta del je na vzhodu še dokaj neraziskan, nenaseljen in nespremenjen skoraj od davnine. Poleg Bazardüzüja leži tu sveti vrh Badağ, 3629 m. Nanj se vzpenjajo planinci in romarji. Legenda pravi, da je pastir Hazarat Baba prejel od boga ukaz, naj se povzpne na vrh, da bi opral greh, ki ga je nehote storil z gaženjem riža. Kot zvest božji služabnik je brez pomisleka sledil ukazu in se povzpnel na vrh, kjer je umrl ter si pridobil status svetnika.

Vzpon in spust z vrha se lahko opravi v osmih do desetih urah hoje. Drugi najvišji vrh je Šahdag, 4243 m, tretji pa Tufandag, 4191 m. Sezona vzponov traja kratko, od sredine junija do konca avgusta. Tako kot je bilo nekoč v Jugoslaviji s Titovim vrhom, ima vsaka absolutistična država, ki ceni sebe in "voljo naroda", vrh poimenovan po predsedniku. V Azerbajdžanu se dviga vrh Hejdar Alijev, visok 3751 metrov. Vzpon nanj vodi mimo Khinaliq Ateshaga – verjetno najvišje ležečega templja posvečenega ognju, kjer metan gori že stoletja. Vzpon na ta vrh je mogoče združiti z obiskom bližnjega vrha Atatürk, 3756 m, poimenovanega po nekdanjem turškem predsedniku, ki je Azerbajdžan osvobodil ruske okupacije.

Ko zapustimo območje Qube, se pokrajina postopoma spreminja. Presušena, ognjena ravninska območja okoli Bakuja, bogata z nafto in polna vrtin, se spremenijo v zelene griče in gozdove, iz katerih se dvigajo planine. Tu je očitno, kako Azeri cenijo naravo in zelenje, ki je v večjem delu države tako redko. Družine preživljajo dan na pikniku, fotogra-

firajo se, jahajo konje in se preprosto veselijo stika z nečim, kar je drugačno od polpuščavskega okolja ob Kaspijskem jezeru in Bakuju.

Pokrajina se spet hitro spremeni. Vstopili smo v sotesko reke Qudyalçay, katere stene se dvigajo visoko nad reko, ki se z grmenjem spušča po svoji poti od izvira visoko na Kavkazu, na nadmorski višini več kot tri tisoč metrov, do izliva v Kaspijsko jezero. Voznik kombija je vozil prehitro – morda je želel biti ali pa je bil nekdanji reli voznik. Šlo mu je odlično, še vedno smo bili na cesti in napredovali z nepredstavljivo hitrostjo glede na stanje cest, po katerih smo se vozili. Imam občutek, da je hitrost sorazmerna kakovosti cest – slabše kot so, hitreje se vozimo. Dober premor od vožnje je bil zaradi kosila na počivališču ob cesti v skromni stavbi, spremenjeni v restavracijo, ki je orientalska različica hitre prehrane. Jemo lavaš – tanki nekvašen kruh, pečen na okrogli vroči plošči, polnjen z mesom, pa tudi drugo različico, polnjeno z zelenjavo. Ob cesti prodajajo med, kompote, sirupe in neka-kšne "palačinke" iz suhih brusnic. Ženske nosijo rute, zavezane natanko tako, kot jih je nosila moja babica Ana. Naslednji premor je sledil po dolgem vzponu, ko smo se ustavili ob spomeniku planinskemu orlu. Ta velika ptica s krili, razprtimi za več kot dva metra, leti in gnezdi v teh gorah. Očaral nas je pogled na široko dolino reke Qudyalçay, ki vijuga in se razcepi v več tokov, spet združi in razdeli. Dolina je obdana z visokimi gorami, zelenimi pašniki in zasneženimi vrhovi, ki se kažejo v daljavi. Tu je pokrajina podoba prvinskega prostranstva in svobode. Vozili smo se mimo samotnih hiš, izoliranih vasi, čebelnjakov in čred ovac in krav, mimo osličkov in neskončnih zelenih pašnikov.

Raznoliki Baku

Podoba Bakuja je drugačna. To je urejeno mesto z novimi širokimi cestami, visokimi kamnitimi robniki in skrbno negovanimi zelenicami, kjer je cvetje, drevje in grmičevje brezhibno negovano, kjer so srednjeveške zgradbe urejene do popolnosti, da se človek sprašuje, ali so replike, in futurističnimi arhitekturnimi čudeži. Vsa moderna lepota pa zbledi, ko

Peka lavaša, tankega nekvašenega kruha

Foto Damir Šantek

Otroci

Foto Damir Šantek

se pelješ iz Bakuja, ob pogledu na nagnjene hiše in skromna dvorišča. Prehod iz 21. v 19. stoletje je tukaj skoraj trenuten. Le nekateri detajli nakazujejo, da ljudje vseeno živijo tudi v sedanosti. Vse, kar oblast želi pokazati turistom in poslovnim obiskovalcem, je v glavnem mestu: da so sodobna država, ki spoštuje raznolikost in druge vere. Medtem ko je drugod čas skorajda obstal. Ceste so slabe, neurejene, včasih komaj prevozne, tu ni bleščečega Bakuja. So samo ljudje, ki težko živijo, in nedotaknjena narava.

Prvotni načrt poti je bil, da ta dan pridemo do Khinaliga, vasi na nadmorski višini 2150 metrov, in opravimo aklimatizacijski vzpon na vrh Kharbulbula, 2783 metrov. Naslednji dan bi se s starimi sovjetski-

Tezek, stisnjeni in posušeni kravjaki, s katerimi se grejejo pozimi. Foto Damir Šantek

mi vojaškimi tovornjaki odpeljali do višine približno 2900 metrov in se z vso opremo povzpeli do baznega tabora na 3250 metrih. Tretji dan bi se povzpeli na vrh in se vrnili v Baku. Za prvi in drugi dan je bila vremenska napoved dobra, za tretji pa slaba – dež in sneg, odvisno od višine. Soglasno smo se odločili, da spremenimo načrt: brez aklimatizacije se bomo povzpeli že drugi dan, tako da takoj prvi dan nadaljujemo proti baznemu taboru.

Premagovanje logističnih težav

V Khinaligu, 2150 m, smo preložili opremo v stare vojaške kamione GAZ-66 – robustne, glasne in neuničljive. Cesta je kmalu izginila; vozili smo se po rečnih strugah, travnikih in brezpotju, za kakršnega običajni terenci niso narejeni. Ob vstopu v park nas je dvakrat ustavila vojska – območje je blizu ruske meje.

*Planinska pot v
vznožju Bazardüzüja
Foto Damir Šantek*

*Vojaki preverjajo
dovolilnice in
potne liste.
Foto Damir Šantek*

Po sestrelitvi azerbajdžanskega potniškega letala decembra 2024 so odnosi med državama napeti. Pregledi so bili temeljiti, a vse je bilo v redu. Srečevali smo ovce, konje, pastirje – čobane, kot v Bosni in Srbiji. Pastirji jezdiyo konje kot kavkaški kavboji. Med vožnjo se je kamion nekajkrat ustavil, motor zakašljaj, bili smo v oblaku dima iz izpuha, ropotalo je kot letalo. A voznika ni ganilo; kmalu ga je spet zagnal in smo nadaljevali. Pri velikem blatnem slapu je bil prvi izvir vode, a pravi izvir se je skrival v travi nekaj korakov stran. Z malo potrpežljivosti smo napolnili steklenice. Postavili smo šotore, prižgali kuhalnike, jaz pa sem se ves zavil v oblačila – mraz se mi je zažrl v kosti.

Vkrčavanje v stare
sovjetske tovornjake
GAZ-66
Foto Damir Šantek

Budnica je bila ob 3.00. Po štirih urah vožnje in prevoženih 26 kilometrih smo prispeli do točke, kjer niti GAZ ni zmogel več naprej. Skočili smo iz vozila, vzeli nahrbtnike in nadaljevali ob reki. Vodiči so poskrbeli za propustnice, prav tako za šotore, podloge za spanje, kuhalnike in plinske jeklenke, nismo pa se dogovorili, da bomo vse nosili sami. Znova smo prepakirali prtljago, ki je bila zdaj precej težja, kot smo načrtovali, in začela se je druga etapa pustolovščine. Pot proti taboru skozi kanjon je spominjala na velik del poti, ki vodi iz vasi Sidi Chamarouch do planinske kočje pod Jebel Toubkalom v maroškem Atlasu. Hodili smo ob reki, ki smo jo slišali, a skoraj nikoli videli, saj jo je prekrivala debela plast ledu in snega. Ta se topi samo tam, kjer deroča voda ob višinskih skokih škropi in počasi tali sneg. Na poti ni bilo dreves, sence, niti zavetja. Hodili smo čez široke zaplate snega, po kamenju, ki so ga naplavile hudo-urniške vode in prečkali reko. V uri in pol hoje smo prišli do ravnine s širokim slapom. Žal je bila voda rjava in zagotovo ni bila pitna.

Z vodiči je bilo skoraj nemogoče navezati stik, če ne govoriš azerbajdžansko ali turško. Pokazal sem jim prazno steklenico, oni pa meni blatni slap. Tu se je komunikacija končala. Blizu je bila tudi skupina pohodnikov iz Azerbajdžana, zato sem opazoval, kaj počnejo oni. Vzeli so steklenice in se res odpravili

proti tistemu blatnemu slapu. Vzel sem meh za vodo in steklenico ter sem jim sledil. Ob robu slapu je bil med travo v zemlji skromen izvir. Treba je bilo razmakniti travo in mah ter previdno polniti steklenice, da se voda ne skali. Steklenica se je polnila počasi, vendar se je zdelo obetavno.

Težave zaradi višine

Zaradi vetra je plamen kuhalnika ugašal, zato smo iz kamnja zgradili zaščitne zidove, postavili šotore in počasi je negostoljubna gora postala prijetno bivališče. Med potjo sem se nekoliko podhladil, zato sem navlekel vsa oblačila, ki sem jih imel. Budnica je bila predvidena ob 3.00, zato smo se kmalu umaknili v šotore. Noč je bila kratka. Hrumenje slapu me je uspavalo in ponovno prebujalo. Kot bi nekdo obračal gumb za glasnost in uravnaval moje spanje. Zgodnja vstajanja so na takih potovanjih običajna. Skobacal sem se iz spalne vreče, skromno zajtrkoval, ni bilo časa za kuhanje kave ali čaja, pa tudi hladna voda je bila v redu. V daljavi sem uzrl prvo tanko črto rumenordeče prebujajoče se zore. Gora je bila še v temi.

Po snegu smo hodili v koloni s čelnimi svetilkami. Hodili smo prehitro, zato so sledili dolgi postanki, ko smo lovili sapo. Pomankanje aklimatizacije je kazalo zobe, a vsi smo se za to zavestno odločili. Hodili smo po drobnem črnem kamenju in pesku, nastalem z drobljenjem luskaste, razpadajoče kamnine. Teren sam po sebi ni bil pretirano težak, do vrha nas je ločilo 1200 metrov vzpona. Približno na vsakih sto metrov smo naredili postanek. Zdanilo se je, nebo je bilo čisto, sonce je pripekalo in kljub zaščitnim kremam sem videl, da tudi bolj temnopolti Azerbajdžanci dobivajo planinsko rdečico na obrazu. Snega je bilo vse več in šele nad 4000 metri se je pokazal vrh, ki v resnici ni bil vrh, temveč predvrh, za katerim se Bazardüzü še vedno ni videl. Tistim, ki smo prišli do sem, je bilo jasno, da nam bo vzpon uspel. Med potjo sta odpadla Zoltan in Sara. Ona je že ob prebujanju ugotovila, da ne more naprej, Zoltanu pa žal tudi tretjič ni uspelo osvojiti višjega vrha na Kavkazu.

Ves čas sem si dopovedoval, da je treba poslušati telo, ki vedno pošilja prave signale. Bolečé noge, težko dihanje, glavobol in druge težave pogosto jasno povedo: dovolj je, odnehaj. A v takih situacijah mora včasih glava postati močnejša od telesa in iz njega izvelči zadnje rezerve. Vedno se najde kakšen vmesni cilj: 4000 metrov, pa še tja do one skale, pa samo še 200 metrov, pa zdaj sem že skoraj tam, že se vidi vrh, še malo ... To je pogosto razlika med uspehom in umikom.

Proti koncu vzpona so se prikazale tudi vse prej skrite gore. Pooblačilo se je, a globoko pod nami. Odločil sem se, da bom zadnjih 200 metrov vzpona hodil sam, v svojem tempu. Po črnem kamenju in skalah sem se vzpel na predvrh – in prvič se je pred menoj pokazala bela kapa Bazardüzüja. Zadnji koraki so vedno enaki: kot na počasnem posnetku. Vrh. Z eno nogo sem v Azerbajdžanu, z drugo v ruskem Dage-

stanu. Gledal sem proti Kavkazu, ki se globoko zajeda v Rusijo. Spodaj se je v daljavi videla dagestanska vas Kuruš. Bazardüzü je hkrati najvišji vrh Dagestana, gorate ruske republike, ki slovi po etnični raznolikosti: več kot trideset etničnih skupin, enainosemdeset narodnosti in kar štirinajst uradnih jezikov. Ime Dagestan pomeni "dežela gora" – iz turške besede dag (gora) in perzijske stan (dežela).

Spust je bil precej lahek in krajsal sem si ga po melišču. Spušчал sem se z Ismailom, zdravnikom v azerbajdžanski vojski, zanimivim in bistrim človekom. Pogovarjala sva se o zgodovini teh krajev, o vojnah, ruski okupaciji, turški vojski, ki jih je osvobodila, o kratkotrajni vojni v Gorskem Karabahu, o mrtvih in ranjenih, ki jih je zdravil v vojaški bolnišnici, o njegovih in mojih štirih otrocih – on ima tri sinove in eno hčer, jaz obratno. Tako so hitro minile tri ure do tabora. V taboru smo po hitrem obroku pospravili šotore in se spustili do mesta, kjer smo zapustili tovornjake. Tam nas ni na naše splošno navdušenje čakal kamion, temveč staro rusko terensko vozilo UAZ-469. To vozilo iz leta 1970 s pogonom 4 × 4 se nam je zdelo pravi luksuz. Vrnitev je bila hitrejša, saj ni bilo okvar ali vojaških in policijskih kontrol. Edine prave ovire – poleg neštetihih prečkank rek, so bile velike črede ovac, ki so se premikale levo in desno, neodločene, kam bi šle.

Uonj preprostega življenja

Pozno popoldne se je pred nami dvigal Khinalig, planinska vasica in prva postaja civilizacije. To je najbolj oddaljena in najvišje ležeča vas v Azerbajdžanu, ena najvišjih v Kavkazu. Zime so tu dolge in krute. Vsaka hiša ima na dvorišču zložene velike opeke stisnjene-

ga kravjega gnoja, prepletenega s slamo. To je tezek, kurjava, edini vir toplote za prebivalce Khinaliga v neskončnih, ledenih zimah tega gorskega sveta. Poletje je vroče in prijetno, zato si težko predstavljam, kako se je s tem ogrevati. Spomnim se Nepala, kjer smo se ogrevali z jakovim gnojem.

Prebivalci Khinaliga govorijo jezik khinalug, ki ga obvladajo le še v vasi Güllüstan. S tem jasno ločijo svoj svet od vsega ostalega. Tudi ko so obkroženi z Azerbajdžanci, se lahko pogovarjajo v jeziku, ki ga nihče ne razume. Hodil sem po vasi in občutil, da me nihče ne vidi. Obrnili so glave, kot da ne obstajam. Sem tu, a kot da me ni. Ljudje so nezaupljivi in zaprti, predvsem ženske – povsem razumljivo, saj so taki številni prebivalci odmaknjenih gorskih vasi po svetu. Tujci so pogosto vnašali nemir, nered, spremembe v njihov natančno urejen svet. Premamil me je vonj sveže pečenega kruha. Ženska z ruto je pekla čudovite pogače v glineni peči. Ni želela govoriti z mano, a deček, morda njen sin, je pokazal s prsti, koliko stane pogača. Plačal sem brez pogajanja. Vroča, hrustljava pogača je bila v mojih rokah, iz bližnjega izvira sem si v steklenico nalil ledeno mrzlo vodo. Usedel sem se na kamen ob poti. V vsakem grizljaju in požirku je bilo veselje, ki me je tako prevzelo, da sem se spraševal, ali sem nor ali je to resnično življenje. Kruh in voda – simbol preživetja v zaporih, v ujetništvu – a jaz sem se v tem trenutku počutil prav nasprotno, kot da sem pravkar okusil pravo, čisto svobodo. Svobodo, da tavam po tem veličastnem planinskem svetu, da se oddaljim od vsega, kar me vsakodnevno utesnjuje. Da se zmorem veseliti vročega kruha in ledene, kristalne vode. Pa naj me potem še tako boli v trebuhu. ●

*Gorska vas Khinalig
Foto Damir Šantek*

U vertikali Armenije

Armenija se ne razkriva v naglici. To je dežela, ki terja počasnost; ena izmed tistih pokrajin, skozi katere ne moreš iti samo mimogrede, temveč jim tudi prisluhneš. Gore se ne prikazujejo z ošabno predrznostjo velikih alpskih pogorij, niti ne prevladujejo nad pokrajino, temveč se počasi, kot daljni spomini pojavljajo na površini. Svetloba je suha, skoraj zveneča, brez olepšav razkriva bistvo pokrajine. Samotne ceste režejo bakreno obarvane ravnice, medtem ko valovite planote lovijo druga drugo do roba obzorja.

Tukaj kamen ni samo geologija, je tudi kultura, duhovnost, identiteta. Kamen je v hišah, stolpih in cerkvah, vendar tudi v simbolih, spominu in sanjah. Za vsako sotesko se zdi, kot da je ohranjena zgodba; v vsaki dolini obstaja pričevanje ostankov, izklesanih križev; samostani se oklepajo skalnih sten, starodavni napisi kljubujejo času. To je pokrajina, ki diha, starodavna, vendar še vedno zmožna pripovedovati, zlasti tistim, ki se ji približajo z lahkotnim korakom in navpičnim pogledom.

Armenija je simboličen most med Azijo in Evropo, geografsko majhna, vendar kulturno obsežna. Že na začetku četrtega stoletja je postala prva krščanska

država na svetu, in ta vez z vero je ostala vklesana v kamnu, prav dobesedno: v zidovih njenih samostanov, portalih njenih cerkva in hačkarjih – kamnitih križih –, ki so raztreseni vsepovsod ob poteh, na gorskih prelazih, celo na poljih. Na obzorju, neviden, a vedno prisoten, nad vsem bdi Ararat, 5137 metrov visoka gora. Armencem predstavlja izvor, hrepenenje in izgubo. Je čudovita, ampak nedosegljiva gora. V Erevanu (glavnem mestu Armenije, op. M. S.) vsak sončni vzhod prinese rahlo melanholijo in popolno silhueto Ararata – tako blizu, a tako na drugi strani meje.

Ravno v tej pokrajini, razpeti med duhovnostjo in naravo, je plezanje potihoma našlo svoj prostor. Ne gre

Pri samostanu Noravank se začne eden najbolj divjih odsekov Armenske transkavkaške poti. Ko za seboj pustimo rdeči kanjon, se pot dvigne na suho, valoveče višavje Vayots Dzor, kjer se pokrajina odpre in postane pusta in kamnita. Prva etapa, dolga približno 13 kilometrov, vodi do vasi Arpi po odročni poti z redkimi markacijami. *Foto Massimo Cappuccio*

le za odkrivanje sten, gre za raziskovanje istovetnosti, kulturne dimenzije, za počasnejše dožemanje časa. Kaotična množica, ki jo najdete v večjih znanih evropskih plezališčih, do sem še ni prišla; armenske doline so široke, tihe in v številnih krajih še nedotaknjene. Pogosto plezate sami, med vetrom in kamenjem, pred vami ni ničesar razen skale, in za njo zgodba.

Prve fotografije armenskega plezanja, ki so pred mnogimi leti našle pot v mednarodne revije o aktivnostih na prostem, kažejo bazaltne stene z geometrijskimi oblikami, slikovite naravne stolpe, idealne za fotografiranje, toda krhke z okoljskega stališča. Ravno to nasprotje je prebudilo zavest o vertikali. Okoli leta 2012 so se lokalni plezalci odločili prepovedati plezanje v bazaltnih stolpih v soteski Garni, zdaj znani kot Kamnita simfonija. Prepoved so pozneje razširili na vse bazaltne

stene v državi. To je bila redka, proti tokovom usmerjena in zato toliko pomembnejša odločitev.

Pot je utiral klub Up The Rocks, ustanovljen leta 2008, in od takrat ima osrednjo vlogo pri odkrivanju in opremljanju novih plezališč, šolanju vodnikov, organiziranju odprav, spodbujanju plezalne kulture in spoštljivega odnosa do narave. Danes je armensko plezalsko gibanje majhno, a trdno, podprto z močnim občutkom odgovornosti in skrbništva.

Kanjon Noravank

Med najbolj simbolnimi kraji je nedvomno kanjon Noravank, oddaljen okoli dve uri vožnje od Erevana. Kanjon, ki ga je izklesala reka Gnishik, je globok, ozek in slikovit, z rdeče-oranžnimi stenami, ki z minevanjem ur spreminjajo odtenke. Pri vznožju stene kot obešena slika stoji samostan Noravank, dragulj iz 13. stoletja, ugnuzden v soteski, ki ga obiskujejo romarji in turisti, fotografi in popotniki.

Samo za kratek sprehod je oddaljena jama Areni, v kateri so odkrili najstarejšo vinsko klet na svetu, staro več kot 5000 let. Tukaj vino ostaja resničen in vedno prisoten element; vinogradi, vinske kleti, degustacije, praznik trgatve; več kot en plezalec je po celem dnevu v skali s kozarcem nazdravil proti stenam kanjona.

Noravank je po športni plati najrazvitejše območje; kompakten apnenec, dolge počti, tehnični sektorji, ve-

Plezanje pri Noravanku poteka v enem od najbolj izstopajočih armenskih naravnih okolij. Nad samostanom se rdeče apnenčaste stene kanjona dvigujejo v izklesanih linijah in previsih, ponujajo tehnične smeri, ki sta jih v skali izklesala čas in erozija. Na fotografiji lokalni plezalec Mkhitaryan pleza smer Bratishka Andreas, 6c+, ki zahteva atletske gibe, precizno delo nog, lebdeč med tišino, kamnom in zgodovino.

Foto Massimo Cappuccio

Treking do trdnjave Smbataberd sledi starodavni poti čez višavje Vayots Dzor, ki se vztrajno vzpenja proti eni armenskih najbolj impresivnih srednjeveških utrdb. Z odmaknjenega grebena trdnjava obvladuje sosednje doline, ponuja široke razglede in močan občutek zgodovine. Hoja je tukaj popotovanje skozi prostrano pokrajino, ki so jo oblikovali veter, kamen in stoletja strateških pohodov. Foto Massimo Cappuccio

činoma navpični z nekaj previsnimi prehodi. Tam je trenutno okoli petdeset enoraztežajnih smeri z oceno od 5a do 8a in okoli dvajset večraztežajnih, dolgih do 120 metrov. Večina jih je športnih in dobro opremlje-

Samostan Noravank je eden od najpomembnejših srednjeveških religioznih krajev, kompleks iz 13. stoletja, stoji med rdečimi stenami globoko v ozkem kanjonu. Nekoč največje duhovno in kulturno središče, slovi po svojih prefinjenih kamnitih reliefih in dramatični lokaciji, kjer strme pečine, spreminjajoča se svetloba in tišina dajejo kraju strogo, brezčasno lepoto.

Foto Massimo Cappuccio

nih s svedrovci, več kot dvajset pa je tradicionalnih (trad), ki ohranjajo pustolovski značaj. V več sektorjih se plezanje začne nekaj metrov od asfaltirane ceste, kar je neobičajna dostopnost v pokrajini z velikim vizualnim učinkom.

Peklenski kanjon (Hell's Canyon)

Zelo drugačen, bolj divji in osamljen je Peklenski kanjon; brez samostanov ali turistov, toda s strožjo, skoraj gorsko tišino. To je ozka soteska, v kateri je plezanje možno na obeh straneh, kar dovoljuje plezalcem, da izberejo najboljšo izpostavljenost, odvisno od letnega časa in ure dneva. Smeri so bolj tehnične in navpične, dostikrat zahtevajo prefinjeno razumevanje in natančno postavljanje nog. Po naključju je to tudi odličen prostor za kampiranje, z drevesi, s potočkom, z ravnimi mesti za šotore; idealno za preživljanje mirnih dni v skali, pri tabornem ognju in v pogovoru. Tu je plezanje izgovor ali morda le naravna posledica pokrajine. Bliže Erevanu so manjša mestna plezališča, kot je soteska Hrazdan; ne tako slikovita, toda primer-na za tiste, ki si lahko privoščijo samo nekaj ur.

Letni časi, dostop in oprema

Najboljša letna časa sta pomlad in jesen, ko je svetloba mehka, temperature idealne in ni gneče. Poleti v izpostavljenih stenah žge sonce, medtem ko pozimi na jug obrnjene stene še vedno omogočajo prijetno plezanje. Dostop je enostaven, Erevan je glavno izhodišče. Najem avta je najbolj praktična rešitev, čeprav do plezališč lahko najamete tudi taksi. Do Noravanka

je po cesti Erevan–Goris okoli sto kilometrov. V prestolnici je veliko možnosti za nastanitev, toda za tiste, ki bi bili raje bliže stenam, so v vasi Areni številni penzioni in vinarije s prenočišči.

Peklenski kanjon je bolj oddaljen, najboljša možnost za nastanitev je kampiranje na divje (seveda s primerno skrbjo za okolje). Zadošča standardna plezalska oprema: 70-metrski vrvi, popoln komplet za športno plezanje in tradicionalne smeri, nabor metuljev, zatičev in zank. Povsod je priporočljiva čelada.

Armenija je raziskovanje vertikale, toda tudi kulture, človeštva in prednikov. Kraj, kjer skala ni samo zato, da jo plezaš, ampak tudi poslušáš.

Pohodništvo v Armeniji

Med lebdečimi trdnjavami in molčečimi gorami

Na daljnem jugovzhodu Armenije se pogorje Tesqsar, z najvišjim vrhom Semasar, 3379 m, dviga visoko nad dolino Yeghigis. To je gola, neplodna pokrajina v srcu province Vayots Dzor, za katero so značilni globoke soteske, ostri grebeni, odprte planjave in majhne kmečke vasi. Prvinska pokrajina, ki je še vedno globoko povezana s svojo zgodovino. Tukaj hoja pomeni, da se počasi, korak za korakom, usklajujete s kulturo te dežele; sledite pastirskim potem, srečujete majhna kamnita svetišča, kapelice, ruševine srednjeveških trdnjav in odmaknjenih samostanov. Za vsak vzpon se zdi, da razkriva delec preteklosti, vsaka vas ohranja še živč spomin.

Treking do trdnjave Smbataberd

Pot do trdnjave Smbataberd se začne v vasi Artabyunk. Utrdba stoji na skalnatem grebenu z dobrim razgledom na dolino. Ostanke zidov in polkrožni stolpi še vedno kažejo svojo strateško funkcijo. V srednjem veku je utrdba služila orbelskim knezom, ki so stražili in nadzorovali poti med dolinami.

Nepravilni obod zidu iz kamnov, ki jih je zgladil čas, se prilagaja in skoraj spaja z naravno obliko gore. Vse naokoli se na obzorju kažejo vrhovi Teqsarja in vasi, skritih v globelih soteskah. Od trdnjave pot sledi blagim vzponom in spustom proti Tsakhats Karu, majhnemu samostanskemu kompleksu, ki je nastal med 10. in 13. stoletjem – mirnemu, zavetnemu kraju, kjer kamnite kupole izstopajo v primerjavi z rumenimi travami na planjavi.

Le malo nad samostanom naravna terasa ponuja enega najosupljivejših razgledov trekinga, ko se v daljavi prikaže obris trdnjave, lebdeče med nebom in skalo. Nato se pot vrne na greben in se spusti v dolino Yeghigis; od tam se stranska steza spušča čez pašnike in med vrbami v vas na dnu doline. Celotna pot je dolga 12 kilometrov, višinske razlike je okoli 600 metrov.

Izlet na Lisičjo goro (Fox Mountain)

Proti jugu doline Yeghigis je majhna vas Goghtanik. Med sadovnjaki in kamnitimi ograjami suhozidov

Massimo Cappuccio v soteski Garni pod Kamnito simfonijo, bazaltnimi orgelskimi piščalmi. Pot poteka mimo znamenitega rimskega templja, kjer se v kanjonu srečata zgodovina in geologija. Arhiv Massima Cappucia

vodi makadamska pot proti drugemu vrhu pogorja Teqsar; domačini mu pravijo Lisičja gora. Po začetnem odseku makadamske poti se odcepi steza, ki se začne vzpenjati po pobočjih; sprva širokih in položnih, nato postopoma vedno strmejših, dokler se proti vrhu spet ne položi.

Na vrhu, okoli 2400 m, je enostavna kovinska instalacija, bolj simbolična kot topografska točka prihoda. Od zgoraj se razgled neovirano razteza čez spodaj ležeče soteske, terasasta gričevja Yeghigisa in bazaltne izdanke, ki se kot temni stebri dvigajo iz skalnatih sten. Sestop sledi dolgi poti čez pašnike, kjer običajno srečujete pasoe ovce in konje. Krožna pot, dolga približno 13 km, višinska razlika 700 m. ●

Informacije

Klub Up the Rocks, ki ga je ustanovil Mkhitar Mkhitryan, je glavni vir informacij za vsakega, ki želi plezati in pohajkovati v Armeniji. Poleg opremljanja smeri in kartiranja sektorjev klub organizira ekskurzije, tečaje, delavnice ter gostujočim plezalcem ponuja logistično in kulturno podporo. So sposobni, zagnani in globoko zakoreninjeni v tem območju. Spletna stran: www.uptherocks.com, e-naslov: info@uptherocks.com. Tel: +374 93 337 937. Erevan, Armenija

Franci Horvat

*Pogled z Mount
Baturja proti
Mount Agung
Foto Franci Horvat*

Uzpon na vulkansko goro Mount Batur

Že ko sem leta 2000 prvič le za nekaj ur obiskal Bali, me je izjemno pritegnil Mount Batur. Zaradi neprijetnih zapletov v Avstraliji, ko sva z Andrejo ostala samo v kratkih hlačah in majici – vse ostalo so "odnesli" neznanci –, je vzpon na vulkan takrat odpadel. Potrebnihi je bilo 23 let, da smo se ponovno odločili za pot na ta konec sveta.

Vendar tudi letos ni manjkalo težav. Marca so me operirali zaradi raka na žolčevodu, nato je potekala dolgotrajna rehabilitacija, odločilna je bila v Rogaški Slatini. Tam sem se nekoliko okrepil s terapijo in obiski bližnjih gričev. Po mojem prihodu domov je padla odločitev, da Bali obiščemo v septembru, ko je temperatura nekoliko nižja, vreme je običajno dokaj stabilno in tudi cene so nekoliko bolj prizemljene.

*Številni pohodniki
čakajo sončni vzhod.
Foto Franci Horvat*

Bali kot otok bogov in turizma, ki leži osem stopinj južno od ekvatorja v jugozahodni Aziji, je eden izmed 13.000 otokov indonezijskega arhipelaga. Je zelo rodovitni otok. Njegova površina znaša 5780 km² (145 km x 80 km), na njem živi 4,3 milijona prebivalcev, ki so večinoma hindujci, za razliko od večine ostalih indonezijskih otokov, kjer prevladujejo muslimani. Glavno mesto je Denpasar, v bližini katerega je mednarodno letališče. Balinezijci govorijo svoj jezik (Basa Bali), čeprav je uradni jezik indonezijsčina (Bahasa Indonesia).

Za Indonezijo lahko rečemo, da so jo ustvarili vulkani. Celotno ozemlje se nahaja sredi pacifiškega vulkanskega ognjenega obroča, na katerem se zgodi 90 odstotkov vseh potresov. Na njem so še drugi vulkani, mnogi še vedno aktivni. Na Baliju sta najbolj poznana Mount Agung, 3031 m, je najvišja gora na Baliju, ter Mount Batur z višino 1717 metrov. Če se osredotočimo na obisk teh dveh, je Batur zagotovo v prednosti. Je nižji, ima lažji dostop, premagati je treba samo sedemsto metrov nadmorske višine. Zadnjič je izbruhnil leta 2000, le nekaj mesecev po najinem obisku. Priznam, da sem večkrat pomislil na ta izbruh, ko sem bil na vulkanu. Takšna možnost je sicer majhna, toda ni nemogoča. Glede erupcij ni voznega reda, ne tako kot pri soncu, ki vsako jutro vzhaja, če to zaznamo ali ne.

Najprej smo si ogledali nekaj največjih znamenitosti Balijske, šele nato je prišel na program Mount Batur. Ko smo se zvečer ustavili pri vnaprej rezerviranem prenočišču *Batur Sunrise Guesthouse* ob jezeru Batur, je bila za nami dolga celodnevna vožnja. Pri hiši nas je čakal njen oskrbnik, ki nam je preskrbel vodnika za vzpon na vulkan. Slišal sem že mnogo zgodb, kako so bili domačini agresivni do tistih, ki niso imeli vodnika, prišlo je celo do pretepa. Oskrbniku smo plačali 350.000 indonezijskih rupij na osebo in mu posebej naročili, naj vodnik pride po nas ob tretji uri zjutraj. Običajno je vzpon dolg dve uri, ker pa nisem vedel, kako bom hodil, sem želel nekaj rezerve.

Zvečer smo bili razmeroma zgodaj v postelji, kajti vedeli smo, da bomo morali vstati že okoli druge ure. Naši dami so sta se dvignili nekoliko pozneje. Nekaj malega smo prigriznili in se psihično in fizično pripravili na vzpon, ki se je pozneje izkazal za dokaj lahkega. Že kakšno minuto pred dogovorjenim časom sem stal pred hišo prepričan, da se Balijsci držijo dogovorjene ure. Bilo je že krepko čez tretjo, vodnika pa še od nikoder. Stopil sem do restavracije, kjer se je za vzpon na isto goro ravnokar pripravljala neka skupina. Vprašal sem vodnika, če mi lahko pomaga. Dejal je, da naš vodnik zagotovo pride, samo malce bo treba počakati. Ura je bila že kakšno minuto čez pol štirih, ko se je "paglavec" lenobno pripeljal na motorju. Bil sem res nejevoljen, kar sem mu tudi pokazal, vendar se za mojo slabo voljo ni zmenil. Dejal je samo, da je dobil sporočilo, češ da mora biti pri nas ob 3.30, kar se je pozneje izkazalo za grdo laž. V dokaj hitrem tempu smo krenili proti zbirnemu mestu, kjer je vodnik želel, da se ustavimo, toda v to nisem privolil.

Pot je sprva lahka in ves čas vodi skozi gozd. Res je, sam bi imel ponoči nekaj težav z orientacijo. Malce više je bila kontrolna točka za tiste, ki se vzpenjajo brez vodnika. Nekje na pol poti sem Andreji in Tini ponudil frutabelo, a sta jo obe odklonili. Vedel sem, da je Tina ne bo potrebovala, za Andrejo, ki bolj malo hodi, pa bo zadeva drugačna. Ni minilo 15 minut, ko si jo je zaželela. Učinek energijske ploščice se je sprva res pokazal; vendar bliže ko smo bili vrhu, vse počasnejši smo postajali. Prehitevali so nas po levi in desni, vendar se zaradi tega nisem vznemirjal. Povsem drugače je bilo, ko smo mi prehitevali koga, med katere sta spadala tudi starejša Kitajca. Naš vodnik se je vedel, kot da nas ni, le vsake toliko je nekoliko počakal. Tina, naša hči, je hotela navezati stik z njim, pa jo je osorno zavrnil. Dejala je, da je povsem *mutav*. Na poti so nas občasno motili motorji, ki so vozili mimo do parkirišča pod vrhom. Nekateri so peljali tudi svoje stranke, kar se mi je zdelo nekoliko čudno. Na parkirišču sem vprašal nekega vodnika iz druge skupine, koliko imamo še do vrha. Odgovor se je glasil, da deset minut.

Z vseh strani so prihajali pohodniki z vodniki in nadaljevali pot proti vrhu – proti robu kraterja. Tudi sam sem stopil še tistih nekaj korakov. Veter ni bil prehud, tudi mraza ni bilo, žal pa nebo ni kazalo na kakšen dramatičen sončni vzhod. Kljub vsemu sem

se počutil dobro, kajti vedel sem, kaj vse sem moral prestati in narediti, da sem lahko stal na tem vrhu. Na pravil sem nekaj posnetkov rahlo obarvanega neba z Mount Agungom, ki je deloval kot kulisa. Omeniti moram, da mi je prav na vrhu začel na fotoaparatu nagajati avtofokus, zato sem moral ročno ostriti. Okoli mene se je nabralo lepo število turistov, ki so ravno tako čakali sončni vzhod; zaradi tega sem imel kar veliko težav pri kadriranju. Tako zaželeno sonce se je ob 6.15 sramežljivo pokazalo na obzorju in se hitro skrilo za oblake. Naši dve pohodnici sta se mi pridružili na vrhu, da sem ju lahko fotografiral.

Malce pred sedmo uro smo zapustili vrh. Prva strmina je kar znatna pa še na vulkanskem pesku rado drsi. Soprog Andreji je grdo spodrsnilo, da je padla na zadnjo plat. Malce pozneje sem videl vodnike drugih skupin, kako pomagajo svojim klientom. Nudili so jim roko, kazali, kam naj stopijo, na splošno so bili zelo prijazni. Naš *mutavi* vodnik pa nič, kot da se njega ne tiče. Ko sem mu to omenil, je postal še bolj neprijazen. V svojem življenju sem na pohodniških poteh izjemno redko koristil vodniške usluge, naj je šlo za Matterhorn ali za gore v Južni Ameriki oziroma v Himalaji. Res je, na Kilimandžaru sem imel vodnika, prav tako na Filipinih, ko sem želel videti viseče krste. Prav tako sem ga imel na Galapagosu, najbolj zaščitenem območju na Zemlji.

Sestop je potekal dokaj hitro, tako da smo bili nazaj pri naši hišici že nekoliko po osmi uri. Tina je kratko in jedrnat povedala lastniku našega prenočišča, kako zelo smo razočarani nad vodnikom, ki da si takšnega imena sploh ne zasluži. Zagotovil nam je, da bo posredoval pri vodniški organizaciji, v kar pa nisem prepričan. Po zajtrku smo se razvajali v toplih vrelih, ki so mi izjemno prijali. Videl sem, da z zmernim tempom zmorem še kakšen hrib, kar mi je v veliko veselje. Ko smo zapuščali območje Mount Baturja, smo na odlični lokaciji posneli nekaj fotografij osvajačev nekoristnega sveta, vključno z omenjenim vulkanom. ●

Na vrhu

Foto Franci Horvat

Mira Petek

Delaj, kar te veseli in uspelo ti bo

Pogovor s fotografom Aljažem Žnidaršičem

Aljaž ni le fotograf in snemalec. Je avanturist na misiji izkusiti življenje. Zdi se, da samo okusiti avanturo ni dovolj – priložnosti zajema z veliko žlico in jih zaužije v celoti. Prvič sem ga zasledila na Instagramu, v času pandemije, ko sem z očmi željno požirala fotografije hribov, ki jih je objavljala. Potem sem nanj naletela v alpinističnem odseku Rašica in počasi z njegovega obraza začela trgati nalepko "spletni vplivnež" – ugotavljala sem, da je zanimiv in toplek človek z navdihujočim razmišljanjem.

Potem ko me je presenetila informacija, da je bil najprej avtomehanik, sem ga začela spraševati o njegovi poti do poklicne fotografije in snemanja ter nekega dne sklenila, da mora to zgodbo povedati več ljudem, ker je ena takšnih, za kakršne bi lahko napisal filmski scenarij. Prav predstavljam si Matthea McConaugheya kot Aljaža v glavni vlogi; najprej v modrem pajacu mehanika, v katerega si briše roke, pozneje pa v pisanih gorniških oblačilih, s fotoapa-

ratom in objektivu, velikimi kot njegove oči, ki vselej radovedno iščejo nove avanture.

Kakšen je bil tvoj prvi stik s hribi?

Kot otrok sem veliko hodil v hribe, oba starša sta plezalca, oče je bil alpinist. Pri šestih letih me je že "metal" dol po hribu s cepinom in me učil ustavljanja z njim, pri trinajstih letih sem preplezal svojo prvo alpinistično smer. Potem pa, saj veš, puberteta, druge stvari so me zanimale. (Smeh.) Pozneje sem svoj fokus usmeril v avtomobile, njihovo predelavo in podobno. Sedem let sem bil avtomehanik. Minilo je kakšnih deset let, preden sem šel spet v hribe.

Kako je prišlo do tega, da si se znova znašel v hribih?

Ko sem bil star 24 let, sem za novo leto med žurom premišljeval o svojem življenju in se vprašal "Kaj sem letos počel? Delal sem ... Malo žural ... In to je to." In potem sem si rekel: "Ne. Meni se mora v življenju več dogajati, od zdaj naprej bom vsemu rekel Ja!" In res, karkoli so mi prijatelji potem predlagali, sem sprejel. Nekega dne je prijateljica omenila, da bi šla v hribe. Takrat so bili hribi zame nekaj, kamor sem hodil kot otrok, ne pa neka aktualna stvar. Ampak rekel sem ja, greva. Ko sva opazovala sončni zahod, sem se zaljubil v hribe. Šla sva na Veliko Raduho – ha, po desetih letih v hribe, pa kar na dvatisočak! Mislil sem, da bom umrl, dihal sem na škrge. Ampak ko sem prišel gor, je bilo vse poplačano.

Kako te je vrnitev v hribe pripeljala do tega, kar počneš danes?

Hoja v gore je postala moj način preživljanja koncev tedna oziroma vsakega prostega dneva. Začel sem se tudi potapljati, pridobil sem licenco za skiperja, skratka počel sem različne aktivne stvari v naravi. Nekega dne sem v avtomehanični delavnici ugotovil, da živim samo za konce tedna, in sklenil, da je za to škoda mojega časa; kajti to pomeni, da ne živim svojega življenja do polnega potenciala. Vprašal sem

Aljaž, avanturist,
fotograf in
snemalec
Arhiv Aljaža
Žnidaršiča

se, kaj bi res rad počel v življenju. Rad bi bil nekje zunaj, ker biti cele dneve z umazanimi rokami zaprt med štirimi stenami in čakati na prost dan, ko bom lahko šel ven – to ni zame. Nekaj moram spremeniti. In tako je padla odločitev, da moram začeti delati zunaj, v naravi.

Kako se je tej odločitvi pridružila fotografija?

Ko sem na Raduhi posnel fotografijo, sem ugotovil, da ne sporoča tega, kar doživljam. In ko sem hodil v hribe, sem pomislil, da telefon nima dovolj dobre kamere, zato sem kupil kamero GoPro. Fotografije so bile že boljše, ampak še vedno mi je nekaj manjkalo. Tako sem kupil še svoj prvi fotoaparatus, potem še objektiv ... In nato sem začel ugotavljati, da imam zdaj že kar nekaj opreme, kmalu je prišlo do prvega povpraševanja, ki mi je dalo zagon. Odločil sem se, da poskusim s profesionalnim fotografiranjem v naravi. Zapustil sem delavnico in se za polovični delovni čas zaposlil v Kibubi, restavriral sem eksotične *oldtimerje* (starinske avtomobile, op. av.) in se obenem skušal uveljaviti na področju fotografije z namenom, da bi sčasoma opustil tudi tisto službo za "polovičko".

Kako je potekalo uveljavljanje s fotografijo?

Pomembno je narediti čim več dobrih fotografij. En način je bil, da sem hodil v hribe s prijatelji in jih fotografiral. Skušal sem čim več delati in objavljati na čim več različnih portalih, kjerkoli sem se lahko pokazal s

svojim imenom. Če hočeš biti prepoznan, se moraš čim več pojavljati. To prizadevanje je bilo zame posebno gonilo. Snemal sem tudi svoj vlog in objavljaj na YouTube, tam sem se v zvezi s hribi najbolj uveljavil. Na področju fotografije je bila zame zelo pomembna podelitev nagrade Sony World Photography Award. Mislim sicer, da se mi je to kar malo posrečilo – prvič sem se namreč prijavil na nek natečaj. Sicer sem zmagal na območju Slovenije, ampak za nekoga, ki ljubiteljsko fotografira zase v hribih in se šele trudi uveljaviti, je bila to velika odskočna deska! Tako se začneš pojavljati še izven družbenih omrežij, v bolj formalnem okolju. Takrat sem dobil dobro podporo od Sony Slovenija, s katerim sodelujem še danes.

Kakšna je bila zmagovalna fotografija?

Nastala je, ko sva šla s kolegom pozimi prečit Mojstrovke. Hotela sva do Zadnje Mojstrovke, a ker se je že precej talil sneg in je že malo plazilo, sva tik pred Zadnjo Mojstrovko obstala in razmišljala, ali bi šla naprej ali ne. Ravno ko sva se odločila, da bova obrnila, sem v objektiv ujel prijatelja, kako je strmel proti gori, s povešenima cepinoma, ujel sem trenutek njegovega odločanja. Pozneje sem z drugim kolegom, diplomiranim fotografom, analiziral, zakaj je fotografija tako dobra, in ugotovil, da na njej res veljajo vsa pravila – zlati rez, pravilo tretjin, komplementarne barve ... Ampak takrat sploh nisem razmišljal o tem.

*Zmagovalna fotografija za Sony World Photography Awards
Foto Aljaž Žnidaršič*

Torej lahko rečeva, da imaš naravni talent?

Ne vem. (Smeh.) Pač vidim, kaj bi bilo videti dobro ... To lahko razviješ. Ko se neke stvari lotim, želim biti v njej dober. Verjamem, da lahko vsak, ki se loti nečesa, postane dober; če vложи dovolj časa oziroma truda. Spomnim se izjave Henrija Cartier-Bressona, ki je rekel: "Prvih 10.000 fotk bo slabih. Čim prej jih naredi." In to velja povsod! Nabrati moraš čim več kilometriner. Ne mislim, da sem posebej talentiran za fotografiranje. Po mojem mnenju je mnogo boljših fotografov, ampak so mogoče manj poznani. Jaz sem res samo vložil veliko časa in truda v svojo pot. Mogoče bi se vse odvijalo hitreje, če bi bilo takrat na voljo več tečajev, ko sem se učil fotografirati – tečajeve, kakršne sem iskal, v Sloveniji ni bilo veliko. To je eden izmed razlogov, zakaj sem pozneje ustvaril Expedition story, platformo za izobraževanje fotografov in video ustvarjalcev, ki jo vodiva skupaj s prijateljem. Ni sicer formalna šola, poudarek je na praksi. Odkar sem začel s tem, se je pojavilo še kup drugih tečajev in delavnic; danes je tega več, kot jih je bilo v času mojih začetkov.

Na neki točki si torej lahko opustil redno delo ter se začel preživljati s fotografiranjem in snemanjem.

Tako je. Najprej sem imel posamezna naročila, pomemben preboj je bil prvi redni naročnik. Potem ko

sem podpisal prvo pogodbo in odprl s. p., je posel kar hitro naraščal. Ker še nisem vedel, na kakšen način naj delam, koliko časa bom na primer potreboval za kakšen projekt, in ker sem na vse pristal, se je zgodilo, da sem delal ves čas. Povprečno sem spal tri ure na noč.

Zdaj ni več tako?

Ne. (Smeh.) Nisem sicer zares pregorel, pred čemer so me vsi svarili – morda zato, ker to tako rad delam. Sem se pa vseeno naučil reči tudi ne. Delo sem si uredil tako, da imam boljše urnike, dovolj spim ... S tem namenom sem ustvaril tudi svojo produkcijo, da imam nekaj ljudi, ki jim lahko posredujem delo. Produkcijo sem ustvaril, ko sem začel delati pri večjih dogodkih, na primer Pogi Challenge, Volleyball on Water, Spartian Race ... Sem koordinator, sodelavec v produkciji pa so vsi svobodnjaki (*freelancerji*) in jih izberem glede na to, kdo je najbolj primeren za projekt.

Zdaj ko je za tabo že vrsta raznovrstnih projektov – kaj je bilo še posebej vznemirljivo?

Moja spomin težko dohaja vse, kar se mi dogaja. (Smeh.) Čas kar leti! Včasih imam po eni strani občutek, kot da sem šele začel, po drugi strani pa da sem živel že dve življenji. Pri večini projektov se

Andrej Štremfelj
med snemanjem
video ob
200. obletnici
pivovarne Laško
Foto Aljaž Žnidaršič

Aljaž med delom na Islandiji Foto Rožle Bregar

res vživim in "živim" za dogajanje. No, eden izmed ljubših projektov je bil predporočni *fotošuting* na Islandiji za Rožleta Bregarja. Eden boljših je tudi plezalni festival v Bosni, Drill and chill festival, kjer snemam zdaj že dve leti zapored. Zelo ljub pa mi je tudi Rally na Nizozemskem, ki je bil tudi moj prvi plačani projekt – takrat sem še delal kot mehanik, fotografiral sem le za svoj užitek. Z organizatorjem sva se povezala in ujela, ko se je pojavil v moji delavnici v Velenju, saj se mu je avto pokvaril kot udeležencu na rallyju, zato je iskal mehanika, ki bi mu ob šestih popoldne popravil avto. Pozneje je osnoval svoj rally in od takrat sem z njimi, fotografiram in snemam, postal sem nekakšna maskota nizozemskega rallyja. Trenutno pa se res veselim odprave dveh vrhunskih športnikov na posebno avanturo v Južni Ameriki – na višini več kot 6500 metrov se bosta preizkusila v posebnem podvigu, jaz pa bom o tem posnel dokumentarni film.

Od ljubiteljskega fotografa do lastne izobraževalne platforme in produkcije – enkratno! Kdaj si se ob vsem tem delu podal še v alpinistično šolo?

Kot sem rekel, že od majhnega sem hodil v hribe in plezal z očetom, tudi na zimske ture sva šla. In ker je potem minilo veliko časa, preden sem šel spet v hribe

in tam začel fotografirati, sem vedel, da se moram nekoliko povezati z ljudmi in dobiti dodatna znanja. Ker sem hotel po tisti Raduhi iti še kdaj v visokogorje po bolj izpostavljenih poteh, sem želel biti za to poučen. Ugotavljal sem, da bolj ko je izpostavljen teren, bolj me pritegne, z njim pa tudi celotna logistika – rad razmišljam o tem, kako bi bilo treba namestiti opremo, da bo fotografiranje v zahtevnejšem terenu izvedljivo in varno. Leta 2021 sem se zato vpisal v alpinistično šolo.

Pri vseh teh aktivnostih si začel delati še v GRS.

Od nekdaj sem se dobro počutil, če sem pomagal drugim, in GRS je samo eden izmed načinov, kako lahko pomagam. Bil sem že Sončkov spremljevalec za otroke s cerebralno paralizo, doma imamo ranč s konji in sem pomagal pri dogodkih, kot so 24-urna preživetja za otroke ... Skratka, od nekdaj sem povezan z ljudmi. GRS je ena od stvari, o katerih si misliš "vau, to bi jaz tudi delal, morda nekoč ..." In potem je prišlo do neke malo bolj napete situacije med plezanjem v smeri, ko sem ugotovil, da me ni bilo tako strah kot ostale, nisem bil živčen, usmerjal sem nas v to, da smo varno izplezali, in takrat sem ugotovil, da znam biti miren v stresnih situacijah. Prijatelj iz GRS me je vabil in končno sem rekel, zakaj pa ne.

*Turnosmučarska
tura GRS Radovljica
Foto Aljaž Žnidaršič*

*Aljaž med
delom na terenu
Foto Nace Grgorinič*

So vse pridobljene izkušnje iz alpinizma in GRS kaj spremenile tvoj odnos do gora? Si zaradi tega previdnejši?

Mislím, da z leti tako ali tako postaneš razumnejši, preudarnejši, bolje predvidevaš. Ko sem začel pred leti spet hoditi v hribe, sem šel tudi jaz kdaj z glavo skozi zid, s tisto miselnostjo "meni se pa to ne bo

zgodilo". No, na srečo se res ni, ampak marsikaj bi danes naredil drugače, se morda prej obrnil. Ampak to je prišlo sproti z izkušnjami. Ko se zdaj na GRS pogovarjamo, analiziramo nesreče in govorimo o hipotetičnih situacijah, veliko razmišljam o praksi, manevrih, vrvi tehniki in podobnem. Uživam v tehničnih stvareh in varnost se mi zdi pomembna.

*GRS Radovljica
v akciji
Foto Aljaž Žnidaršič*

Kaj pa uživanje v hribih? Rekel si, da je šlo na Raduhi za ljubezen na prvi pogled. Se ti zdi, da hribovska romantika z leti izginja?

Z leti kvečjemu vedno bolj dojemam lepoto in uživam v njej! Zmeraj pogosteje ko grem za trening sam v hribe, si rečem, da ne bom fotografiral, da bom raje samo sedel in užival. Ta vidik družbenih omrežij mi ni več pomemben, tega dovolj počnem za naročnike. Ko grem v hribe zase, hočem samo uživati. Na žalost grem zdaj bolj malokrat na večdnevne ture, kar sem včasih pogosto počel, na primer za tri ali štiri dni.

Kaj v zvezi s hribi ti je najbolj všeč?

Borba s samim sabo. To mi veliko pomeni. Zdaj ko treniram za februarско odpravo nad 6000 metri, nosim s sabo v hrib recimo 30 kilogramov in se počutim, kot da zraven umiram. Ampak mi je všeč ta borba. Všeč so mi seveda tudi razgledi in občutek majhnosti. Ko se v hribih zaveš, kako si majhen in nepomemben člen celotnega vesolja, se tvoji problemi zdijo nični.

Kaj pa vizija – kaj te še pritegne? Kaj bi v bodoče še rad počel?

Zelo bi si želel priti s svojim delom tudi na filmska platna. Všeč mi je prikazovanje zgodb. Navdušuje me avantura, ampak s tem ne mislim samo cilja, ampak celoten proces, kaj vse neki dogodek zajema. Želim ustvariti čim več tega, kar bo ostalo za mano in kar lahko komu nekaj pomeni, na primer motivacijo; da dobi zagon ali se zamisli. Dandanes se je

to porazgubilo v poplavi družbenih omrežij. Objave pogledamo na hitro, medtem ko si za filme še vedno vzamemo čas. Zelo mi je bilo všeč, ko so mi pred leti prijatelji poslali fotografijo, kako so si vzeli čas, da s kokicami v rokah gledajo moje vloge na televiziji. Saj zdaj se zdim sam sebi trapast v teh vlogih, ampak ... To so bili moji začetki. In res je pomembno samo začeti. Kdaj je pravi čas, da začneš? Včeraj! Pa če si misliš, "zdaj sem itak že prepozen" – ne, ni res. Če boš delal to, kar te veseli, in to tudi pokazal, ti bo uspelo, slej ko prej boš nekoga navdušil. Najti moraš svojo publiko. In potem je treba delati in se razvijati še naprej. Verjamem v stopničke, v preboje – če se ustaviš, da boš užival v tem, kar si dosegel, boš začel nazadovati. Če želiš še napredovati, moraš biti ves čas aktiven; tako fizično, v treningu, kot v poslu ali odnosih.

Je bila torej odločitev, da pustiš delo v mehanični delavnici in začneš iskati avanture, prava?

Absolutno! Ni mi žal, da sem bil prej mehanik in da nisem prej začel s poklicnim fotografiranjem in snemanjem, saj verjamem, da se vse zgodi ob svojem času. Tako sem bil na začetku nove kariere že dovolj zrel in se stvari lotil bolj premišljeno, kot pa bi se jih verjetno kot junec v rosnih dvajsetih. (Smeh.) Ta način življenja mi je vsekakor pisan na kožo in službi težko rečem služba, kadar delam v hribih. In ta služba mi največ pomeni ravno zato, ker je vedno prisotna avantura. ●

*Sončni vzhod
na Košuti
Foto Aljaž Žnidaršič*

Dušan Škodič

Ostarela naveza

O alpinističnih veteranih in legendah

Ohladilo se je in nekaj časa sta zamišljeno molčala. Topel čaj sta že skoraj posebala in kolebala sta ali naj se odpravita v planinski dom, v katerem je bilo toplo.
Ilustracija Milan Plužarev

Bil je začetek oktobra. Uroš in Mirko sta sedela na klopci pred Aljaževim domom in uživala v zadnjih toplih žarkih, ki v tem mesecu še za nekaj minut obliznejo globoko dolino pod Triglavom.

Kot že vrsto let, sta se – kdo bi sploh štel – ponovno udeležila vsakoletnega srečanja alpinistov veteranov, na katerem so se tradicionalno zbrali starejši in malo mlajši udeleženci, katerih skupni imenovalec je bilo dolgoletno ukvarjanje z alpinizmom.

Pred nekaj desetletji sta Uroš in Mirko, ki sta bila na tem srečanju že lep čas med najstarejšimi, veljala za elitni in neločljivi dvojec, ki je skupaj preplezal več kot dvesto prvenstvenih smeri najvišje težavnosti. Plezala in turno smučala sta tudi pozimi, jasno pa je, da sta bila že od mladih let stalno vključena v GRS.

Pri plezariji se nikoli nista omejevala na Julijce in Martuljsko skupino, lezla sta tudi v Kamniških Alpah, poznali so ju na Jezerskem in v Logarski dolini, pretipala sta po dolgem vso severno steno Raduhe, se s starim fičkom vozila pod Loško steno in Mangart, občasno tudi na jug v Baško grapo ali v toplo osončne previse Orlovce nad Predmejo. Skratka, poznali so ju povsod. Pregovorno je bilo njuno dolgoletno prijateljstvo in njun, včasih malo piker, vedno pa hudo pronicljiv humor, za katerega jima nikoli ni manjkalo poslušalcev. Klicali so ju legendi. Sprva sta se temu od srca smejala, sčasoma pa človek sliši tudi kaj slabšega, in to je bila pravzaprav zelo spoštljiva opazka.

Obujanje spominov

"Veš, Mirko," reče Uroš, ki jima je na mizico prinesel dve skodelici šipkovega čaja, zabeljenega s slivovko, "ko sem bil mlad, sem lahko preplezal Nemško smer

v Triglavski severni steni prej, kot se je ohladil čaj, ki sem ga naročil v Koči na Kredarici."

"Ja," pravi Mirko z nasmeškom. "Danes pa se ti je ohladil, še preden si ga prinesel od vrat do najine mize." Spogledata sta se in se kot običajno glasno zarežala.

Zrak v dolini pod severno steno je postal hladen, toda v njunih glavah je še vedno ždel tisti stari vonj po adrenalinu, znoju in žveplu, ki se širi ob zabijanju klinov v skalne razpoke.

"Se še spomniš, kako sva šla tistikrat čez Skalaško brez vrvi?"

Mirko prikima: "Jasno. Pa brez pameti tudi."

Uroš zavzdihne: "Če bi danes kdo to naredil, bi ga v spletnih novicah razglasili za neodgovornega norca."

"Takrat pa sva bila junaka," doda Mirko. "Že zato, ker sva prišla dol živa in v enem kosu. Vse, kar sva počela v steni, so izvedeli le redki in še ti so bili verjetno prepričani, da jih provocirava. Danes pa mora za vse početje takoj izvedeti ves svet, po tem pa se čudijo pripombam komentatorjev s kavča."

Skozi meglo se je domu bližala skupina mlajših planincev s čeladami na glavah, ki se bodo jutri verjetno odpravili naprej na Kriške pode ali na Luknjo. Vsi buljijo v telefone, ki jim razsvetlujejo obraze v večernem mraku. Njihov vodilni ima na ramenih tako velik nahrbtnik, da bi vanj lahko spravil pol garniture posode iz kuhinje v planinskem domu.

Uroš zmajuje z glavo: "Poglej ga no, reveža. Tole je zdaj moderno planinstvo, ali kaj? Vse digitalno, še dereze

v nahrbtnikih imajo verjetno na Bluetooth. Nihče pa ne gleda pod noge, kje hodi."

Mirko si popravlja očala in kima: "Kaj pa ti, ali imaš še doma tiste starinske Cassinove dereze?"

"Seveda jih imam, nekje med kramo v garaži morajo biti. Po njih bodo lahko arheologi iz njihove generacije," s prstom kaže na planince s čeladami, "ocenjevali starost arheoloških najdb." Ne da bi se spogledala, sta se tako glasno zakrohotala, da so se prihajajoči planinci, ki ju zaradi večerne megle še niso opazili, začudeno zdrznili.

Ohladilo se je in nekaj časa sta zamišljeno molčala. Topel čaj sta že skoraj posrebala in kolebala sta, ali naj se odpravita v planinski dom, v katerem je bilo toplo. Vzdušje v notranjosti je postajalo vedno glasnejše. Nekje visoko v steni se je zaslišalo bobnenje skale, ki se je odkrutila in padla proti dolini. Bobnenje kot bobnenje v temi, a slišalo se je, kot da Stena nagovarja svoja stara prijatelja.

"Veš," reče Uroš, "včasih sem pomislil, da bom tam gori umrl."

"Nehaj ga no srat," reče Mirko. "Prekleta pozno si se spomnil razmišljati o tem, veš!"

Spogledala sta se in se zasmejela, spila še zadnji požirek čaja z dodatkom in se ozrla proti vrhu, ki ga je že popolnoma objela tema.

"Bi šla še kdaj gor?" vpraša Mirko.

"Lahko, seveda," reče Uroš. "Če bodo naredili tovarno žičnico do Kredarice."

Tako sta sedela s svojimi mislimi še nekaj minut. Bog ve, kolikokrat sta se v življenju navezala na plezalno vrv? Zdaj pa sedita pred planinskim domom skupaj s spomini in mladostnimi sanjami. Tam zgoraj med oblaki sta v svojih mislih še vedno hitra kot nekoč.

"Ti, Mirko," začne Uroš, "a se še spomniš, kako je bilo, ko sva nazadnje plezala Nemško smer?"

Mirko zamišljeno: "Če se ne motim, sva šla brez čelad in samo s štrikom. Kot bi sama sebi lagala, da sva še vedno na višku moči. Pa sva bila dejansko že precej stara borca."

"Saj, zdaj imajo s seboj vse, o čemer mi nismo niti sanjali. S seboj imajo celo dron, da posnamejo selfije v steni in predvsem imajo strah, ki je večji kot midva oba skupaj!" Zarežita se tako na široko, da v strahu za protezo, refleksno sežeta z rokama k ustom.

Mirko kisko: "Strah že, imajo pa tudi mladost. Tista Nemška je bila pravzaprav najina zadnja večja smer. Samo, da tistega dne, tega še nisva vedela ..."

Legende in mlajši veterani

Ko sta vstopila v planinski dom, kjer se je nadaljeval neuradni del srečanja, so ju sprejeli dobrohotni pogledi. Med tem, ko sta zunaj obujala spomine, je prišlo še nekaj zamudnikov.

"A sta vidva tisti legendi, ki sta nekoč preplezali Skalaško brez vrvi?" ju pri mizi občudujoče vpraša neki trideset let mlajši veteran s pivom v roki, ki mu nista vedela imena. Poglej no, kakšne mladiče že vabijo med alpinistične veterane, si verjetno mislita oba hkrati ob pogledu nanj. Po videzu jih mož nima niti šestdeset.

Uroš visoko dvigne obrvi: "Fant moj, preplezala sva res marsikaj. Včasih tudi brez štrika, če sva se preveč zanašala drug na drugega in ga nazadnje nihče ni zbasal v nahrbtnik. Kdo pa si ti, da te ne pozna, čeprav naju tako občudujoče gledaš? Razen, če naju nisi prišel s pogledom izmerit, da bodo po nama naredili spomenik?"

Mlajši veteran se v zadregi nasmehne in pove svoje ime. "Brez zamere prosim. Med mlajšo generacijo pač veljata za legendi in vsi vaju občudujemo za tisto, kar sta dosegla v svojem času. Danes je vse drugače. Oprema je napredovala in čeprav sem toliko mlajši

Poglej no, kakšne mladiče že vabijo med alpinistične veterane, si mislita Uroš in Mirko. Po videzu jih mož nima niti šestdeset. Ilustracija Milan Plužarev

od vaju, je v primerjavi z današnjo mladino tudi mene že zdavnaj povozil čas."

Uroš nadaljuje: "Ne sekiraj se poba, čas gre pač naprej. Ko sva midva plezala, ni nihče vedel kaj je aplikacija za vreme. Pogledal si v nebo in če ti je kaj padlo v oko – potem si vedel, da bo verjetno dež."

"In če te je zeblo," doda Mirko, "si plezal vedno hitreje. Temu bi lahko strokovno rekli: naravna motivacija."

"No, saj aplikacij tudi v času moje plezarije še ni bilo," reče mlajši veteran. "Ampak plastične ročaje na cepinih smo pa že poznali!" reče užaljeno in odide k svoji družbi. Med sosednjimi omizji, kjer so očitno vlekli na ušesa, izbruhne vesel smeh. Eden izmed poslušalcev provokativno vpraša: "Pa se vidva, legendi, še vedno kdaj navežeta na vrv?"

"A sta vidva tisti legendi, ki sta nekoč preplezali Skalaško brez vrvi?" ju pri mizi občudujoče vpraša neki trideset let mlajši veteran s pivom v roki, ki mu nista vedela imena. Poglej no, kakšne mladiče že vabijo med alpinistične veterane, si verjetno mislita oba hkrati ob pogledu nanj. Po videzu jih mož nima niti šestdeset.

Uroš važno pokima in si popravi čepico na plešasti glavi: "O še, še, ampak samo, kadar greva k dohtarju." "Zakaj pa to?"

"Zato da se ne izgubiva na poti v čakalnico!"

Ves planinski dom, skupaj z oskrbnico, se smeji do krčev. Medtem Uroš potegne iz nahrbtnika staro, preperelo plezalno vrv in jo pokaže zbranim. "Tale je iz tistega časa, ko smo po plezanju hodili navezani čez Kugyjevo polico do Kredarice. To pa zato, ker je imel Triglavski ledenik še takšne razpoke, da smo se bali, da bi kdo padel notri in zmrznil. Ledenika danes praktično ni več. Tale," potežka otrdeli svitek vrvi v roki, "pa mi je ostala za spomin." Ponosno jo kaže publiki, ki pase na njej poglede.

"Pa nikar preveč ne buljite vanjo," pripomni Mirko. "Sramežljiva in vsa krhka je od dolgega ležanja v omari. Lahko bi razpadla na vse tri sestavne dele, iz katerih je narejena."

"Katere tri?" začudeno dahne radovedna oskrbnica izza točilnega pulta, ker so vsi ostali molčali.

"Katere le," zamiži Mirko od zadovoljstva, ker se je oglasila žrtev. "Menda ne boš rekla, da ne veš, da je plezalni štrik sestavljen iz V, R in V?" Tokrat se najbolj na glas zarežijo vsi tisti, ki so prej molčali in se delali pametne.

Nekaj mladih veteranov jima prinese na mizo pijačo.

"Na zdravje, stara mačka!" rečejo.

Tudi Uroš in Mirko dvigneta kozarec: "Na zdravje, fantje! Naj vas stena drži in roka nikoli ne izpusti, če še kaj plezate v gorah pri svojih mladih letih!" Mirko se glasno zasmije, a ob tem se mu v kotičku očesa zalesketa solza.

Ko se prvi zabavljaji čez kakšno uro naveličajo in vstanejo od miz, družba razpade in odpravijo se po svojih

sobah. Tudi Uroš in Mirko vstajata in Uroš s prstom dregne Mirka pod rebra. "Ti, legenda, a veš kaj? Nikoli si nisem mislil, da bova midva nekoč sedela tukaj kot dva muzejska eksponata!"

Mirko dvigne obrvi in se zareži: "Saj veš, kaj pravijo – dobri alpinisti v resnici sploh ne umrejo. Samo prese-lijo se med legende!"

Veliki dogodek na društvu

Leto dni pozneje se je v dolini pod Triglavom zbralo pol planinskega sveta. Domače planinsko društvo je praznovalo okroglo 100-letnico ustanovitve in iz tega je nastal velik dogodek. Vrstili so se častni govorniki, prišli so predsedniki sosednjih društev, planinski funkcionarji iz prestolnice, lokalni novinarji, seveda tudi župan in pevski zbor, ki je za uvod glasno zapel pesem *Oj Triglav, moj dom*.

Med častnimi gosti sta sedela tudi člana društva Uroš in Mirko, oba v sveži flanelasti srajci in lepo obrita kot za na ohcet, kakor je zavistno pripomnil nekdo od članov, ki so morali sedeti daleč zadaj.

"No, pa sva dočkala tudi ta dan," reče Mirko in si z dlano obriše potne kapljice s čela.

"Ja," reče Uroš, "zdaj sva pa uradno legendi. Dva ostarela, brezzoba tigrs s protezama, haha." Nato pogleda preznojenega Mirka: "Kaj si pa ti živčen kot spreobrnjena nuna na poročno noč? Saj te ne bo nihče nič spraševal! V roke nama bodo dali plakete in to bo to. Če bo že treba, bom jaz govoril."

Svečana prireditev je lepo tekla in nastopil je trenutek podeljevanja priznanj. Najprej tistih nižjih, na koncu je predsednik društva z nasmehom najavil še najvišje možno priznanje, ki se podeljuje za dolgoletne dosežke, zelo predano delo in podobne aktivnosti posameznikov v okviru društva: "Dragi planinci. Danes med nami sedita dve veliki alpinistični legendi slovenskih sten. V utemeljitvi sicer nisem našel točnega podatka, koliko smeri sta Uroš in Mirko preplezala v skupni navezi, a to sploh ni važno, saj jih niti sama v svoji skromnosti nista natančno preštela. Vsi pa dobro vemo, za koga gre in že samo njuno ime popolnoma zadostuje kot utemeljitev za najvišje priznanje naše planinske organizacije." Polna dvorana je glasno zaploskala ...

Uroš in Mirko sta vstala in stopila na improviziran govorniški oder, množica je medtem še vedno ploskala. Mlada brhka planinka v vlogi moderatorke jima je pred nos pomolila mikrofona: "Spoštovana gospoda, kaj bi svetovala današnjim mladim alpinistom?"

Mirko se dela slepega in gleda naravnost predse, Uroš pa ji iz rok vzame mikrofona in reče: "Poglejte, takole vam bom rekel. Danes v hribih vsi buljijo v telefone. Pa nikar se jim ne posmehujte, temveč raje pogledjte okoli sebe – polovica vas prav zdajle greje te igrčke v dlaneh, kot da so mlada piščeta." Dvorana se je zasmejala, tako tisti s telefoni v rokah kot tisti s telefoni v žepih ...

"Moj prvi nasvet bi bil, da gore niso Instagram. Podobe, ki jih vidi vaše oko, spadajo v vašo glavo, ne

100 LET USTANOVITVE

v telefonsko galerijo, v kateri bodo ostale pozabljene med vso solato. Iz nje ne bodo nikoli nastali spomini za stara leta!" Dvorana se spogleduje in prikimava ... "Kot drugo stvar bi izpostavil, predvsem imam v mislih mlade alpiniste, da hribi niso zakurjena dnevna soba. Če ti je v hribih vedno vse komot, potem delaš nekaj narobe. Napreduješ lahko šele takrat, ko te zebe, ko z od vetra otrpnenimi prsti neseš k ustom zadnje jabolko, ki ti je še ostalo v nahrbtniku od hrane, ko si zmatran kot pes in ko se moraš poleg vsega zanesti tudi na svoj pogum. Brez tega boš vedno ostal samo šminker, nikoli pa ne boš pravi alpinist." Dvorana je bila navdušena, nekateri so tudi glasno zaploskali ...

Nasveti starega mačka

"Če nadaljujem v tej smeri. Včasih je treba nekoliko tvegati, vendar nikoli z glavo skozi zid. Sicer ne boste nikoli postali stari alpinisti kot sva midva z Mirkom. Če greste plezat, se ne smete ženit s smerjo, kakor da je ženska, ki jo na naslednji zmenek morda ne bo več. Gora in stena bosta tam tudi jutri. Če je vreme slabo ali če ti notranji glas tako šepne, se obrni brez sramu. Največji junaki pridejo sami domov, druge pa prinesejo." Dvorana je v silnem navdušenju Urošu dobesečno jedla iz roke ... zato nadaljuje.

"Mogoče koga zanima, zakaj sva se oba tako pozno poročila? Jaz sem se na primer oženil šele takrat, ko so moji kolegi iz službe že odhajali v penzijo. On," pokaže na svojega soseda, "pa dve leti pozneje. Ker je končno dojel, da mu ne preostane drugega." Pri tem je pogledal Mirka, ki mu je pot ponovno orosil čelo, čeprav je

Leto dni pozneje se je v dolini pod Triglavom zbralo pol planinskega sveta. Domače planinsko društvo je praznovalo okroglo 100-letnico ustanovitve in iz tega je nastal velik dogodek. Ilustracija Milan Plužarev

ves čas le stal kot kip poleg njega. Ljudje v dvorani so navdušeno prikimavali in si želeli odgovora ...

"Poglejte, to je pa takole. Dokler imaš preveč rad gore, nimaš časa za ženitev. Pri dvajsetih in tridesetih te samo vleče v stene in tudi pri štiridesetih si še vedno bolj zaljubljen v skale kot v ženske. Šele pri šestdesetih ugotoviš, da je lahko poleti bivak v steni prekleto mrzel za tvoje stare kosti in da je v bistvu zelo lepo, če imaš doma koga, ki te pričaka s toplim čajem ... In tudi, da je ljubezen, seveda z malo sreče pri izbiri, lahko zanesljivejša od zabitega klina. Zato je tudi trajalo dolgo, preden sva našla ženski, ki sta se sprijaznila, da imata doma moža, ki verjame, da je najbolj romantičen zmenek s steno v megli. Na srečo pa zaradi svojih let ne more več na obisk k nekdanji ljubici." Dvorana je izbruhnila v smeh in se ni umirila še lep čas, potem ko sta Uroš in Mirko z velikima plaketama v rokah sedla nazaj na svoje mesto ...

Ko se je množica čez kakšno uro razšla, sta odšla med pomenkovanjem z znanci tudi onadva. Premikala sta se proti vratom, počasi in štorasto, a z nasmehom na obrazu, neuničljiva stara prijatelja. Pri izhodu je stal predsednik društva, ki se je vsem zahvaljeval za obisk in ko sta prišla do njega, je vprašal: "Gospoda, a se vidimo spet naslednje leto na občnem zboru?"

Uroš reče: "Verjetno. Če ne drugače, prideva vsaj pogledat, če boste vi še vedno tukaj." ●

Luka Snoj

Ljubitelji aktivnosti
v naravi so s
šotori vse bolj
osamljeni sateliti
marsikaterega
kampa.
Foto Luka Snoj

Kam so vsi šotori šli

Žena hoče kombi! Nihče od naju ne opravlja elektroinštalaterskih del in ne polaga parketa. Niti si ne služiva kruha s prevozom potnikov na letališča v soseščini, število najinih potomcev pa lahko preštejeva z enim prstom ene roke.

Kombi vseeno nujno potrebujeva čim prej! V njem si bova uredila posteljo, mini kuhinjo, morda bova dodala še izvlečni predal, kjer bosta svoje stalno mesto našli kajakaška in plezalna oprema. Ker je božiček poleg potice in mandarin po dekretu predsednika vlade v šumfek stisnil še božičnico, bova v vozilo vgradila še *webasto* in potem naju še zima ne ustavi! Cesta bo najin dom in midva njena prebivalca. Začetek vsakega vikenda bova kronala s pobegom iz meglene betonske džungle. Na odmaknjeni, le nama znani lokaciji nad dolino Soče, daleč izven dometa medobčinskih redarjev, bova srkala kombučo, zrla v sončni zahod ter poslušala, kako veter romantično boža pločevino najine nove potujoče hiše. Sicer redkim objavam na družbenih omrežjih bova končno lahko dodala ključnik *#vanlife*. Sem starokopitni šotorist. Ljubezen do s klini napetih šotorskih platen izvira še iz dobrih starih taborniških časov, ko sem z rutko okoli vratu v zavetju šotora prespal znaten del poletnih noči. Ni ga lepšega, kot mirno zaspati v topli spalni vreči, medtem ko dežne kapljice škrablajo po šotorskem platnu.

No, v resnici ne spim mirno, ampak ves čas preverjam, da nisem slučajno kaj prislonil ob ponjavo – ob pritisku bo tam namreč šotor puščal. Vsake toliko grem ven preverit, če so napenjalne vrvice primer-

no napete in klini zabiti. Tudi tistim, ki so do ušes v zemlji, namenim še udarec ali dva s kladivom. Za vsak slučaj! Dežuje vedno močnejše. Zdi se, kot da nekdo s škaфом zliva vodo po šotoru. Opažam, da ravno okoli mojega šotora nastaja vedno večji ribnik, ki bo zdaj zalil šotor. Presneto, mar bi si tako kot drugi ob prvi najavi vremenskega obrata tudi sam s krampom okoli šotora izkopal odtočni jarek, pa je bilo minuli dan sonce premočno in noge tako prijetno utrujene od pohoda, da sem večino dneva preživel v senci stare jelke s kitaro v roki. Res je, spati v šotoru je čestokrat vse prej kot lahkotno!

Ko sem se leta pozneje začel spogledovati z alpinizmom, nisem mogel mimo alpinističnega leposlovja, ki me je – resnici na ljubo – bolj prevzelo kot alpinizem sam. Od vseh norih pripetljajev, ki so jih v gorah doživeli naši alpinisti, sem si najbolj zapomnil nevihtno noč, ki sta jo Danilo Cedilnik – Den in Tine Mihelič doživela nedaleč stran od ene dolomitskih koč. Noč sta prebedela pod šotorskim platnom, medtem ko se je nad njima razbesnela nevihta. Strele so švigale vsepovsod, neurje jima je šotor popolnoma uničilo, proti jutru pa jima je narava postregla še s točo in snegom. Kakšna nora avantura! In kako čudovito in slikovito jo Den opiše v knjigi *Sledovi ptic!*

Potovati in spati v kombijih, preurejenih v mini bivalnik, je danes sila moderna zadeva. Opažam, da smo s svojo malo *kečvo*¹ vedno bolj osamljeni satelit marsikaterega kampa. Lansko poletje smo dopustovali v francoskih Alpah. Idiličen gorski kamp sredi dišečega borovega gozda kar kliče po tem, da na mehkih iglicah poiščeš udobno uravnavo, odmakneš tistih nekaj storžev in kamnov, ki bi te ponoči, kljub debeli blazini, zbadali v zadnjo plat, preveriš smer odtekanja padavinske vode, poskrbiš za primerno razdaljo od veseljakov in ljubiteljev nočnega življenja, ki bi ti utegnili kratiti spanec – in veselo kampiranje se končno lahko začne! Ko se je znočilo in shladilo, smo se vsi trije kot polhi zavili v tople spalne vreče in zaspali. Ob petih zjutraj me je zbudil nizkofrekvenčni hrup. Vse kaže, da je mraz pritisnil tudi na sosede, ki so, kakopak, tudi spali v kombiju, pa jih je proti jutri malo zazebl v noge in so prižgali nič kaj tihi *webasto*.

Smo eni redkih, ki sploh še šotorimo in zategadelj postajamo tarča posmeha. Nekdaj živahne debate o smislu življenja, veselja in sploh vsega vse bolj zamenjujejo pogovori o tem, kakšna vodila je najbolje namestiti za vgradnjo predalov, da bodo ti lahko zdržali težo dveh plezalnih nahrbtnikov, kampi pa vse bolj spominjajo na moto zbor predelanih kombijev, avtomodov in celo terenskih bivalnih tovarnjakov z ogromnimi kolesi, ki bi lahko kljubovali še tako zahtevnim cestam Sibirije. Kot da njihovi lastniki ne bi vedeli, da alpske ceste že leta ne dišijo zgolj po avtomobilskih izpuhih, ampak tudi po svežem asfaltu!

¹ Šotor znamke Quechua.

Prijatelji, ki v iskanju udobja že leta nadgrajujejo svoje kombi bivalnike s kuhinjami, vrtečimi sedeži in dvignimi strehami, me prepričujejo, da si bom s kombijem kupil svobodo. Intuicija mi pravi, da mi dve toni pločevine na kolesih ne bosta prinesli svobode, temveč zgolj novo paleto obveznosti, omejitev in skrbi. Preprost in cenovno vsem dostopen svet pod šotorskim platnom pa po drugi strani na sila enostaven način omogoča pristno, varno in skorajda brezskrbno prenočevanje na prostem.

Ali ne bežimo iz mestnega vrveža ravno zato, da bi na čim bolj organski način spet vzpostavili stik z naravo in vsaj malo pomirili dušo in telo? Ali ni nežno škralbljanje dežnih kapljic po napetem šotorskem platnu mnogo bolj pomirjujoče kot njihov trpek odboj od pločevine in avtomobilskega stekla? Sem res takšen romantik ali me zgolj skrbi, da bi v tekmi kombi predelav moje "inženirske" rešitve naletele na še večji posmeh, kot ga je deležno brisanje jutranje rose s šotorskega platna?

Napočil je čas, da tudi sam izpulim kline in jih skrbno obrišem s krpo, da se spet zableščijo. Šotor prestavim iz sence v objem jutranjih žarkov, da se najprej posuši njegova streha. Potem ga previdno obrnem na glavo, da se posuši še spodnji del. Šotorske palice zložim in se lotim prepogibanja šotora. Najprej ga zložim na tretjine, nakar ugotovim, da je prevelik za v vrečo in poskusim še z zlaganjem na četrtine. Sedaj pa gre! Zakaj si tega nikoli ne zapomnim?! Šotor previdno pospravim v tisti del kolektivnega spomina, kamor smo njega dni že pospravili čikorijo, okovanke, tapete, sneg in huba buba čigumije iz tiste Emona prodajalne, kjer te je prodajalec postregel še preko pulta. Ker – saj veste: žena hoče kombi!

Potovati in spati v kombijih, preurejenih v mini bivalnik, je danes sila moderna zadeva.

Foto Luka Snoj

Mojca Volkar
Trobevšek

O Čarobnih zakladih Slovenije

Pogovor s Francijem Horvatom

Mirtoviški potok deluje skrivnostno in me vedno preseneti s čim novim.

Tam si običajno napolnim baterije. S fotografijo sem poskušal prikazati posebno vzdušje in jih s tem tudi povabiti na ta čarobni kraj.

Foto Franci Horvat

Fotograf, svetovni popotnik, alpinist, avtor več vodnikov in monografij ter snovalec Grintove poti, krožne poti okoli Grintovcev, je nekega septembrskega dne z vlakom iz Celja prišel v Kamnik, da bi se srečala. Po dobri uri pogovora, ki je presegel običajni vljudnostni klepet, sva našla kar nekaj skupnih točk, ki presegajo prostor kratkega intervjuja. Se pa čuti vse tisto, kar ni bilo zapisano, iz njegovih fotografij, kot se za vrhunskega fotografa spodobi.

Takrat je ponosno in z zadovoljstvom v glasu omenil, da piše nov vodnik, ki bo zdaj zdaj izšel pri Planinski založbi. Vodnik je zasnovan kot izbor najlepših in avtorju ljubih planinskih in gornjskih izletov, še posebej pa vabijo avtorjeve izbrane fotografije.

Vaš novi vodnik ni običajen, saj vsebuje doživiljske opise tur iz prve roke. Ali ste najprej opisali doživetja in potem dodali opise poti ali obratno?

Večina opisov doživetij je nastalo pred opisi tur, nekaj malega pa je nastalo istočasno. Poizkušal sem izbirati manj znane ture, toda nekaj je tudi takšnih, ki jih mnogi poznajo. Pri njih je bil pogoj res posebno doživetje in dobra fotografija.

Katera tura v tem vodniku se vam zdi še posebej vredna omembe in bi jo izpostavili?

Omeniti je potrebno, da je bil prvotni naslov knjige Nebeške poljane. Zanj sem se odločil, ker mi je Tine Mihelič nekoč omenil, kje je nebeško lepo – Za Razorcem, kjer se nahajajo Nebeške poljane, to je tudi prva tura v knjigi. Pozneje se je naslov na željo založbe spremenil. Poleg omenjene ture je res nekaj posebnega še Dedec pod Zeleniškiimi špicami. Takrat je bil z mano France Malešič, ki pozna Kamniško-Savinjske Alpe kot svoj žep. Gre za zelo zahtevno brezpotje, kjer sta potrebna tudi lažje plezanje in odlična orientacija. Turo priporočam res dobrim gornikom. Ta biser je žal poznan zelo malo ljudem oziroma gorskim vodnikom, ki bi vas peljali tja.

Franci Horvat Arhiv Francija Horvata

Vodnik krasijo res odlične fotografije, ki kar same vabijo na turo; to je značilno za vse vaše knjige, saj ste poklicni fotograf. Kaj vam pomeni to, da so vaše fotografije objavljene na koledarjih, v Planinskem vestniku, da Planinska založba izdaja knjige z vašimi fotografijami?

To me radosti in mi daje neko priznanje, hkrati pa vzpodbudno deluje za nadaljnje delo. Mogoče nekateri ne vedo, da sem za dobro fotografijo šel tudi dvajsetkrat na določeno mesto. Posnetkov, izmed katerih sem naredil izbor za to knjigo, je nekaj tisoč. Ena izmed takšnih tur, ki sem jo večkrat ponovil v želji po dobrem posnetku, je npr. Janezov bivak na Golteh. Upam, da bom uspel zadovoljiti tudi kakšne bolj zahtevne bralce, ki jim fotografija še posebej veliko pomeni.

Kaj je tisto, kar vas pritegne v neko gorovje, na neko pot? Je dovolj lepa fotografija ali morda zgodba, podeljena iz izkušnje drugih?

V večini primerov so to fotografije, ki jih vidim v kakšni reviji, knjigi ali na spletu. Občasno me pritegne tudi kak dober opis od fotografskega ali planinskega kolega. Spomnim se posnetka v eni reviji, kako vijuga reka Kolpa pod hribom Kozice. Potreboval sem kar nekaj časa, da sem našel ustrezno stojišče za fotografiranje, žal pa je bil prvi poizkus ponesrečen, v drugo je bilo precej bolje.

Kako se je začel vaš najdaljši ljubezenski odnos – odnos z gorskimi svetom?

Mene so v gore »zapeljali« starši, ko me je mama pri štirih letih peljala na Klemenčo jamo nad Logarsko dolino. Ker mi je ta izlet ostal v tako lepem spominu, sem nato komaj čakal na naslednji izlet, ki je bil na Ojstrico. Počasi sem se tako zastrupljal z gorami, ki so danes zame »droga«, kajti postal sem njihov odvisnik. Podobno se mi dogaja s fotografijo, ki v zadnjem času prevladuje.

Vaša generacija je dala izjemne alpiniste, tudi vrhunske. Značilno za obdobje 70. in 80. let je, da ste vsi zelo veliko plezali in hodili na odprave v tuja gorstva. Vas je v alpinistične vrste premamila obljuba potovanja ali zgolj akt plezanja, torej stene? Veliko sem v hribe hodil, toda čez čas so mi postala brezpotja premalo, zato sem si želel osvajati vrhove in stene po alpinističnih smereh. Ker pa sem bil prav tako nekoliko zastrupljen s potovanji, me je tudi to potegnilo med alpiniste. Sanjal sem o alpinističnih odpravah v Ande, Himalajo in še kam. Zavedal sem se, da brez izkušenj ne bo šlo, zato sem se vpisal v alpinistično šolo.

Plezali ste tudi z legendarnim Frančkom Knezom in Jožetom Zupanom - Jušem, oba prihajata iz zasavsko-celjske regije. Oba izredna alpinista, a hkrati občutljiva za lepoto narave in globine duše. Prvi izreden mislec, drugi pesnik. Kako ste se razumeli v mladih letih?

Zame sta bila Franček in Juš vzornika. Z njima sem preplezal kar nekaj smeri. Z Jušem sem leta 1976

plezal v Paklenici in malce pozneje še v Kleku na Hrvaškem, s Frančkom pa sem preplezal svoje najtežje smeri. Najbolj odmeven je bil prvenstveni vzpon v Ledenki med Štajersko in Koroško Rinko. Še danes pomeni kar resno preizkušnjo za alpinista. V kopnem pa je bila najtežja prvenstvena smer Kaviar v predostenju Križevnika. Kljub temu da sem bil kar dobro pripravljen, je bila zame to izjemno resna preizkušnja. Še nekaj dni po tem vzponu so me bolele roke in noge. Z Jušem sva še danes, po petdesetih letih alpinističnega staža, v dobrih odnosih.

Malo mlajša, a verjetno nič manjša je ljubezen do fotografije, ki je postala tudi vaš kruh. Zadnjih 17 let aktivne delovne dobe ste bili namreč poklicni fotograf. Kako ste zbrali pogum, da ste pustili redno službo in leta 1999 stopili na samostojno pot?

Priznam, bila je kar smela odločitev, na katero sem se pripravljaj nekaj let. Utesnjenost v redni službi in nerazumevanje nadrejenih sta bila kriva za to odločitev. Bilo je kar stresno in zadnje dni sem na delo hodil s kamnom v želodcu, nato je prišlo do velike spremembe. Končno sem lahko počel to, kar me najbolj veseli. Vzporedno s službo sem že dolgo resno fotografiral in zato je bil ta prehod malce lažji. Zelo sta pomagala tudi prijatelja, oba vrhunska fotografa, Matevž Lenarčič in Tomo Jeseničnik, ki sta mi stala ob strani pri prvih samostojnih korakih.

Janezov bivak je moj drugi dom. Poleg odličnega razgleda tam običajno ni množic, ki bi me motile pri meditiranju in fotografiranju.
Arhiv Francija Horvata

Slap Peričnik sodi med najlepše slapove v Sloveniji. Nekaj posebnega je, če pozimi zamrzne v celoti. Številne dolge sveče naredijo slap veličasten, kot da si v kakšni katedrali. Je pa fotografiranje pozimi tudi nevarno, še posebno, če nanj posije sonce.

Foto Franci Horvat

Zakaj ravno fotografija?

Fotografija mi je res pisana na kožo, še posebej fotografiranje v naravi. Svoj prvi fotoaparatus sem dobil za birmo, ko sem bil star 10 let. Fotografija je bila ljubezen na prvi pogled. Prve fotografije so bile bolj tako tako, sčasoma pa sem postajal vse boljši, kar mi je močno dvignilo samozavest. Fotografiranje mi daje toliko možnosti za ustvarjanje kot le redko katera druga dejavnost. Blizu so mi tudi jame in jamska fotografija, zato se poizkušam tudi s to zvrstjo, pa tudi ostalih ne zanemarjam.

Potovali ste po celem svetu. Obiskali najvišja gorstva, najlepše plaže, najbolj prostrane pustinje. Kam vas je najbolj vleкло (če pustiva gore ob strani) in kje ste se najbolj počutili?

Obiskal sem skoraj vse celine sveta razen Antarktike. Že kot osnovnošolec sem rad potoval z gusarji po širnih morjih, seveda v knjigah. Ko pa sem se zaposlil in so potovanja postala bolj dostopna, mi je bila Evropa premalo. Najprej sem šel za mesec dni v azijsko Turčijo, nato pa v mojo sanjsko Južno Ameriko, kjer čutim korenine. Poleg alpinizma so mi Indijanci izjemno blizu.

Kako to? Kaj vas druži s to kulturo?

Indijance občudujem že od malega. Inki, ljudstvo sonca, so mi še posebej blizu. Ne samo zaradi čaščenja sonca, ki tudi meni ogromno pomeni. Občudujem to, kar so pustili zanamcem. Machu Picchu sem obiskal dvakrat in pri vratih doživel nepopisno srečo zaradi izjemne energije, ki me je preplavila ob sončnem vzhodu.

Se spominjate kakšnega še posebej lepega potovanja med Indijance?

Pri drugem potovanju v Peru sva s kolegom živela mesec dni pri napol indijanski družini (oče te družine

je bil polnokrvni Indijanec, mati pa mestica), kar mi je bilo najlepše. Družina naju je sprejela izjemno lepo, kot da sva njhova družinska člana.

Življenje vam je postreglo veliko lepega, naučili ste se eksotike, potovanj, poklicnega uspeha, a vendar vam je pripravilo tudi nekaj tragičnih preizkušenj.

Res je. Izguba ljubljene dekleta Tine tik pred poroko me je izjemno potrla. Trajalo je kar dvajset let, da sem se pobral in si ustvaril družino. Ker pa hudič nima samo enega mladiča, jih ima več, sem bil pozneje postavljen pred resne zdravstvene težave. Moj kolega pravi, »če te težava ne uniči, te ojača«, kar naj bi veljalo zame.

Vam je umetnost pri tem pomagala ali ste v najtežjih trenutkih odložili tudi njo?

Zagotovo so bile gore in fotografija tiste, ki so mi pomagale prebroditi težave. Imam pa tudi nekaj prijateljev, ki mi stojijo ob strani že vrsto let, težko bi brez njih. Čez čas se mi je rodila hčer, ki sem ji dal ime Tina. Ker mi veliko pomeni, sem ji posvetil to knjigo. Z nasveti in tudi drugače mi je pri knjigi veliko pomagala, še posebno pri novodobnih tehnoloških pridobitvah.

Gotovo ste v teh sedmih desetletjih na planetu Zemlja pridobil veliko izkušenj in modrosti. Katera pa je tista, ki je vredna, da jo delite?

Moj življenjski moto je: »Nikoli, nikoli, nikoli ne obupaj«. Ta napis sem prebral na stopnicah v celjski bolnišnici pred leti. Zelo blizu mi je tudi misel Nejca Zaplotnika: »Bolje en dan živeti kot lev, kot vse življenje kot ovca«. Predvsem zadnja misel je tesno povezana z mojo odločitvijo, da grem na svoje, v svobodo, ki jo tako ljubim. ●

Opomba: V sredici objavljamo štiri izlete iz nove knjige, ki bo pri Planinski založbi izšla letos spomladi.

Slemenova špica, 1911 m

Julijske Alpe

"Eno najslavnejših razgledišč v naši deželi leži blizu severnega vznožja Male Mojstrovke." Tako je Slemenovo špico opisal legendarni Tine Mihelič in lahko mu samo pritrdimo.

Zahtevnost: Nezahtevna označena pot. Na poti je eno malce izpostavljeno mesto, zavarovano z jeklenico.

Oprema: Običajna planinska oprema

Višinska razlika: 390 m

Eden najlepših pogledov na Jalovec je s Slemenove špice. Foto Franci Horvat

Izhodišče: Prelaz Vršič, Erjavčeva koča na Vršiču, 1525 m. Na izhodišče se pripeljemo iz osrednje Slovenije po avtocesti Ljubljana–Jesenice, jo zapustimo na izvozu za Jesenice (Hrušica) in nadaljujemo skozi Gozd – Martuljek in Kranjsko Goro ali iz Primorske iz Bovca ter po dolini reke Soče. Parkiranje na območju vršičke ceste je plačljivo.

WGS84: N 46,4391°, E 13,7483°

Koče: Erjavčeva koča na Vršiču, 1525 m, +386 51 399 226; Tičarjev dom na Vršiču, 1620 m, +386 70 709 093; Poštarski dom na Vršiču, 1688 m, +386 41 335 919

Časi: Erjavčeva koča–Slemenova špica 1.30 h

Slemenova špica–Erjavčeva koča

1.30 h

Skupaj 3 h

Sezona: Kopni letni časi, pozimi z ustrezno zimsko opremo.

Vodnik: Franci Horvat: Čarobni zakladi Slovenije. Planinska založba, 2026.

Zemljevida: Julijske Alpe, PZS, 1: 25.000; Jalovec in Mangart, PZS, 1: 25.000

Vošča, 1737 m

Karavanke

Vošco, 1737 m, lahko predlagamo za lahakoten nedeljski izlet z lepimi razgledi na Julijske Alpe. Z vrha imamo Martuljkovo skupino kot na dlani, razgled na kranjskogorsko okolico, Rateške Ponce, Mangart in Zahodne Julijske Alpe ter na Koroško z bližnjim Dobračem na severu pa je prav

tako privlačen. Vošča sodi poleg Peči in Trupejevega poldneva med najpogostejše obiskane cilje tega območja. Čeprav nanj ne pelje označena pot, ga mnogi obiskujejo poleti in pozimi (je tudi odličen turno-smučarski cilj).

Na razglednem vrhu Vošče Foto Franci Horvat

Zahtevnost: Nezahtevna neoznačena pot

Oprema: Običajna planinska oprema

Višinska razlika: 710 m

Izhodišče: Srednji vrh nad Gozdom – Martuljkom, 1030 m. Na izhodišče se iz osrednje Slovenije pripeljemo po avtocesti Ljubljana–Jesenice, jo zapustimo na Jesenicah (Hrušica) in se peljemo proti Kranjski Gori. V Gozdu – Martuljku se po asfaltni cesti dvignemo v zaselek, parkiramo na manjšem asfaltiranem parkirišču v bližini spominskega znamenja iz NOB.

WGS84: N 46,4912°, E 13,82752°

Časi: Srednji vrh–Vošča 2 h

Vošča–Srednji Vrh 1.30 h

Skupaj 3.30 h

Sezona: Kopni letni časi, pozimi z ustrezno zimsko opremo.

Vodnik: Franci Horvat: Čarobni zakladi Slovenije. Planinska založba, 2026.

Zemljevidi: Triglav, PZS, 1: 25.000; Kranjska Gora, LTO Kranjska Gora, 1: 30.000; Julijske Alpe, PZS, 1: 50.000

Vzpon: Z izhodišča se napotimo po

Slemenova špica, 1911 m

Julijske Alpe

Vzpon: Z izhodišča sledimo smerokazu, ki nas usmeri proti Slemenovi špici. Vzpenjamo se po poti do razpotja (levo se nam priključi pot s prelaza Vršič) in nato dosežemo preväl Vratca, 1799 m. Nekoliko sestopimo (levo se odcepi markirana zavarovana Hanzova pot na Malo Mojstrovko), mi pa se spustimo

desno v kotanjast svet blizu roba strmih odlomov, ki padajo v Malo Pišnico (vmes odcep poti desno na Grlo). Sledi malce siten prehod takoj za ovinkom, nato se svet razširi. Udobna pot vodi proti dobro vidnemu travnatemu Slemenu. Na širokem sedlu med Mojstrovko in Slemenovo špico markirana

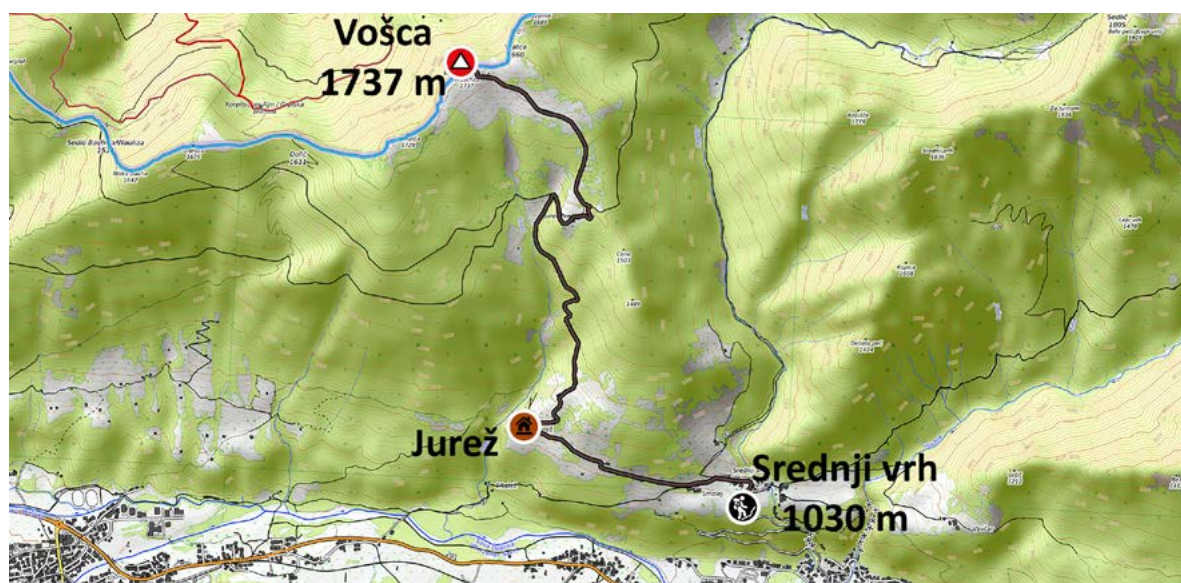
pot v Tamar zavije levo navzdol, mi pa gremo desno severno proti pravilni trati Slemenove špice, 1909 m. Pogledi so res prekrasni, še posebej z njegovega vrha.

Sestop: Sestopimo po poti vzpona.

Franci Horvat

Vošca, 1737 m

Karavanke

cesti zahodno vse do malce oddaljene domačije Jurež. Od tu nadaljujemo severno po kolovozu, ki se vzpenja med travniki vse do gozda, pot je razmeroma strma. Na razpotju dveh kolovozov nadaljujemo po desnem. Višje pridemo iz gozda na travnato pobočje,

ki nas pripelje do gozdne ceste. Cesto prečkamo in nadaljujemo po težje sledljivi stezici, ki se vzpne čez nekoliko strmejšo travnato pobočje. Slabša stezica se nadaljuje po neizraziti dolinici ter višje preide v gozd, kjer postane lažje sledljiva in zavije levo. Še malo in

smo na vršnem travnatem pobočju Vošce, 1737 m. Na njenem vrhu, ki je levo severozahodno, ležijo ostanki kamnite karavle.

Sestop: Sestopimo po poti vzpona.

Franci Horvat

Janezov bivak na Javorci, 1445 m

Kamniško-Savinjske
Alpe

Janezov bivak na Javorci je planinska točka s čudovitim razgledom na Savinjsko dolino in okoliške vrhove. Gre za skriti kotiček na Golteh, ki je bolj domena poznavalcev. Stoji na južnih pobočjih Javorce, 1465 m, kjer nas ne bodo motili številni obiskovalci.

Zahtevnost: Zahtevna neoznačena pot. Začetni del poti do smerokaza za razgledišče je označen, z možici pa sta označena pot do vrha Javorce in izpostavljen sestop do Janezovega bivaka.

Oprema: Običajna planinska oprema

Višinska razlika: 120 m

Izhodišče: Golte, Mozirska koča, 1356 m. Na izhodišče se pripeljemo po avtocesti Ljubljana–Maribor, ki jo zapustimo na izvozu za Gornji Grad, Mozirje. Skozi Mozirje in Šmihel nad Mozirjem se pripeljemo do Alpskega vrta v bližini koče.

WGS84: N 46,3715°, E 14, 9041°

Koča: Mozirska koča na Golteh, 1356 m, +386 69 700 175

Časi: Mozirska koča na Golteh–Janezov bivak na Javorci 20 min
Janezov bivak na Javorci–Mozirska koča na Golteh 15 min
Skupaj 35 min

Sezona: Kopni letni časi, pozimi s primerno zimsko opremo.

Vodnik: Franci Horvat: *Čarobni zakladi Slovenije*. Planinska založba, 2026.

Zemljevidi: Šaleška dolina z okolico, PZS, 1: 50.000; Smrekovec, Raduha, Olševa, Peca, Uršlja gora, PZS, 1: 30.000; Kamniško-Savinjske Alpe, PZS, 1: 50.000; Zgornja Savinjska dolina, Geodetski zavod Slovenije, 1: 50.000

Opis: Z izhodišča Mozirske koče gremo po kolovozni cesti zahodno proti

Klopca ljubezni na Javorci, ki je zdaj ni več. Do Janezovega bivaka ni daleč.
Foto Franci Horvat

Kozice, 750 m

Spodnja Kolpska
dolina

Z razgledišča Kozic, ki je v neposredni bližini TV-pretvornika, je eden najlepših pogledov na dolino Kolpe. V dobri vidljivosti vidimo do deset kilometrov daleč. Vijuga-

nje mejne reke Kolpe je tako popolno, da bi lahko delo narave mirno pripisali kakšnemu nadnaravnemu bitju.

Zahtevnost: Nezahtevna (ne)označena pot. Pot je tematsko označena s hrastovim listom. Na razgledišču je zaradi izpostavljenosti nevarno za zdrs.

Oprema: Običajna planinska oprema

Višinska razlika: 380 m

Izhodišče: Predgrad, 374. Na izhodišče se pripeljemo po avtocesti Ljubljana–Novo mesto, ki jo zapustimo na izvozu za Novo mesto vzhod. Nadaljujemo južno proti Metliki in tam jugozahodno do Črnomlja. Nadaljujemo v isti smeri do Starega trga ob Kolpi in skozenj (severozahodno) proti Kočevju. V vasi parkiramo na parkirišču pred cerkvijo sv. Sebastijana v Predgradu.

WGS84: N 45,50433°, E 15,05606°

Časi: Predgrad–Kozice 1.15 h

Kozice–Predgrad 1 h

Skupaj 2.15 h

Sezona: Kopni letni časi, pozimi s primerno zimsko opremo.

Vodnik: Franci Horvat: *Čarobni zakladi Slovenije*. Planinska založba, 2026.

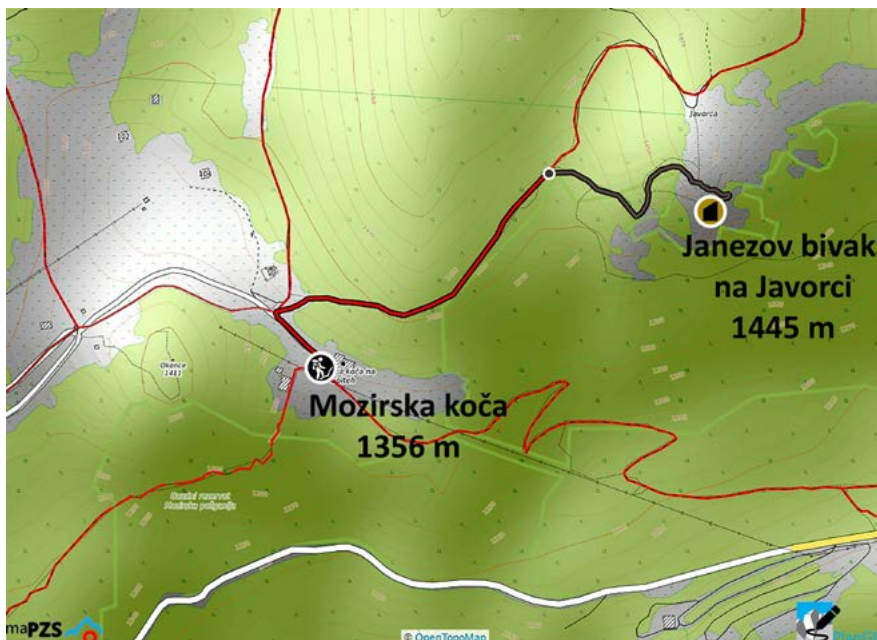
Zemljevida: Kočevsko z gornjo Kolpsko dolino in obrobjem Bele krajine,

Pogled s Kozic na zasneženo pokrajino ob Kolpi Foto Franci Horvat

Janezov bivak na Javorci, 1445 m

Kamniško-Savinjske
Alpe

Nekoliko se vzpnemo, a smo še vedno v gozdu. Po desetih minutah pridemo v odprt svet, kjer je smerokaz za razgledišče. Tu zavijemo desno navzdol južno na ozko neoznačeno pot, ki nas bo v petih minutah pripeljala do vrha Javorce, 1465 m, oziroma do mesta, kjer je nekoč stala klopca ljubezni. Na levi strani bomo na skali videli napis Janezov bivak. Sledimo ozki stezici na levo jugovzhodno najprej v gozd. Možici nam kažejo dostop (pet minut) po zahtevni, nekoliko prepadni poti do Janezovega bivaka, 1445 m. Ta del poti ni primeren za vrtočlave.

Sestop: Na izhodišče se vrnemo po poti pristopa.

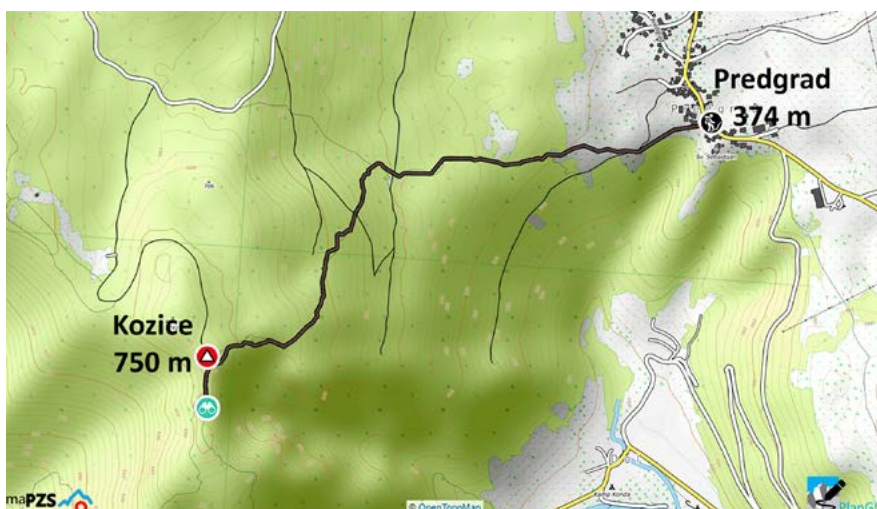
Franci Horvat

kapelici, že nekoliko prej pa nas smerokaz usmeri desno severovzhodno proti Boskovcu na Severjevo pot. Stopimo v gozd in sledimo markacijam. Sledi rahel vzpon do klopce, kjer se nam malo odpre pogled na

jug. Nadaljujemo skoraj vodoravno do vrtače. Markirana pot vodi rahlo levo severovzhodno, na desni bomo opazili možice, ki prav tako vodijo po nemarkirani stezici proti Janezovemu bivaku, seveda po drugi strani.

Kozice, 750 m

Spodnja Kolpska
dolina

izletniška karta, Geodetski zavod Slovenije, 1: 50.000; *Bela krajina*, izletniška karta, Geodetski zavod Slovenije, 1: 50.000

Vzpon: Z izhodišča sledimo oznakam za Kozice na glavno cesto za Kočevje, toda po njej hodimo le nekaj korakov, nato za bližnjo hišo zavijemo levo v severozahodno smer navzdol

na stransko cesto. V pomoč na poti so nam oznake hrastovih listov in smerokazi za Kozice. Čez čas se cesta spremeni v kolovoz, ki mu sledimo do razpotja, kjer zavijemo desno navzgor. Pot nato vodi mimo brezna Na Graščici, tam se kolovoz spremeni v pot. Sledi še nekaj vzpona do naslednjega razpotja, obe različici pripeljeta

do RTV-oddajnika, ki je na vrhu Kozic, 750 m, z vpisno knjigo.

Do razgledišča s klopco se spustimo po grebenu južno, za kar potrebujemo le nekaj minut. Če smo z majhnimi otroki, moramo biti previdni na izpostavljenem razgledišču.

Sestop: Sestopimo po poti vzpona.

Franci Horvat

Pa prav na silvestrovo

Zadnji dan leta se je zgodnje jutro zarisalo kot eno najlepših v tistem decembru. Nebo povsem jasno, vremenska napoved pa navdušujoča, saj je dežurni meteorolog najavil sončen dan vse do teme. Nebesni svod je žarel v zimskem odtenku, ki ga je nanj obešalo polenjeno sonce, ko se je zlagoma dvigalo proti zasneženim vrhovom.

Triglavski narodni park, Pravljčarija in zadnja dolina pod Triglavom so uživali v spokojni tihoti. S svežim snegom obtežene smreke so svoje korenine zakrile z debelo puhasto odejo, kar je strašansko razveselilo gospodično, ko je vsa razkuštrana od spanja pomolila glavo iz tople hiške. Za njo je že mahala Dixie in se muzala: »Upam, da se bova šli sankat ali pa vsaj kepat!« »Nikar ne lajaj, saj ni nikjer nikogar!« jo je oštela gospodična in zavila z očmi. Ker sta se izza ovinka ravno prikazala mladeniča, je brž utihnila in se spogledala s svojo ljubljenko. Mlada brata Tim in Nik, ki sta svoj avto parkirala na nekdanjem parkirišču, imenovanem »na placu«, sta jima korajžno prihajala naproti. Oprtana s težkima nahrbtnikoma in polna veselja sta se hitro bližala in se ustavila pred gospodično, ki ju je pričakala sredi zametene ceste. »Kam pa vidva v tej zimi?« ni mogla iz svoje radovedne kože.

»Triglavu naproti, Triglavu, draga gospa! To bo najin najboljši zaključek leta, ki sva ga doživela doslej,« je navdušeno razložil Nik in si poveznil kapo na glavo. Tim pa je dodal: »Medtem ko bo večina pričakala polnoč ob televiziji, bova midva uživala v divjem objemu gora in ob ogledu zvezd tik pod najvišjimi gorami!«

Eni navdušeni, drugi pa ne

Gospodična ju je poslušala, potem pa zmajala z glavo, saj ni bila prav nič navdušena nad njunim smelim načrtom. Toda dobro je vedela, da se mladih ne da ustaviti, če se za nekaj odločijo, zato ju niti ni skušala pregovoriti. Tako jima je zaželela zgolj veliko pameti in sreče, se urno obrnila na petah in se podvizala v izbo. Zunaj je bilo res preveč hladno za postopanje v jutranji halji in z golimi nogami v copatih.

Dixie pa je vzela pot pod tačke in se pridružila gornikoma. Skoraj celo uro je spremljala mlada navdušenca. Poslušala je njun pogovor o tem, kako se bosta prebila do bivaka, kjer se bosta *ukvartirila* in si na plinskem gorilniku pričarala vročo juho, točno opolnoči pa še peneče vino in piškote za povrh. Naslednjega jutra sta se nameravala vrniti v dolino in se odpeljati domačim naproti, današnji dan in noč v gorah pa bosta samo njuna. Tako sta načrtovala brata.

Ker sta bila sodobna mladeniča, je Tim na pametnem telefonu že vklopil navigacijo. Na zaslonu se je jasno označena pot vila med drevesi in se vzpenjala proti severu. Dixie se je čudila umetnemu glasu, ki je iz telefona redno oznanjal, kje so, saj gospodična nikoli ni uporabljala tega pripomočka.

»Podrobno poznam poti, po katerih hodim že toliko let. Zanje res ne potrebujem ne digitalnih zemljevidov ne pametnega telefona,« je zadnjič razložila sosedi iz mesta, ki ji ni šlo v glavo, da živi tako odmaknjeno planinsko življenje kar brez pametnega telefona. No, res pa je bilo tudi, da njen pametni telefon tam, kjer je bivala, sploh ni deloval, ker ni bilo signala, a tega sosedi ni želela razkriti.

Pomrznjen sneg je škripal pod derezami, sonce se je poigravalo s sencami med vejami in skalovjem, celo ptiči so se oglašali, kot bi se veselili, da je napočil zadnji dan leta. Fanta sta sproščeno stopala po zasneženi poti in se hahljala ob lastnih domislicah, se tu in tam ustavila, posnela video, potem pa še svež posnetek poslala prijateljem. Vsakih nekaj minut je Tim pogledal na zaslon in preverjal lokacijo. Vse je teklo kot po maslu, dokler markacije niso poniknile pod snežno odejo, pot pa postala ožja in strmejša.

»Si prepričan, da sva na pravi poti?« je vprašal Nik, ko sta stala pred razpotjem.

»Ja, aplikacija kaže, da je najina smer prava; zdaj naju usmerja v levo, ampak tam ni nobene poti,« je zaskrbljeno odvrnil Tim.

Kljub vsemu sta verjela navigaciji in ji sledila. A že kmalu se je teren spremenil. Drevesa so se razredčila in fanta sta se znašla na manjši planjavi. Koračila sta v smeri, ki jo je kazal pametni telefon, čeprav poti sploh ni bilo in čeprav jima je sneg segal že skoraj do kolen, pa še megla ju je rahlo pobožala po obrazu. Začelo je snežiti.

Pozor pozor!

»Tole mi ni prav nič všeč!« je slednjič zašepetal Nik.

»Saj bo, še malo, pa prideva do vrha,« ga je skušal pomiriti Tim. »Poglej navzgor. Ali vidiš, da samo še malo manjka in ga doseževa,« je mlajši bodril starejšega.

Nik mu je zaupal in mu zvesto sledil. Mukoma sta se vzpenjala, vse dokler se ni Tim z grozo zazrl v telefonski zaslon, kjer se je izpisalo: »Izjemno nizka napolnjenost baterije.«

»Uf, Nik, saj si ga napolnil, preden sva krenila na pot, kajne da si ga!?« se je zmedel Tim.

»Ojoj, mislil sem, da ga boš ti!« se je glasil odgovor, ki ni bil všeč ne enemu ne drugemu. Brata sta se spogledala s tesnobo v srcu, potem pa bliskovito pobrskala po možganih in se domislila, da lahko uporabita klic v sili. Policist, ki je sprejel njun obupani glas, ju je zbrano poslušal, a mu Tim in Nik nista znala povedati, kje sta, saj sta ostala brez lokacijskih podatkov in tudi snežni metež in megla sta jima onemogočala, da bi v okolici opazila kakšno posebnost, po kateri bi ju bilo moč najti ... Telefon je začel piskati, ekran je potemnel in ostala sta brez digitalne povezave s svetom.

Snežilo je vse močnejše, zato sta se obrnila, da bi se po svoji gazi vrnila nazaj. Ampak njune stopinje je že zdavnaj prekril svež sneg. Kamorkoli sta se namenila, povsod ju je spremljala neskončna neokrnjena belina brez vsakršnih sledi. Vse smeri so se zdele enako prostrano neznane. Nebo se je zaprlo nad njima. Vse močnejši veter se je zabaval s puhastimi snežnimi zaplatami in gradil zamete. Zaradi mraza so se na snežni površini začeli delati ledeni kristali, ki so se v soju naglavnih svetilk lesketali kot izbrušeni diamanti. O, s kakšnim veseljem bi jih občudovala v tihi noči ob luninem siju kje spodaj, v varnem objemu doline, ali z domače-

ga okna, tu v tej neznani grozeči divjini pa so jima vzbudili hromeč strah.

»Kaj pa zdaj?« je starejšega Nika vprašal Tim.

»Pojma nimam, ampak morala se bova česa domisliti, in to čim prej, sicer bo po naju!« mu je odvrnil brez lažnega upanja.

»Ja, seveda. Hitro morava ukrepati. Kaj če bi za začetek malo telovadila, da se ne podhladiva,« je glasno razmišljal Tim, Nik pa je iz nahrbtnika potegnil termovko in bratu ponudil vroč čaj.

Začenjalo se je temniti. Spodaj v dolini Trente, kjer so najbolj neučakani fantje že pokali s petardami in z njimi strašili živali ter jezili starejše, so se v domovih druga za drugo prižigale luči.

»Glej, glej, v dolini se nekaj svetlika. To so gotovo luči v Trenti,« sta v en glas vzkliknili mladeniča. Zazdele so se jima kot srečne zvezde, ki jima bodo pomagale iz hude preizkušnje.

Nik se je domislil: »Veš kaj, zdaj imava upanje. Vsak od naju bo s svojo svetilko skušal priklicati pomoč s signalom.«

»S kakšnim signalom?« se je začudil Tim.

»S signalom za gorsko pomoč,« mu je razložil Nik.

»A?!«

»Seveda ti o tem nimaš pojma, ker nisi hotel k tabornikom! Še dobro, da imaš mene!«

Potem mu je povedal, da se v gorah ob stiski uporablja signal 6, to je šest pobliskov v eni minuti, torej eden na približno deset sekund.

»Z bliski boš nadaljeval po minuti premora, si razumel?« je bil jasen z navodilom Nik, ko je Timu podal svetilko.

Zavita v aluminijasto folijo sta oba zavzeto bliskala s svetilkama navzdol proti lučem v vasi, ki so občasno zasijale v megli, si mela premrle dlani in kot Indijanca poskakovala po ledenem snegu, da bi ostala kolikor toliko ogreta. Ob tem sta seveda trdno verjela, da bo kdo opazil njune signale in poklical reševalce. Ampak ob poskakovanju je Niku zdrsnilo in ob padcu si je poškodoval koleno.

»Boli, boli, boli,« je zatulil v tišino in s kriki tako prestrašil trentarsko lisico, ki ju je neopaženo motrila z varne razdalje, da jo je s svojim košatim repom urno ucvrla stran.

»Ne morem več skakati,« je Nik stisnil skozi zobe.

Tim je skušal ostati miren, čeprav se je od strahu tresel po vsem telesu in drgetal od hudega mraza. Iz nahrbtnika je stežka potegnil opornico in jo bratu namestil na obtolčeno koleno. To je bilo tudi vse, kar je lahko naredil. In potem ju je zagrnila tiha belina.

Dixie, prva med reševalci

Ko sta vsa otrpla že skoraj za vedno zaspala v snegu, je Timovo oko ujelo droben žarek svetlobe, Nikovo uho pa tih lajež.

Iz teme se je zatem prikazala postava prav tistega psa, ki ju je spremljal na njuni poti, preden se je vrnil v dolino.

»Dixie, ali si ju našla?« je navdušeno zakričal prvi reševalec, ki se je prebil do pomoči potrebnih.

Za njim so se zlagoma pojavljale lučke v temi in človeški glasovi so presekali glušečo tišino. Reševalna ekipa jima je nemudoma nudila prvo pomoč. Ogrevala je njuni telesi in ju opogumljala, Niku pa so reševalci pomagali na nosila, ga pripeli in se začeli počasi spuščati v dolino, ravno ko so nočno nebo prebodli prvi bliski polnočnega ognjemeta in naznanili prvi dan novega leta. Sestopali so previdno in zaradi nevarnega terena tudi večkrat postali, slednjič pa le dosegli gospodičnino koč. Tam jih je že čakal vroč metin čaj, Dixie pa se je okrepčala s kurjo juhico. Pitbulka je postala junakinja

Tim in Nik sta s svetilko bliskala proti lučem v vasi, ki so občasno zasijale v megli, in upala, da bo kdo opazil njun klic na pomoč. Ilustracija Jernej Myint

reševanja, saj so jo vsi trepljali po hrbtu, ker je le s pomočjo svojega smrčka odkrila Nika in Tima. Dobro si je namreč zapomnila njun vonj. Prezeblja in utrujena brata je nista mogla prehvaliti in obljubila sta, da ji bosta v zahvalo takoj, ko se bo Nikovo koleno pozdravilo, prinesla najboljšo kost iz domače mesnice. Potem so reševalci Nika odpeljali v bolnišnico, utrujena psička pa je zadovoljna obležala ob Timovih nogah in zvesto pogledovala svojo gospodično, ki so se ji od ganjenosti svetlikale oči.

Ko je jutranje sonce osvetlilo pobeljene gorske vrhove in je Tim prijel v roke svoj pametni telefon, da bi ga nahranil z elektriko, se je na zaslonu za trenutek pojavil napis:

»Veseli nas, da vam je uspelo!«

Zatem se je ekran spet zatemnil in se ob fantovem nejevernem pogledu dokončno izklopil. ●

Jim Morrison med
vzponom na Everest
Foto National
Geographic/
Jimmy Chin

Prvi je bil Davo

Smučanje z Everesta

Lansko jesen je alpinistično in preostalo športno srenjo, še najbolj pa smučarsko-alpinistične spletne in druge medije kar razganjalo. Komaj jim je uspelo objaviti, da je Poljak Andrzej Bargiel opravil neprekinjen spust z Mount Everesta brez kisika ali pomoči šerp, že se je pojavila medijsko gledano še bolj izjemna vest: da je Američan Jim Morrison dober teden pozneje na severni strani te gore presmučal *superdretisimo*, Everest Superdirect, najlepšo linijo z gore Sagarmatha, kar je nepalsko ime za to goro. Tvori jo kombinacija dveh alpinističnih smeri, Japonski kuloar in Hornbein. To že zveni kar nekako neverjetno ...

Sprva sem ob informaciji o *superdretisimi* – tudi sam imam za seboj kar nekaj težkih presmučanih linij – samo navdušeno izjavil: "Končno!" Saj je bila linija Hornbein z Japonskim kuloarjem, ki jo je Američan presmučal na tibetanski strani gore, tudi moja želja – ali neizpolnjene sanje, kot sanje še mnogih drugih, meni podobnih. Ta linija namreč vsakemu, kdor je kaj vedel o njej ali si želel presmučati najtežje in najveličastnejše, kar obstaja v Himalaji, predstavlja – kot se temu v šali reče – mokre sanje.

A večina alpinistov in smučarjev ni verjela, da je to mogoče uresničiti. Šele Jim Morrison in njegova pokojna prijateljica Hilaree Nelson, ki sta to zamisel privlekla na plano pred nekaj leti, sta vse opomnila, da

nekakšen "dolg", kot alpinisti temu rečemo, še vedno obstaja, da še ni poravnan.

Začeti smučati na vrhu najvišje gore na svetu, nadaljevati po kuloarju Hornbein, ki je s svojim povprečnim naklonom petdeset stopinj izjemno resen alpinistični spust – in ki ga vsi alpinisti in planinci iz časov Jugoslavije poznamo po tragično dramatični noči trojice Šrauf (Stane Belak), Stipe (Božič) in Angh Phu, ki so bivakirali, preživeli, sestopali dalje, potem pa je tik pred rešitvijo Angh Phu zdrsnil v nepovratno – smučanje nadaljevati po strmem pobočju in prečki do Japonskega kuloarja ter zaključiti na ledeniku Rongbuk, pomeni linijo, ki je preprosto rečeno brez napake. Ob v mislih komaj prežvečenem Poljakovem spustu sem

po Američanovem uspehu najprej samo privzdigoval obrvi, potem pa sem se poglobil v detajle.

Prvo "smučanje" s Sagarmathe

S Sagarmathe, kot Nepalcji imenujejo svojo Sveto mater, ali Nebeške glave (gore), kar je nekoliko pravilnejše poimenovanje kot zahodnjaško poimenovanje po imenu geodeta, ki je iz indijskih ravnin izmeril višino te gore, se je prvi "uradno" pognal Japonec Yūichirō Miura 16. maja 1970. Ko se je po ledenem pobočju izpod Južnega sedla (približno 7900 m) pognal navzdol z zaviralnim padalom na hrbtu in je med glasnim škripanjem izpod smuči s skoraj 2000 višinskimi metri opravil v dveh minutah in dvajsetih sekundah (dokumentarec iz leta 1975), ni vedel, da se bo ustavil šele približno 75 višinskih metrov pred tem, da poleti v večnost. Samo toliko mu je namreč še manjkalo do prevoja v ledenik in do prvih ledeniških razpok, potem ko je nenadzorovano drsel 400 višinskih metrov in mu zavorno padalo pri tem ni kaj dosti pomagalo. Srečnega zaradi preživetja in niti ne kaj dosti potolčenega so niže pobrali s helikopterjem, tako da ni smučal še čez Ledeni slap. Zato so mu kljub vpisu v *Guinnessovo knjigo rekordov* alpinisti (in drugi) precej oporekali celotni podvig.

Naj dodam, da se te gore Yūichirō Miura še kar ni naveličal. Na njej je stal ponovno leta 2003 in nato pri svojih petinsedemdesetih ponovno, to je leta 2008, nazadnje leta 2013, ko jih je štel že osemdeset. Tako je postal najstarejši zemljan z "vrhom v žepu". Vsakič ga je osvojil ob spremstvu svojega sina Gota Miura. Yūichirō je vse to izpeljal kljub veliko resnim zdravniškim operativnim posegom in starostnim degenerativnim spremembam, ki jih je doživeljal.

Mnogo poskusov smučanja

Ravno zaradi padca in izpuščenega smučanja čez Ledeni slap ta podvig v alpinističnih krogih ni nikdar doživel resne omembe in je pustil temo smučanja

Yuichiro Miura

Vir National Geographic (QR-koda na koncu članka)

z najvišje gore sveta popolnoma odprto. Naslednji omembe vreden spust je opravil Francoz Pierre Tardivel leta 1992. Med vzponom in spustom je uporabil dodatni kisik. Odsmučal je z Južnega vrha, 8760 m, do tabora C2 in nadaljeval peš do baze. Takrat je bil to tudi svetovni smučarski višinski rekord.

Potem je podobno vragolijo poskusil izpeljati znani Tirolec in himalajec Hans Kammerlander. A zaradi zelo slabih pogojev – močni vetrovi so tisto jesen odpihnili ves sneg – je na smuči stopil šele približno tristo metrov pod vrhom. Med spustom je smuči dvakrat snel in obakrat pešačil kakih 150 višinskih metrov. Izjemen alpinist mi je o svojem razočaranju iskreno pripovedoval med najinim pogovorom. Svojega spusta po severni strani gore do tabora ABC čez kuloar Norton, ker je bil sneg zaradi izjemnih vetrov spihan do kamenja, ni štel med svoje sanjske podvige. Priznal je tudi, da mora biti za kaj takega človek najprej izjemen smučar, šele potem tudi dober alpinist in himalajec.

Sledil je spust Francoza Dominiqua Perreta, ki je bil dober vsestranski smučar in pozneje tudi režiser smučarskih filmov. On je leta 1996 poskusil pre-smučati Mount Everest s severne, tibetanske strani v okviru švicarske odprave pod vodstvom Jeana Triolleta. V alpskem slogu, torej brez nosačev in brez dodatnega kisika, se je na vrh odpravil celo trikrat. A kljub trem resnim poskusom, ko je bil že precej iztrošen, je odsmučal do ABC-ja s podobne višine, približno 8500 m, kot Kammerlander. Vseeno je to izjemno, saj je imeti voljo in moč za trikratni poskus vzpona in spusta na smučeh, brez kisika in v alpskem slogu, že samo po sebi veliko dejanje.

Velik posebnost je bil nedvomno tudi Francoz Marco Siffredi, ki se je leta 2001 na snežni deski spustil z vrha Everesta po kuloarju Norton vse do tabora ABC brez pomoči vrvi, kar je bil drugi neprekinjeni spust z vrha na severno stran gore. Tako sicer piše na Wikipediji, a v resnici je moral večkrat sneti desko in navzdol plezati zaradi spihanega pobočja. Zato je naslednje leto z ekipo šerp ponovil vzpon po kuloarju Norton, spet stopil na vrh in začel z njega

Yuichiro Miura med
med spustom z
Everesta 1970
Vir Unofficial
Networks, The Man
Who Skied Down
Everest; <https://unofficialnetworks.com/2021/05/17/1970-documentary-everest-skiing/>

Marco Siffredi s prijateljema na vrhu Everesta, 8. 9. 2002
Vir Snowboarder, The Disappearance of Marco Siffredi, <https://www.snowboarder.com/gear/the-disappearance-of-marco-siffredi#01clCe7A0fwlo0vh.97>

deskati. Videli so ga še, kako vstopa v kuloar Hornbein, potem pa je izginil. Trupla niso našli.

Težava ali veličastnost njegovega drugega poskusa deskati po tej *superliniji* je bila v tem, da si kuloarja Hornbein in snežnih razmer v njem ni mogel ogledati ali preveriti. Zanimivo je, da je vzpon in spust Marco obakrat izvedel brez uporabe dodatnega kisika. Med pogovorom mi je po omembi pomanjkanja kisika med prvim poskusom pomežiknil in rekel: "S pomočjo trave se da doseči marsikaj!"

Prvo neprekinjeno smučanje

Podvig našega Dava Karničarja, ko je leta 2000 odsmučal z vrha neprekinjeno vse do baznega tabora na nepalski strani, velja za prvi "ta pravi" spust z Everesta. Dandanašnje pripomb(ic)e "spletnih komentatorjev", da je to storil s pomočjo dodatnega kisika in da so mu šerpe pomagali med vzponom na vrh, so nesmiselne. Takrat je bilo to popolnoma sprejemljivo, saj je Dava zanimalo neprekinjeno smučanje, in ne postavljanje kakih drugih rekordov. Če še sam dodam: nihče ga ni vodil s pomočjo letalnika oziroma *drona* – kot so vodili Poljaka Andrzeja – čez Ledeni slap, kar je strogo gledano nevarnejše in morda še težje kot spust s samega vrha.

Pa še en problem je razrešil, in sicer t. i. Hillaryjevo stopnjo. In ravno zaradi nje – kljub temu da je Davovemu sledila še vrsta spustov, osem, če smo natančni, tudi z vrha, tudi brez dodatnega kisika, a ker so vsi tam *abzajlali* (spust s pomočjo vrvi) in ker so se ti spusti končali v taboru ABC ali C2, torej ni sledilo smučanje po Ledenem slapu – vsaj v medijih ni bilo po njegovem podvigu nobene prave omembe smučanja z Everesta več.

Moram pa okarati slovenske medije. Ko so poročali o lanskih dveh spustih z Everesta, so skoraj vsi po

Dava Karničar na višini 7200 metrov, Everest, 7. oktober 2000 Arhiv družine Karničar

vrsti pozabili na Karničarja. Po mojem mnenju je to precej sramotno nepoznavanje ali ignoriranje zgodovine našega alpinizma!

Lanska čudežna podviga

Če brez slavospevov in medijskega rompopoma Red Bulla, predvsem pa še bolj ameriškega medijskega povečevanja tamkajšnje spletne scene in *National Geographica*, češ da je Jim Morrison opravil nekaj nedoumljivega – pisali so celo o največjem alpinistično-smučarskem podvigu kadar koli – pogledamo na oba spusta nepristransko, gre res za izjemna podviga, ampak ne pa neverjetna ali tako posebna, kot so ju prikazovali.

Prva resnica je ta, da sta oba "zgrajena" na podlagi izkušenj, znanja in moderne tehnologije. Druga, da je še posebej današnja smučarska oprema bistveno lažja in boljša kot nekoč. Tretja, da je znanje o treningu, fiziologiji in biokemiji telesa v zadnjih desetih letih neverjetno napredovalo in da je napredek logičen. Danes so tudi vremenske napovedi natančnejše in radijske ali satelitske povezave med vzponom in posebej še med smučanjem izjemno pomagajo. Zato tisti, ki vemo, kaj pomeni ekstremno alpinistično smučanje in kako je to videti v Himalaji, nismo tako zelo presenečeni. Po smučanju Poljaka

Andrzej z gore K2 bi lahko napisal, da se je samo še čakalo, kdaj bo Mount Everest "padel", kot Angleži temu rečejo, "by fair means".¹

Klobuk dol pred Poljakom

Andrzej Bargielu lahko res samo čestitamo. Spust je izpeljal smučarsko in alpinistično gledano, kot "se šika". Sam, kot se spodobi za najboljši v alpinizmu, le z bratovo pomočjo od daleč; ta ga je spremljal in usmerjal po radijski povezavi s pomočjo letalnika oziroma *drona*. Jasno, da je bil po prejšnjih spustih z osemstisočakov – K2 in dvakratnem poskusu na Everestu – na spust resnično pripravljen.

Na vrh je prišel le s šerpom Dawom, sam je nesel smuči, dodatnega kisika ni uporabljal in smučal je v izjemno dobrih snežnih razmerah. Skoraj praviljično dobre so bile.

V taboru 2 je za tisti dan končal, prespal v šotoru pri šerpah (svoje opreme za spanje ni imel zaradi čim manjše teže) in nadaljeval naslednji dan po Ledenem slapu vse do baznega tabora. Zato lahko samo po francosko napišem: "Chapeau bas!" Zakaj po francosko? Ker Francija velja za domovino ekstremnega alpinističnega smučanja, izraz pa pomeni poklon brez vsakih pripomb.

A pomoč, ki jo je imel, je le na videz malenkostna, poznavalci vemo, da je morda najpomembnejša pri tem dejanju – vodenje po smeri smučanja s pomočjo radijske postaje (tudi našega Dava so, kolikor se je dalo, po postaji vodili kolegi) in letalnika. Andrzej je brat opozarjal na snežne razmere in varne prehode.

¹ Pošteno, brez goljufanja ...

Zares neprecenljiva pomoč; ne samo psihološka. Zanimivo je, da je Poljak pripomnil le to, da so bile razmere v Ledenem slapu dosti težje, kot jih je imel Davo. Posledica segrevanja planeta ... In da je tudi zato želel čim prej opraviti ta spust.

S pomočjo letalnika je Andrzej uspelo že prvo izjemno smučanje z osemstisočaka K2, saj bi bilo brez tega, kot je sam priznal, to praktično nemogoče. Po svoje je nekako škoda, da je bil njegov spust medijsko okrnjen zaradi podobnega, a tehnično zahtevnejšega Morissonovega smučanja z iste gore. Podobno je bilo, ko je naš (pokojni) alpinist, legendarni Tomaž Humar "naskočil" osemstisočak Nanga Parbat, še nepreplezano steno, bivakiral pet dni v snežni luknji v steni zaradi snežnih plazov, od koder so ga skoraj čudežno rešili s helikopterjem, potem pa sta samo teden dni pozneje isto smer preplezala Vince Anderson in Steve House v dosti boljših razmerah in za vzpon dobila zlati cepin. Humarjevo dejanje se je po krivici zato zdelo kot nekakšna slaba šala ali nedorasel poskus, kot sta se prejemnika zlatega cepina pošalila med podelitvijo v Grenoblu.

Lanski največji uspeh

O spustu Jima Morrisona poudarjam, da gre za smučanje po zares izjemni liniji! Vanjo sem se pred tridesetimi leti tudi sam "zagledal", saj je najlepša, najbolj direktna in resnično edina prava smučarska linija s te gore. Dobro se spomnim, kako sva o njej debatirala z Marcom Siffredijem pred njegovim odhodom v Himalajo, ko je šel "v napad" v drugo. To, da je predskalo kuloar Norton, mu sploh ni pomenilo kaj dosti! Zatrdil je, da je za "pravo linijo" pripravljen iti

Andrzej Bargiel med vzponom na Everest
Foto Bartłomiej
Bargiel / Red Bull
Content Pool

*Andrzej Bargiel
med smučanjem
z najvišjega
vrha sveta, 22.
september 2025*

*Foto Bartłomiej
Bargiel / Red Bull
Content Pool*

do konca. Takrat si nisem mislil, da se pogovarjava zadnjič ...

Mediji pa so nekaj prikrili. Zaradi površnosti ali neznanja, ne vem. Niti ni pomembno. Linija Jimovega spusta je res dobra, ampak zaradi slabih snežnih razmer je nekajkrat snel smuči in plezal navzdol, podobno, kot sta nekoč v kuloarju Norton počela že Hans Kammerlander in Dominique Perret in

morda v Hornbeinu tudi Marco, o katerem se ne ve, do kod je prišel. Spust pa se nikomur od njih ni priznal. Ameriška ekipa, vključno z Jimom, je uporabljala kisik, fiksne vrvi in pomoč šerp. Dominique ali Marco sta bila za vse sama. Marco Siffredi prvič ni imel niti ustreznega dovoljenja ali ekipe za vzpon na vrh. Na gori je bil z dvema prijateljema, ki sta ga snemala in spodbujala po radijski zvezi.

*Z leve proti desni:
Roberto Morales -
Tico, Esteban
Mena Yanez -
Topo, Jimmy Chin
in Jim Morrison na
vrhu Everesta
Foto National
Geographic/
Pemba Sharwa*

Je pa res, da je velik uspeh ameriške skupine ta, da je pred njihovo odpravo to smer preplezalo le pet alpinistov in da se jih je na vrh gore dostavilo kar dvanajst (članov odprave), kot se je pošalil legendarni alpinist, himalajec, plezalec, smučar in snemalec Jimmy Chin, tudi član odprave.

Kako je potekal superspust

Na vrhu Everesta, ki ga je letos "naskočil" že v tretje, je petdesetletni Jim Morrison v tisti razredčeni zrak raztresel pepel pokojne partnerke Hilaree Nelson, izjemne smučarke in alpinistke, ki je pred dvema letoma izgubila življenje na osemtisočaku Manasluju, smučanje po tej *superliniji* pa je bil njun skupni projekt. Od tu Morrisonova zaobljuba, da če kdaj stopi na vrh Sagarmathe, to naredi skupaj z njo. Čeprav nima zveze s smučanjem: Jimu so leta 2011 v letalski nesreči umrle prva žena in obe hčerki. Pilotirala je žena. Hud psihološki udarec, ki se je ponovil s smrtjo Hilaree Nelson.

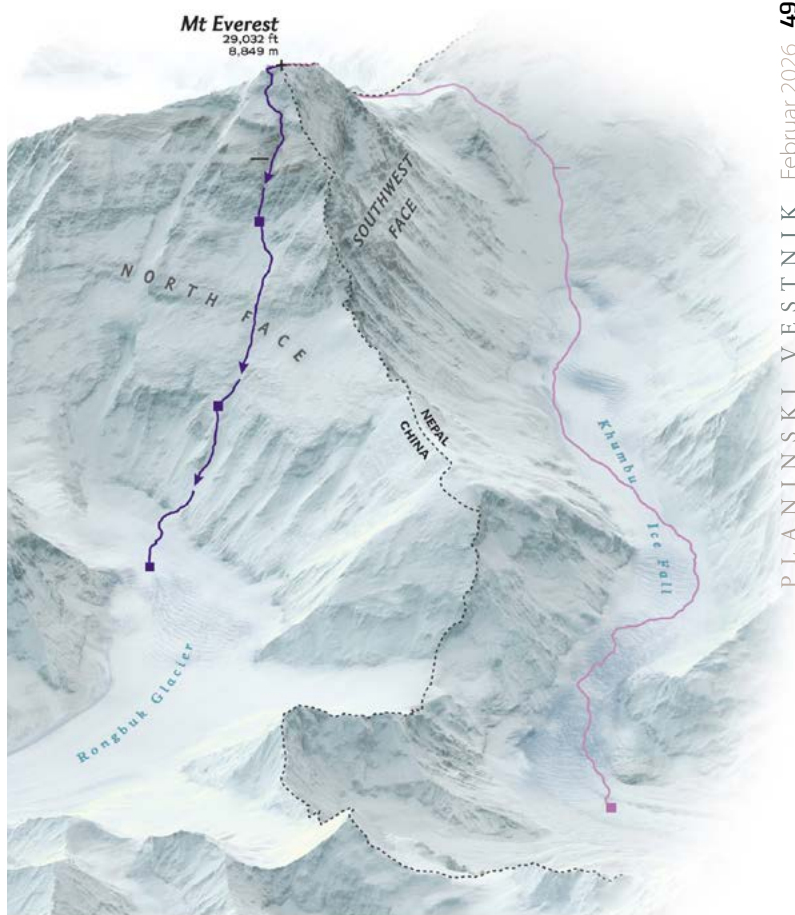
Po tem čustvenem dejanju, okoli dveh popoldne je bilo, je stopil na smuč, a že kmalu je naletel na resne težave. Slabe snežne razmere, večna težava smučarjev, posebej na visokih gorah. Če je imel Poljak teden dni prej krasen celec, je bilo pri Jimu ravno obratno. Razmere so bile zaradi močnih vetrov nesprejemljive, kot je Jim sam iskreno izjavil in dodal, da še dobro, da so snemali. Ker je bilo "treba", ker je imel ekipo, je vztrajal. Kaj to pomeni, alpinistični smučarji še pre-dobro vemo.

Tako je v Hornbeinu proti koncu kuloarja snel smuč, splezal navzdol slabih 200 višinskih metrov – ni pa uradnih izjav ali je bil ob tem pripet na fiksne vrvi, ki so jih napeljali že zaradi preostale ekipe in snemalcev. Ampak če jih je uporabil, jih je, ker je želel ostati živ. Iti peš je v vsakem primeru drugače kot smučati, zato je vseeno, ali si pripet na vrv ali nisi.

Ponekod je Jim naletel na napihan in naložen suh sneg, marsikje so bili visoki, ledeni zastrugi od vetra, čez katere s smučmi ni mogoče priti. Še posebej ne pri naklonih, v kakršnih je smučal on. Na srečo je pod taborom tri naletel na boljše smučarske razmere, da je, šele ko je prismočal na ledenik Rongbuk, dojel, kaj mu je v teh štirih urah smučanja in spuščanja uspelo. Presmučano smer je posvetil pokojni Hilaree.

Za konec

Kaj torej zdaj? Počakamo na naslednjega, ki bo "s travo zadet", sam, z dvema *frendoma*, s kamero GoPro na čeladi odsmučal ali oddeskal z vrha po tej *superliniji* neprekinjeno? Po možnosti brez kisika, da bomo pa resnično lahko napisali: "Zgodil se je čudež!" Ampak šalo na stran, mirno lahko zapišem, da sta obe dejanji za zgodovino smučanja z visokih, najvišjih gora izjemni. Prvo in drugo. Že kratek videoposnetek smučanja po kuloarju Hornbein pokaže, da je to zares pravo ekstremno alpinistično smučanje. Linija po Jugozahodnem grebenu in pristop iz Nepala smučarsko gledano nista ravno najlepša.

Liniji obeh lanskih spustov z Everesta: leva Jimova, desna Andrzejeva
Vir Soren Walljasper, NG Staff. Source: VRICON

Pridobljeno 23. 1. 2026 s spletne strani National Geographic, American becomes the first to ski down Everest's most challenging route; <https://www.nationalgeographic.com/adventure/article/jim-morrison-first-ski-mount-everest-north-face>

Gre bolj za to, da se držiš grebena, niže je lažje in šele Ledeni slap spodaj je prava orientacijska zanka in pojem nevarnosti, medtem ko kuloar Hornbein in severno pobočje Everesta, ki je senčna, bolj snežna stran, s svojo odprto, dva kilometra visoko steno šele omogočata izziv za res atraktiven spust.

Najti idealne pogoje za tako veličastno smer, od snežnih razmer do svojega najboljšega dneva v življenju, in da vse izpelješ po pravilih ter še preživiš, je zares težko dosegljiva reč. Skoraj pravljica. ●

Iz pisarne za stike z javnostmi Andrzej Bargiela so nam sporočili: "Andrzej zelo pogosto omenja Dava Karničarja kot ključni navdih za svoj spust z Everesta in dosledno poudarja, kako pomembni in pomenljivi so ti zgodovinski dosežki zanj."

Videoposnetke Andrzejevega smučanja najdete na spletni strani Red Bull Content Pool, <https://www.redbullcontentpool.com/international/CP-V-47299?parentCollectionId=CP-S-20105>

Video, članek in fotografije o Morrisonovem smučanju z Everesta najdete tukaj: National Geographic, American becomes the first to ski down Everest's most challenging route <https://www.nationalgeographic.com/adventure/article/jim-morrison-first-ski-mount-everest-north-face>

Pazi, plaz!

Postopki preventive
in reševanja izpod plazu

Matej Ogorevc

*Tovariška pomoč
zasutim v plazu
mora biti hitra.
Če je skupina večja,
si naloge lahko
razdelimo.*

Foto Matej Ogorevc

Zimska planinska doživetja so prava hrana za nemirno gorniško dušo. Zimska tura se s poletno težko primerja; nahrbtniki so težji, oprema je druga, dan je krajši, na nas pa preži (pre-)več skritih nevarnosti. Z nekaj znanja, predvsem pa s stalno vajo se lahko hitro udomačimo tudi na zasneženih pobočjih. Samo ne preveč brezglavo, gora počaka, sneg pa tudi ne skopni tako hitro, kot se nam sprva zdi.

V prejšnjem prispevku na temo obiskovanja gora pozimi je bilo podanih že nekaj informacij o snežnih plazovih. V tokratnem prispevku bo težišče na ocenjevanju nevarnosti za snežni plaz in postopanju pri reševanju zasutega v plaz.

Ocenjevanje nevarnosti snežnih plazov

Ocenjevanje nevarnosti za snežni plaz je zahtevno. Upoštevati je treba množico podatkov, ki jih moramo znati pravilno interpretirati. Za povrh moramo vse to spremljati dlje časa. Če poleti zadostuje, da preverimo razmere dan ali dva pred turo, je pozimi treba začeti z načrtovanjem že veliko prej. Še toliko bolj, če je pred kratkim snežilo.

Snežna odeja se lahko preobraža dan ali dva ali pa dva tedna – odvisno od vremena, jakosti vetra, lege in strmine pobočja ter še česa. Odločitev za turo nam olajšajo poročila in plazovni bilteni, v vsakem primeru pa se na zimsko turo podajmo z veliko mero strahospoštovanja.

Evropska lestvica nevarnosti za proženje snežnih plazov je petstopenjska, pri čemer prva stopnja pomeni najmanjšo nevarnost, peta pa največjo. Lestvica ocenjuje stabilnost snežne odeje, podaja verjet-

nost proženja snežnih plazov, zajema pa tudi priporočila in opozorila za varnejše gibanje po zasneženi pokrajini.

Največ nesreč se zgodi pri 3. in 2. stopnji nevarnosti za plaz. Ti "nizki" oceni nas vse prevečkrat zavedeta, da se prehitro podamo na izpostavljena pobočja. Pri višjih stopnjah nevarnosti je nesreč manj predvsem zato, ker je takrat v gorah res manj ljudi. Ocena nevarnosti glede na evropsko petstopenjsko lestvico je podana v plazovnih biltenih na spletu. Obvezno se z njo seznanimo že doma, pred odhodom na turo.

Z nekaj teoretičnega znanja lahko prepoznamo nevarnejša mesta, ki se jim izognemo ali pa turo celo prekinemo. Pogosto pa nevarnosti ne moremo oceniti posredno s spremljanjem plazovnega biltena in vremena v gorah, opazovanjem okolice v gorah (naklon in poraščenost terena, sledi starih plazov), zaznavanja zvokov (pokajoči zvoki naznanjajo veliko nevarnost) in sestave snežne odeje (klože, kotaleče snežne kepe, razpoke) ali na podlagi intuicije oziroma občutka "polnih hlač". Na lastne občutke se je težko zanašati, saj se spreminjajo iz ure v uro. Zato so različne tehnike za ocenjevanje nevarnosti snežnih plazov na terenu še kako dobrodošle.

Tehnik za preizkus stabilnosti snežne odeje je precej, a tokrat se bomo osredotočili le na dve: norveško metodo in tlačni preizkus (CT oziroma ECT). Pri obeh potrebujemo plazovno lopato, dobrodošla, ne pa nujna je tudi žaga. Preizkus naredimo na varnih mestih, luknje pa po končanem preizkusu obvezno zakopljemo. Preizkus na turi večkrat ponovimo, če pobočje zamenja nebesno lego, bistveno spremeni naklon ali če že med hojo ugotovimo spremembo sestave snežne odeje.

Norveška metoda

Prerez snežne odeje naredimo tako, da navpično oziroma v smeri sile teže izkopljemo dober meter široko luknjo, in to vsaj 1,5 metra globoko oziroma do tal, če je snega manj. Stranico zgladimo, nato pa s prstom (v rokavicah!) od tal proti vrhu navpično povlečemo linijo in hkrati spremljamo trdoto plasti v snežni odeji. Vsako plast označimo z vodoravnimi linijami in ocenimo njeno trdnost glede na možnost potiskanja naslednjih pripomočkov v plast: pesti (najmanj trdna plast), iztegnjene dlani, iztegnjenega prsta, pisala in nožve konice.

To naredimo za vsako plast snežne odeje posebej in tako vsaki plasti določimo trdnost, na podlagi te ocene pa sklepamo o številu in globini kritičnih plasti. Najbolj kritične so plasti z veliko razliko v trdnosti (npr. mehek sneg na trdi, ledeni plasti), zelo mehke (skozi je prodremo lahko s pestjo) in debele plasti, plasti z veliko vode (kapljanje ob stiskanju snega), plasti, sestavljene iz snega v obliki kroglic (babje pšeno, sodra, globinski srez), ki delujejo kot frnikole in predstavljajo idealno drsno ploskev, ter plasti z zračnimi žepi.

Pred nadaljevanjem odstranimo morebitni novozapadli sneg, nato pa z lopato zasekamo trapez naslednjih dimenzij: sprednja (daljša) stranica je dolga štiri širine lopate (cca. 80 cm), višina trapeza pa znaša tri dolžine lopate (cca. 60 cm). Stranice nato povežemo z ravnima linijama. Z norveško metodo preizkušamo drsnost posameznih plasti v snežni odeji, zato stranice zasekamo le do globine plasti.

Po izdelanem trapezu preklopimo plazovno lopato in jo zasadiamo v režo zadnje stranice trapeza, a le tako globoko, kolikor je globoka preizkušana plast. Preizkušano plast postopoma obremenjujemo s potegi lopate, in sicer vzporedno s površjem snežne odeje. Hitreje ko plast zdrsne, večja je nevarnost proženja snežnih plazov. Postopek ponavljamo, dokler ne preizkusimo vseh sumljivih plasti.

Tlačna metoda (CT) in preizkus v razširjenem stolpcu (ECT)

S tlačno metodo iščemo kritične plasti s pomočjo dinamičnih obremenitev (udarcev) preizkusnega stolpca. Metoda je za izdelavo precej hitrejša od norveške.

Od snežne odeje ločimo stolpič velikosti plazovne lopate (pribl. 30 x 30 cm) višine enega metra oziroma do tal, če je snega manj. Za lažje delo nam pride prav snežna žaga. Novozapadli sneg odstranimo. Nato na

stolpič položimo navzdol obrnjeno lopato, po kateri udarjamo in s tem obremenjujemo snežno odejo. Začnemo z desetimi udarci s prsti iz pesti, sledi deset udarcev iz komolca in na koncu še deset udarcev iz rame. Stabilnost snežne odeje ocenjujemo glede na število udarcev, ki so bili potrebni za porušitev plasti. Dogovorjeno je, da snežna odeja velja za stabilno, če se stolpec ne poruši po trinajstih udarcih – po desetih iz pesti in treh iz komolca.

Metoda ECT je podobna; razlika je le v tem, da je stolpec širok za tri lopate (pribl. en meter). Preizkus izvajamo le na enem koncu, kot je opisano pri CT-metodi. Prednost ECT-metode je, da pri njej bolje spremljamo višino in širjenje razpok v snežni odeji. Tako lahko odkrijemo več kritičnih plasti.

Če nas zasuje plaz – kaj potem?

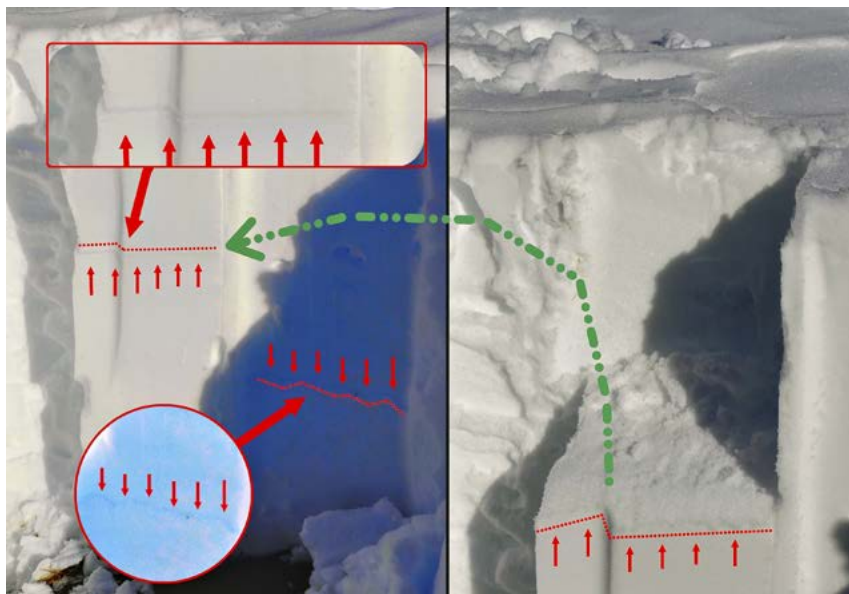
V trenutku, ko nas začne plaz vleči s seboj, se začne boj za preživetje. Plaz na telo deluje z enormnimi silami, zato je vsako upiranje zahtevno, a še kako dragoceno. Zato si velja zapomniti nekaj osnovnih vodil. Plazu poizkusimo ulti in čim hitreje doseči rob plazovine. Tečemo navzdol pod kotom 45 stopinj glede na smer plazenja. Če pademo, se poskušamo ustaviti s cepinom ali oprijeti kakšne fiksne ovire.

Preizkus snežne odeje po norveški metodi. Ocenjevanje trdnosti plasti s potiskanjem roke (levo) in obremenjevanje preizkušane plasti s potegi lopate (desno).

Foto Matej Ogorevc

Preizkus v razširjenem stolpcu. Prednost ECT-metode je, da pri njej bolje spremljamo višino in širjenje razpok v snežni odeji. Posledično lahko najdemo več kritičnih plasti (na sliki označene s puščicami).

Foto Matej Ogorevc

Odkopavati začnemo za približno 1,5- do 2-kratnik globine zasutega stran od sonde. Če nas je več, potem priporočamo odkopavanje v obliki stožca, pri čemer si kopači odkopani sneg podajajo nazaj.

Foto Matej Ogorevc

Če nas plaz zasuje, nemudoma sprožimo plazovni nahrbtnik. Zavarujemo si usta in nos, še zlasti v pršnih plazovih, kjer je glavni vzrok smrti zadušitev zaradi zamašitve dihalnih poti s snegom.

Odvržemo vso opremo (z izjemo plazovnega nahrbtnika), ki bi nas utegnila potegniti še globlje v plaz in ki nas ovira pri gibanju v plaz.

Med kotaljenjem (kot hlood) delamo plavalne gibe. Z njimi poskusimo preprečiti, da bi nas plaz potegnil v globino.

Tik pred ustavitvijo plaz se poskusimo dvigniti na njegovo površje oziroma pred usti narediti zračni žep. Zajamemo globok vdih, da so pljuča čim bolj razširjena. Tako si zagotovimo vsaj nekaj prostora za zrak. Po zaustavitvi se sneg hitro strdi, vsako nadaljnje kopanje je praviloma neuspešno.

Petnajst minut po zasutju preživi skoraj 92 % poškodovancev. Nato začne krivulja preživetja strmo padati; po dveh urah od zasutja živi le še 15 % poškodovancev. Vzrok smrti je največkrat zadušitev, zato je izdelava čim večjega zračnega žepa ključna. Na drugem mestu med vzroki za smrt so poškodbe (zlomi, krvavitve, poškodbe glave ...), ki privedejo do stanj, nezdravljivih z življenjem. Podhladitev je šele na tretjem mestu, vseeno pa moramo prav zato nevarno območje prečiti ustrezno oblečeni.

Če plaz zasuje tovariša, brez panike – bolje je zajeti sapo in porabiti nekaj dragocenih sekund za razmislek, kot da bi se brezglavo lotili reševanja.

Pomembno je, da zajetega v plaz spremljamo in da si zapomnimo mesto, kjer ga je plaz zajel, in pa mesto, kjer smo ga zadnjič videli na površini. Tako si lažje predstavljamo smer gibanja zasutega v plaz in določimo mesto začetka iskanja.

Poskrbimo za lastno varnost. Če nas je v skupini več, določimo nekoga, ki bo območje plaz in območje nad plazom opazoval z varnega mesta, da nas bo opozoril na morebiten nov plaz. Ista oseba tudi lahko že pokliče na pomoč gorske reševalce.

Nato začnemo z reševanjem izpod plaz. S pogledom preiščemo plazovino – morda poškodovani ni zasut v celoti. Pozorno poslušamo, če bi slučajno ujeli klic

Po končanem odkopavanju ponesrečencu nudimo ustrezno prvo pomoč. Imobiliziramo zlome ali zvine, predvsem pa poškodovanca zaščitimo pred mrazom. V primeru izgube zavesti ga postavimo v položaj za nezvestnega. V skrajnem primeru, če poškodovani ne diha, izvajamo masažo srca.

Foto Matej Ogorevc

poškodovanega na pomoč; zasuti nas pod snegom sicer sliši precej bolje kot mi njega. Če je na površju ostal kakšen kos njegove opreme, ga ne premikamo, saj lahko pomembno pomaga pri organiziranem reševanju s strani Gorske reševalne službe.

Če ima zasuti plazovno žolno, začnemo s takojšnjim iskanjem. Od mesta zadnjega vidnega stika z zasutim začnemo izvajati grobo iskanje signala žolne. Ko najdemo signal, sledimo magnetnim silnicam poškodovanceve žolne (fino iskanje) do točke, kjer začne signal ponovno slabeti. Na točki najmočnejšega signala nato izvedemo še točkovno iskanje s plazovno sondo. Sondiramo vedno v rokavicah! Ko s sondo lociramo zasutega, jo pustimo zapičeno in začnemo z izkopavanjem. Poznamo več načinov sondiranja, ki pa so med seboj dokaj primerljivi. Pomembno je le, da je razdalja med posameznimi vbodi majhna (največ 30 cm), da lahko poškodovanca čim hitreje lociramo. Če nas med sondiranjem preseneti nov plaz, sondo pustimo zapičeno. Tako se lahko takoj vrnemo na mesto, kjer naj bi se nahajal zasuti v plaz.

Izkopavanja se nikoli ne lotimo tik ob sondi (izjema so plitko zasuti), ampak začnemo odkopavati za približno 1,5- do 2-kratnik globine zasutega stran od sonde. Če nas je več, potem se priporoča odkopavanje v obliki stožca, pri čemer si kopači odkopani sneg podajajo nazaj – ga ne odmetavajo na stran. Kopači naj se menjavajo, saj je kopanje zelo utrudljivo.

Ko se dokopljemo do zasutega, je naša prva naloga odkopati glavo in zagotoviti pretočnost dihalnih poti. Očistimo usta in nos in po potrebi začnemo s temeljnimi postopki oživljanja. Zavestnega poškodovanca zaščitimo pred mrazom, v primeru poškodb mu nudimo prvo pomoč in na varnem čakamo na gorske reševalce. ●

Varen korak in srečno

Boža Herek,
TV Krpan

Tak zaključek lahko naši gledalci slišijo vsak mesec v prispevku, ko vaša marljiva sodelavka Zdenka Mihelič z velikim žarom govori o vsebini *Planinskega vestnika* vsakič, ko skupaj predstavlja novo številko. Vidi se, da revija nastaja z veliko energije, vesolja do dela, z veliko odgovornostjo do avditorija in s spoštovanjem do vseh, ki vas prebiramo. Povzpeti se na goro, čutiti kamen pod seboj, to je poseben občutek. Vzpenjati se pomeni izmeriti svoje moči, ugotoviti, koliko zmoremo in koliko smo pripravljeni narediti za svoj cilj ter kako trdna je naša ideja. Pa ne zgolj cilj. Bolj kot to, kam smo namenjeni, je pomembno, kakšna je naša pot, kakor je znal povedati že Nejc Zaplotnik. Ali na njej uživamo, se razgledujemo in kot nagrado jemljemo vsakih nekaj deset metrov in se čudimo razgledom, ko smo višje in ko hiše v dolini postajajo vse manjše. Ali pa hitimo brž navkreber in tekmuje s seboj in časom, na vrhu pa smo neskončno razočarani, češ, ali samo to se vidi ...

Čutiti trdoto kamna pod seboj je poseben občutek, strahospoštovanje, ker je trd, pogosto špičast in grozeč ter nas neprijetno spreleti že ob misli na to, da bi se lahko spotaknili. Zna teči kri in bolečina bi bila ostra. Zato je treba stopati previdno in zbrano, misliti pa zgolj na hojo. Korak za korakom. Lahko se ustaviš in se v miru razgledaš, potem pa stoično in zbrano naprej.

Tudi v življenju je tako: bolj ko je naša ideja, ki nam roji po glavi, trda kot kamen, z večjin spoštovanjem se je je treba lotiti in premisliti vnaprej, ali bomo šli po uhojeni poti, kjer je še kak šop trave in kjer so tisti

pred nami kamne nekoliko obrusili, ali pa gremo povprek, po bližnjici, ki zna biti strma, nevarna in se ni kam prijeti. In tam se tudi ni dobro ozirati, da bi videli, koliko poti je že za nami in koliko je moramo še premagati. In po takih bližnjicah običajno hodijo le redki. Biti prvi pa ni enostavno. Lahko nam zmanjka poti, se znajdemo pod previsom ali na brezpotju, kjer ne moremo ne naprej in ne nazaj. A življenje nas pogosto vabi in kliče v brezpotja, k špičastim, ostrim, gladkim skalam in previsom, ker mislimo, da zmoremo. In potem pride kompromis. Vrnitev po isti poti nazaj. In še en poskus ali dva, če smo vztrajni, tudi trije in več. Če nam je mar, poskusimo tudi desetkrat. Na isto pot, le da je doživljanje vsakič drugačno. Enkrat sije sonce, drugič se vlije kot iz škafa, tretjič nas v nekaj trenutkih objame gosta megla. Pa je treba naprej, ker je življenje neskončno lepo, na vrhu gore ali pa v dolini in tudi na poti, neke vmes, na brezpotju, ko se nam zdi, da je situacija brez rešitve. Če se potrudimo, jo vedno najdemo. Le da so na vrhu božanski razgledi in se človek počuti, kot da ima ves svet na dlani in da je svet samo njegov.

Vsaj za nekaj trenutkov se vse ustavi, doživljanje je močno, lepota te povsem prevzame in posrka vase. A na vrhu si šele na polovici poti. Potem je treba misliti še na varno vrnitev, pozabiti na razigranost in vznesene občutke. Spet se je treba posvetiti hoji, korak za korakom, saj je spust še toliko bolj nevaren. A vrniti se je treba. Šele v dolini je čas za vznesenost, ker si cilj dosegel, ukrotil sebe in naredil tisto, kar si si zadal. In da se je tudi drugi del poti končal srečno. Pa varen korak in srečno na vseh vaših poteh ...

Kalški Greben
Foto Dan Briški

Po spletnem
gradivu povzel
Vladimir Habjan

Ne plezajte zaradi nagrad

Podelitev priznanj najboljšim

Planinska zveza Slovenije je 27. januarja v Festivalni dvorani v Ljubljani podelila priznanja za vrhunske dosežke v alpinizmu, športnem in lednem plezanju ter turnem smučanju za leto 2025. Komisija za alpinizem je za to priložnost izdala bilten v elektronski obliki, v katerem so navedene podrobnejše ocene. Priznanje za življenjsko delo v alpinizmu je prejel Bojan Pollak – Bojč, ki je med drugim povedal, da je slovenski način usposabljanja v alpinizmu med najboljšimi v svetu.

Večer je vodila predstavnica za odnose z javnostmi Manca Ogrin. Namen izbora Planinske zveze Slovenije (PZS) ter njenih komisij za alpinizem, športno plezanje in gorske športe je ovrednotiti najkakovostnejše alpinistične vzpone, vrhunske športno-plezalne dosežke ter uspehe v tekmovalnem turnem smučanju in lednem plezanju ter javnosti predstaviti najvidnejše dosežke v teh športnih panogah. Slavnostni dogodek je požlahtnila glasba skupine Triad – plezalne legende Vilija Gučka ter Sandre Rihter in Melite Rozine Golob.

Prejemnikom priznanj je uvodoma čestital podpredsednik Planinske zveze Slovenije **Martin Šolar**: "Alpinizem, športno plezanje, ledno plezanje in tekmovalno turno smučanje so panoge, ki delujejo pod okriljem Planinske zveze Slovenije. Razvejana dejavnost naše krovne organizacije vsebuje torej tudi športne vsebine. Za planinsko zvezo to pomeni odgovornost, a hkrati tudi izjemno priložnost za promocijo in pre-

poznavanje planinstva v najširšem smislu. Kdo lahko bolje predstavlja PZS kot na primer zakonca Štremfelj, Janja Garnbret ali Manca Smrekar. Nisem pozabil vseh ostalih, hvala vam, spoštovani letošnji nagrajenci in vsi tisti, ki ste to že bili ali pa je čas najboljših dosežkov še pred vami."

Najuspešnejši v tekmovalnem turnem smučanju

Sezona tekmovalnega turnega smučanja 2024/2025 je bila ena najboljših, in to z nizom vrhunskih nastopov tako na svetovnem prvenstvu v Morginsu kot v svetovnem pokalu. Slovenska reprezentanca je redno nastopala v sprintu, vzponu, posamični preizkušnji in mešani štafeti, kjer so si tekmovalci pridobili dragocene izkušnje v olimpijskem ciklu do zimskih olimpijskih iger Milano-Cortina 2026. Najuspešnejša tekmovalna turna smučarka je postala mladinska svetovna prvakinja v vzponu **Klara Velepec** (TSK LiMa), ki se je izkazala tudi s petim mestom v olimpijski disciplini sprint in več odličnimi nastopi v mladinskem svetovnem pokalu. "Že prej sem se ukvarjala z gorskim tekom, kar mi je dalo odlično osnovo, predvsem vzdržljivost, za preboj pa je bilo odločilno, da sem se

Gregor Šegel, Maja Šuštar Habjan, Klara Velepec in Klemen Španring s podpredsednikom PZS Jožefom Bobovnikom in generalnim sekretarjem PZS Damjanom Omerzujem Foto Martin Metelko

v turnem smučanju resnično našla in se vanj zaljubila. Šport me je takoj pritegnil s svojo zahtevnostjo in številnimi izzivi, kar me je še dodatno motiviralo pri treningu in tekmovanjih," je povedala Klara.

Za največji uspeh slovenskega tekmovalnega turnega smučanja nasploh – peto mesto med člani – je poskrbel svetovni prvak v vzponu med mlajšimi člani **Klemen Španring** (TSK LiMa), drugič najuspešnejši tekmovalni turni smučar. Klemen: "Lanska sezona je bila zame res poseben korak naprej. Poklopilo se je več dejavnikov: bil sem leto starejši, z več izkušnjami in že z dobro osnovo treninga za sabo. Hkrati sem končal študij, kar mi je omogočilo, da sem se športu posvetil veliko bolj profesionalno, z več časa in osredotočenosti. Vse to se je odrazilo tudi v rezultatih. Moj cilj je, da bi rezultate še nadgradil."

Najuspešnejši v tekmovalnem lednem plezanju

Najuspešnejša tekmovalna ledna plezalka zadnjih let je **Maja Šuštar Habjan** (AO PD Domžale), sedma na evropskem prvenstvu in dvakrat enajsta na tekmi svetovnega pokala, ki ga je sklenila na skupnem 12. mestu. "Zagon mi daje veselje do tekmovanj, ta občutek, da imaš le eno samo možnost, da pokažeš največ, kar v danem trenutku zmoreš, je nekaj, kar me vsa ta leta kliče nazaj. 30 let je že od mojih najboljših tekmovalnih rezultatov v športnem plezanju, doba, ki presega starost večine tekmovalcev v športnem plezanju. Zaradi spleta okoliščin in življenjskih poti nisem uspela tekmovalne strasti izživeti do konca v športnem plezanju, zato se vračam v tekmovalno areno lednega plezanja, ker je to disciplina, ki dopušča doseganje vrhunskih rezultatov tudi v nekoliko starejših letih, saj so za uspeh ključne izkušnje in vzdržljivost, odliki, ki ju je mogoče z leti zadostno ohranjati ali celo nadgrajevati," je povedala Maja.

Najuspešnejši tekmovalni ledni plezalec je znova **Gregor Šegel** (AO PD Ljubljana Matica), tretji na tekmi celinskega pokala na Slovaškem, osmi na evrop-

skem prvenstvu in dvakrat polfinalist svetovnega pokala. "V Sloveniji ni velike konkurence, zato ni težko biti med najboljšimi. Na svetovni ravni je konkurenca velika, zato mi je prvi preboj uspel šele po več letih tekmovanj. Včasih mi je žal, ker na račun treningov preživim manj časa v naravi, a za nekaj se je na koncu treba odločiti in to tudi izpeljati, pri tem pa razmišljati kolikor se da pozitivno," je povedal Gregor.

Najuspešnejši v športnem plezanju

V ospredju sezone so bili znova izjemni rezultati v ženski konkurenci. Med mladimi je izstopala Lana Gorič, ki je s svojimi rezultati jasno pokazala, da ima slovensko žensko plezanje tudi v prihodnjih generacijah trdne temelje. Najuspešnejša športna plezalka je že devetih zapored **Janja Garnbret** (Šaleški AO), ki je v poolimpijski sezoni zmagala na vseh treh tekmah, na katerih je nastopila, tudi pred domačimi navijači v Kopru. Z dvema naslovoma svetovne prvakinja v Seulu je skupno zbirko naslovov svetovne prvakinja povečala na deset in že šestič postala slovenska športnica leta. Garnbretova je bila na podelitvi odsotna, v video izjavi je povedala: "Leto 2025 je bilo zame nekoliko drugačno, a hkrati izjemno zanimivo. Zgodilo se je ogromno stvari, izpeljala sem veliko projektov, predvsem v skali, hkrati pa je bila tudi tekmovalna sezona zame zelo, zelo uspešna. To je bila sezona, ki te izoblikuje ne le kot športnico, ampak tudi kot osebo, tako da se veselim leta 2026. Imam veliko projektov, sploh v skali, ki jih želim odključiti, kmalu bo tudi znano, na katerih tekmah bom letos tekmovala. Motivacije je veliko, energija je prava in res se veselim vsega, kar prihaja."

Lana Gorič, Rosa Rekar, Matej Arh, Lucija Tarkuš, Lučka Rakovec, Mia Kramp, Anže Peharc, Luka Potočar, Manca Smrekar, Mitja Proje in Tanja Glušič s podpredsednikom PZS Romanom Ponebškom in načelnikom Komisije za športno plezanje PZS Markom Pogačarjem; manjkata Janja Garnbret in Jennifer Buckley. Foto Martin Metelko

Filip Princi, Matic Primožič in Ana Baumgartner s podpredsednikom PZS Martinom Šolarjem in načelnikom Komisije za alpinizem PZS Janezom Tonijem; manjkata Nejc Marčič in Jernej Kruder. Foto Martin Metelko

Najuspešnejši športni plezalec je že petič **Luka Potočar** (ŠPO PD Radovljica), specialist za težavnost, ki se je dvakrat uvrstil v finale svetovnega pokala, svetovno prvenstvo v Seulu pa sklenil na enajstem mestu. "Če potegnem črto pod lansko sezono, je bila forma dobra, manjkal je le *performance* na tekmah, ki žal ni bil najboljši. Zaradi tega se tudi načrt za letos ni drastično spremenil," je povedal Potočar.

Priznanja za vrhunske dosežke na tekmovanjih so prejeli svetovna podprvakinja 2025 v težavnosti in štirikratna finalistka svetovnega pokala **Rosa Rekar** (PK FA), finalistka svetovnega prvenstva v balvanskem plezanju in svetovnega pokala v Pragi **Jennifer Buckley** (PK Scena), finalistka svetovnega prvenstva v težavnosti in svetovnega pokala v Innsbrucku in Kopru **Lučka Rakovec** (ŠPO PD Radovljica), dvakratni finalist balvanskega svetovnega pokala **Anže Peharc** (AO PD Kranj), **Mia Kramp** (AO PD Kranj) s finalom v težavnosti na Baliju in **Lucija Tarkuš** (AK Impol Slovenska Bistrica), ki se je finala veselila na domači tekmi v Kopru.

Med paraplezalci so priznanje za vrhunske dosežke na tekmovanjih prejeli svetovna podprvakinja **Manca Smrekar** (AO PD TAM Maribor), **Tanja Glušič** (PD Prevalje/IŠD Samorastnik) in **Matej Arh** (AO PD Kranj); slednja sta na svetovnem prvenstvu v paraplezanju v Seulu stopila na tretjo stopničko (Tanja z vodnikom Mitjo Projetom), a vsak v svoji kategoriji. Skupaj so s tekem svetovnega pokala prinesli še štiri srebrna in eno bronasto odličje. Priznanje perspektivnim je v sezoni 2025 pripadlo svetovni podprvakinji v težavnosti med kadetinjami **Lani Gorič** (PK FA), ki si je z dvema drugima mestoma prislužila tudi skupno zmago v evropskem mladinskem pokalu.

Komisija za športno plezanje je podelila tudi priznanja za vrhunske skalne dosežke, ki so jih prejeli Janja Garnbret za vrhunske vzpone v naravnih plezališčih, med katerimi izstopajo balvan Dreamtime (8C), flash smeri Puro Dreaming (8c+/9a) ter na pogled preplezani smeri Osapska pošast (8c) in Working Class Hero (8c), **Domen Škofic** (ŠPO PD Radovljica) za eno od najtežjih smeri na svetu Move z oceno 9b/+, **Jernej Kruder** (ŠPO PD Celje Matica) za *trad* smer Crown Royale z oceno 9a, Big Fish (8c+/9a) in balvan Mother Night (8B) ter **Lucija Tarkuš** za smer Martin Krpan z oceno 9a v Mišji peči.

Najuspešnejši v alpinizmu

Leta 2025 je bil nabor odprav v tuja gorstva manjši od preteklih let, izstopajo pa vzponi v Alpah, kar govori o visoki ravni številnih protagonistov. Najuspešnejša alpinistka je prvič postala **Ana Baumgartner** (AO PD Ljubljana Matica), pri kateri izstopajo vzpon v Les Droites po Lagardovem ozebniku, uspešna odprava v Kirgizijo in ponovitve slovenskih skalnih klasik, kot sta Čopov steber in Aschenbrennerjeva smer, kar dokazuje njeno vsestransko usmerjenost, pogum, voljo in iznajdljivost. "Počaščena sem in zelo presenečena, da me je Komisija za alpinizem prepoznala kot najuspešnejšo. Lani sem imela veliko časa in sem zato res veliko plezala raznovrstne stvari – zimo, skalo, športno in *trad* plezanje v plezališčih. Menim, da sem v vseh zvrsteh napredovala, kar si štejem kot največji uspeh. Deljenje izkušenj je ključno pri vzgajanju novih generacij, to poskušam početi v ženskih in mešanih navezah. Dinamika pa ni toliko odvisna od spola sopezalca kot od tega, kako se ujamemo osebno in v plezalnem smislu," je povedala Ana.

Najuspešnejši alpinist je po 13 letih znova **Nejc Marčič** (AO PD Radovljica), leta 2012 že prejemnik zlatega cepina. V njegovi lanski sezoni izstopa obisk Patagonije z vzponom na Fitz Roy po Francosko-argentinski smeri in Agujo Standhardt po sloviti ledni klasiki Exocet, v domačih gorah pa je opravil več težkih zimskih vzponov v dobrem slogu, npr. Raz Jalovca. V video izjavi, trenutno je delovno na Antarktiki, je povedal: "Lani sem plezal zase, letos pa pomagam drugim, da lahko plezajo. Nagrado sva si z Luko Stražarjem delila že leta 2012 in si skozi leta deliva marsikaj – od vrvi, šotorov in spalnih vreč do številnih nagrad. Letos je prvič, da nagrado prejmem sam. Zame je največje priznanje to, da še vedno lahko uživam v dejavnostih v gorah. Letos mineva 20 let od mojega vpisa v alpinistično šolo, kamor me je pripeljalo turno oziroma alpinistično smučanje, ki danes predstavlja velik del mojega alpinizma. Na neki način bom to obletnico letos praznoval s smučarsko odpravo."

Najperspektivnejši alpinist leta 2025 je vsestranski **Matic Primožič** (AO PD Tržič), ki je nabral zavidljivo število kakovostnih vzponov v Alpah, od mešanih smeri nad Chamonixom, težjih skalnih vzponov v Dolomitih in slovenskih klasikah ter dobrih vzponov

v počeh v granitu ter dodal še dober poskus vzpona na odpravi v Himalaji.

Priznanje za posebne dosežke v alpinizmu sta prejela skalni plezalec svetovnega formata **Jernej Kruder**, pri katerem so v letu 2025 izstopale ponovitve v *trad* smereh (s klasičnim varovanjem), ter **Filip Princi**, ki je lani preplezal številne težke smeri v orodnem plezanju, med drugim tudi najtežjo slovensko smer z oceno D16, in več kombiniranih smeri, tudi legendarno Jedi Master v dolini Cogne.

Priznanje za življenjsko delo v alpinizmu Bojanu Pollaku – Bojču

Pollak sodi med najvidnejše in najvplivnejše osebnosti slovenskega alpinizma in planinske skupnosti ter je tudi častni član PZS. Njegovo večdesetletno delovanje zaznamujejo strokovnost, doslednost in globok občutek odgovornosti. Z alpinizmom se je začel ukvarjati leta 1966 in kmalu postal alpinist, gorski reševalec, gorski vodnik in alpinistični instruktor. Opravil je več kot 2500 alpinističnih tur in preplezal približno 130 prvenstvenih smeri. Plezal je doma in v številnih gorstvih Evrope in Azije. Bil je član treh jugoslovanskih himalajskih odprav: na Kangbačen (1974), Makalu (1975) in Everest (1979); slednjo odpravo je zaznamovalo njegovo pogumno reševanje ob tragični nesreči. Pomemben del njegovega življenjskega dela je mentorstvo. Kot vodja alpinističnih šol, mentor pripravnikom in alpinistom ter sodelavec pri izobraževanju vodnikov je postavjal visoke strokovne in etične standarde. Dragoceno je tudi njegovo mednarodno pedagoško delo v Nepal, kjer je osemkrat sodeloval pri izobraževanju gorskih vodnikov. Njegovo zapuščino dopolnjujejo bogata publicistična dejavnost ter številna najvišja priznanja s področja športa, planinstva in zaščite.

Pollak se je zahvalil za priznanje in čestital vsem ostalim prejemnikom. V svojem nagovoru se je spomnil mnogih kolegov, ki so mu na njegovi poti pomagali ali so z njim plezali; navedel je Janeza Vrhovca, Antuna Filpičiča – Filca, Miroslava Pleška – Čoja, Janeza Kosca, Metoda Humarja, Toneta Škarjo, Staneta Klemenca, Marjana Kregarja.

"Že od malih nog sem bil v okviru družine povezan z naravo, alpinizem pa me je popolnoma prevzel v študijskih letih. In to alpinizem, ki, kakor sem zapisal že pred več kot 40 leti, daje in jemlje. Daje moč preživetja, optimizem, zaupanje vase pa tudi v sotovariša, energijo in še in še. Tudi moč za premagovanje različnih življenjskih preizkušenj. A tudi jemlje. Ne samo prijatelje, ki jih ni več, ampak tudi čas za družino, čas za tiste, ki jih imaš rad, a ne morejo s teboj uživati vsega, kar si lahko privoščiš sam. Enako kot naziv častni član PZS tudi to priznanje sprejemam kot priznanje za skupno delo. Kakor je nekdo zapisal, namreč da človek ni otok sredi neskončnega morja, ampak je tudi del celine, tako tudi sam ne bi mogel skoraj ničesar storiti za druge, za skupnost. Zato je to priznanje tudi priznanje prav vsem, s katerimi sem skupaj deloval v alpinizmu v najširšem pomenu besede.

Zahvaljujem se alpinistični skupnosti, da je leta 2014 spoznala in da to še vedno nadaljuje, namreč da smo v preteklih desetletjih tudi stari *fotri*, od katerih so nekateri žal že pokojni, nekaj koristnega naredili za alpinizem. Nekateri v samem športu z vrhunskimi dosežki, drugi pa tudi na osnovnih ravneh alpinizma, kar je oboje po mojem vedenju in poznavanju razvoja odločilno prispevalo tudi k temu, da spadajo generacije slovenskih alpinistov, vključno z sedanjo najmlajšo, v svetovni alpinistični vrh in tudi to, da je slovenski način usposabljanja v alpinizmu med najboljšimi v svetu. Sem spoznal francoskega pa ameriškega pa še kakšnega in zato smo Slovenci lahko ponosni, da to tradicijo, ki smo jo uvedli že pred desetletji, podpiramo naprej. Zato to priznanje jemljem tudi in predvsem kot priznanje vsem, ki so prispevali vsaj delček k celotnemu uspehu. Ne pripada samo meni, ampak tudi drugim.

Ko sva s Francetom Malešičem, ki je bil moj prijatelj že pri tabornikih, začela v okviru KA PZS s pripravo sistematičnih osnov alpinistične šole, se je krog mojih pomočnikov, sodelavcev bistveno razširil, saj smo hoteli svoje znanje, izkušnje, pa tudi znanje in izkušnje naših prednikov organizirano prenašati na mlajše rodove. Omenil bom samo še že zdavnaj pokojnega Cirila Debeljaka – Cica, s katerim sva na Korošici utemeljevala kategorizacijo alpinističnih dosežkov.

Naj koncu povem še nekaj malega mladim, na katerih svet ostaja. Ostanite taki, kot ste, vsaj v veliki večini. Ne plezajte in ne ukvarjajte se z alpinizmom zaradi nagrad, zaradi priznanja, zlatih cepinov, ampak zaradi sebe, zaradi družine, zato, ker vas to veseli, ker vas to izpolnjuje, zaradi svojih notranjih potreb in zadovoljstva. Pri tem pa naj spomnim samo na eno vodilo v alpinizmu, ki smo ga 'uradno' postavili že sredi 80. let preteklega stoletja – plezanje čim težjih smeri v čim višjih vrhovih s čim manj (nepotrebne) opreme, a vendar še vedno razumno varno," je povedal Bojč. ●

Bojan Pollak – Bojč
Foto Martin Metelko

Vršno pobočje
Cozzarela
Foto Boštjan Mandelj

Neznani pristop na zahtevno goro

Monte Cozzarel

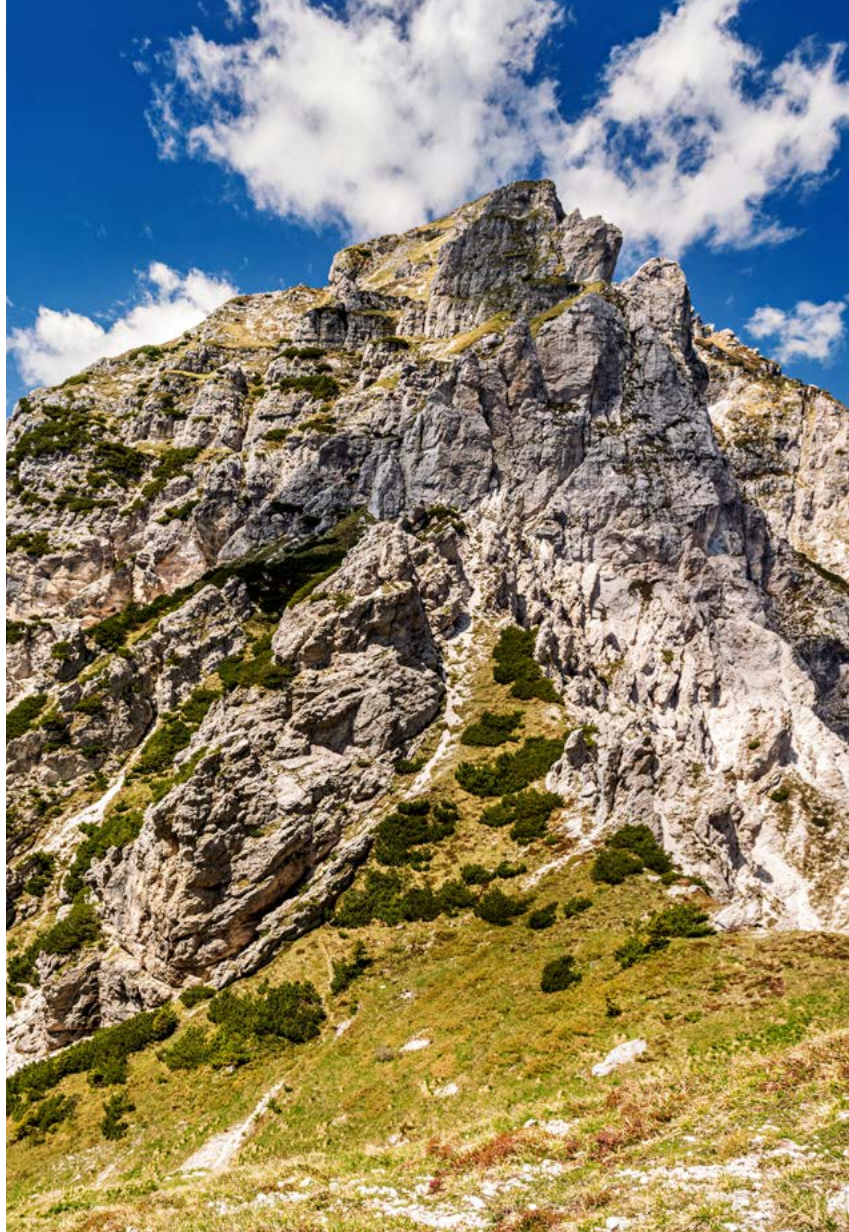
Monte Cozzarel, 2029 m, je ena zahtevnejših gora v Karnijskih Alpah. Nanjo vodi le en, Slovencem bolj poznan pristop z južne strani, po krušljivi in zahtevni grapi nad ruševinami bivše vojašnice iz prve svetovne vojne/Ex Ric. Militare. Opis te poti najdemo tudi v vodniku *Karnijske Alpe*.¹ Tokrat pa sem se lotil raziskovanja zahodne strani – iz smeri Montusela.

Zaselek Trogul
Foto Boštjan Mandelj

¹ Vladimir Habjan in Irena Mušič Habjan: *Karnijske Alpe*. Planinska založba, 2023.

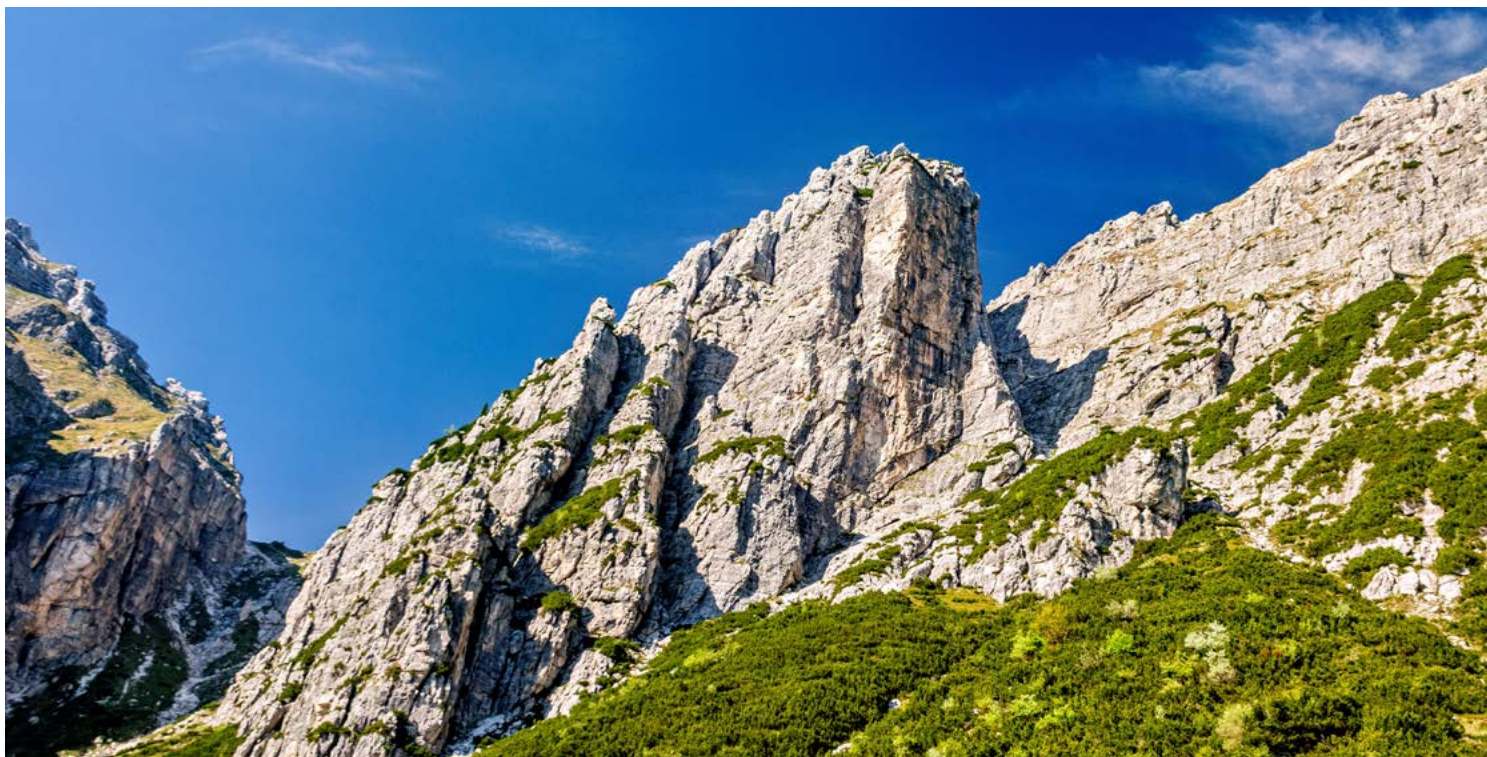

Pristop na Montusel poteka po markirani poti iz vasice Plagnis. Pot je kar strma, a zelo lepa. Prečanje travnatga pobočja tokrat ni predstavljalo težav, čeprav zna biti v mokrem precej nevarno. V zgornjem delu poti je vse bolj kazalo, da s te strani dostopa na Cozzarel morda sploh ni. Z vrha Montusela sem med počitkom natančneje opazoval Cozzarel. Največjo oviro je predstavljala spodnji skalni skok, visok približno 10–15 metrov. Če bi ga premagal, bi se mi odprle možnosti nadaljevanja po zgornjih policah do vrha. Nazaj na sedlu sem se usmeril nekoliko nižje na pot, ki preči pobočja proti ostankom vojašnice. Tam sem opazil dve grapi. Desna se je zdela boljša, in res, ko sem se ji približal, se je teren hitro položil, skala pa je bila presenetljivo dobra. Čez prvi skok sem zlahka dosegel zgornja skrotasta pobočja, kjer sem z začudenjem zagledal možica. Očitno Italijani poznajo ta pristop, a ga uspešno skrivajo pred Slovenci. Nadaljeval sem po strmih travah do majhnega sedelca. Levo se je odprla privlačna travnata polica, desno pa gamsja stečina v senčna severna pobočja. Čeprav sem slutil, da bo leva prava, sem se vseeno odpravil raziskovat severno stran. Sledilo je dolgo in zanimivo prečenje po senčnih policah med stolpi nenavadnih oblik. Teren je postal prestrm, zato sem se vrnil do sedelca in zavil na sončno polico. Za ovinkom se je odprla prijazna travnata grapa. Po njej sem napredoval nekaj deset metrov in kar naenkrat pred seboj zagledal križ na vrhu. Veselje je bilo nepopisno – odkril sem meni popolnoma neznan pristop na lepo in samotno goro. Na vrhu sem si privoščil dolg počitek in čudovite razglede na Karnijo in Zahodne Julijske Alpe. Sestopil sem po južnem pristopu skozi krušljivo grapo, ki je bila vse prej kot prijetna. Pri vojašnici sem se ustavil še na kratek postanek in pregled zemljevida. Odločil sem se za povratek v Plagnis po poteh 425a in 427. Pot je bila dolga, a lepa, vodila je skozi čudovit gozd, zato mi ni bilo žal. 📍

Pogled na Cozzarel z vzhoda Foto Boštjan Mandelj

Južni žleb, kjer vodi običajni pristop. Foto Boštjan Mandelj

Jana Remic

U blagem svetu dolenjskih gričev

Po Krekovih stezicah

Cerkev sv. Treh kraljev na Brunku je priljubljena romarska postojanka, ki stoji na čudovito razglednem mestu nad vasjo in nudi izjemen razgled.

Foto Jana Remic

Rada imam pomladni čas. Narava se počasi začne prebujati, izpod snega pričnejo kukati prvi cvetovi pomladnega žafrana, bogati šopki nežno rumenih trobentic in veseli, prijazni zvončki. Veselim se cvetov, petja ptic, kopnih poti v visokogorju ...

Toda – čeprav zima ni prinesla snežne odeje, celo v gorah ne, jo običajno prinese pomlad. Svež pomladanski sneg pa ni najbolj prijeten za hojo, pogosto je težak, moker in medtem ko je v jutranjih urah lahko poledenel ali pa ima tanko skorjo ledu, se ob sončnih žarkih spreminja v težko ugrezajočo se mokroto, ki je za planinca pravo mučenje. Hkrati pa leži tako visoko, da niti smučanje ni več privlačno. Opazujem biserno bele vrhove in delam načrte ...

»Veš, koliko poti imam še za prehoditi, sedaj, ko ne morem v visokogorje,« pripoveduje prijateljica Karolina.

»Daj, ali bi se mi kdaj pridružila?« me povabi.

Kot vedno sem malo v dvomih, a hkrati prekipavam od navdušenja nad svobodo, ki sem si jo pridobila po štiridesetih letih vztrajnega služenja za preživetje. Povedala je, da jo vabijo Krekove stezice, in dogovorili sva se za dan, ko sva lahko opustili ostale obveznosti. Pokukala sem na splet za nekaj osnovnih informacij. Pot, imenovana po Janezu Evangelistu Kreku, se prične in konča v Šentjanžu, manjšem naselju zahodno od Sevnice. Sprehodi se po gričevnatem svetu v okolici, primerna je za vse pohodnike. Ker sva odhajali na pot z vlakom, sem vedela, da bova pohod podaljšali za nekaj uric.

Na pohod z vlakom

Še v temi vstopim na vlak in nekaj postaj pozneje se mi pridruži Karolina. V Ljubljani naju še par minut loči od odhoda vlaka za Dobovo in hitiva skozi valujočo množico ljudi. Ko obsediva v vagonu, ki se čez minutko začne pomikati proti Posavju, se veselo nasmeheva. Najina avantura se začneja!

Že vse od doma vlak vozi ob reki Savi. V prebujanju dne v mirnih stranskih rokavih reke odseva mirna pokrajina, siva debla dreves, obrežje, ponekod na bregovih se že prebujajo, cveti in zeleni prvo pomladno rastlinje. V daljavi se v zgodnjih sončnih žarkih koplejo zlati, zasneženi vrhovi Kamniško-Savinjskih Alp. Sam potek pohoda si je zamislila Karolina in jaz sem se temu brezskrbno prepustila. Pot je dobro načrtovala, označila v aplikaciji in ...

Ustopili sva v cvetočo pomlad

Z vlaka izstopiva v Radečah (194 m) in namesto po cesti skozi Dobravo zavijeva na komaj opazno stezico skozi gozd. Obe sva raziskovalki in v jutru, ki obeta lep dan, naju odkrivanje novih prehodov navdušuje. Ona še bolj kot jaz uživa v odkrivanju rožic, že po nekaj korakih se obe sklanjava in fotografirava drobne, komaj opazne cvetove lipice. Skozi grapo in po strmem gozdiču se vzpenja do gozdne ceste, ki naju popelje na komaj opazno vzpetino, zaraščeno s praprotnjo. Špičnik (489 m) naju nagradi s prvimi razgledi tega dne. Kmalu prideva na cesto, nato se sprehodiva skozi Rudno vas. Med pogovorom občudujeva dolenjske in štajerske griče, travnike, gozdove, vse v vzpetinah in blagih dolinicah. Svet ves čas valovi in ko se dvigava, nama pogled ponese proti vzhodu, čez Savo, na štajerski del Posavja. Pobočja so tudi na oni strani posejana s hišicami – kot v pravljici.

Na severozahodu nase opozarja visoka antena na Kumu. Pred dobrim tednom sva ga obiskali. Ne, ni bila kratka turica, bila je podaljšana, prav tako iz Radeč, z entuziastko, kakršna je Karolina, pa sva obiskali še vrsto vrhov ob najini poti.

»Brunk!« vzklikne Karolina.

»Kako mi je ta Brunk všeč!« je navdušena.

Cerkev (465 m) stoji na razglednem grebenu, tik nad majhno vasico Brunk. Ker je prijateljica nad njo tako navdušena, o Brunku in cerkvici že nekaj vem in se veselim, da kraj tokrat obiščeva. Cerkev sv. Treh kraljev na Brunku je priljubljena romarska postojanka, ki stoji na čudovito razglednem mestu nad vasjo in res nudi izjemen razgled daleč naokrog. Nenavadna postavitev stavbe vzbuja zanimanje. Cerkev se deli na manjši objekt, posvečen Mariji in izhaja iz leta 1512, a je bil med drugo svetovno vojno močno poškodovan v bombnem napadu. Drugi, večji del je poznogotska stavba, posvečena sv. Trem kraljem, oba dela pa povezuje zvonik. Cerkev je omenjal v svojih spisih celo Primož Trubar. V vasi je nekaj novih hiš, a ostajajo tudi stare, ki pričajo o skromnih bivališčih ne tako dolgo preminulih prednikov.

Usmerili sva se proti Leskovcu v Podborštu. Kmalu sva lahko zapustili cesto in jo mahnili po gozdnih stezicah, ki so od Brunka dalje tudi že Krekove stezice. Pozdravljalo naju je pomladno cvetje, rahel, hladen vetrček, uživali sva ob ščebetanju ptic, zaposlenih s spletnjem svojih gnezdec. Gozdovi na obrobjih gričev obkrožajo široke travnike, kjer nežno zelena trava preprašča zimske sivorjave suhe bilke. Leskovec leži najvišje na razgledni travnati vzpetini, na Leskovškem hribu (712 m), kjer je križ, ki so ga postavili vaščani leta 1900 v zahvalo, ker so preživeli tifus. Leskovec je bil v pisnih virih omenjen že davnega leta 1444. Naj o idilični vasi s pestro zgodovino napišem le še, da je bila leta 2005 izbrana za najlepšo hribovsko vas v Sloveniji. Nekoliko pod vrhom stoji lepa cerkev Žalostne Matere božje. Poiskali sva si zavetje pred hladnim vetrom ter si vzeli nekaj minut za počitek in uživanje v harmoniji okolice.

Pravljčna pokrajina Posavja

V dolini, za nežno zelenimi travniki, preko katerih se vije bela cesta, pa za širnimi gozdovi sva opazili in prepoznali Šentjanž. Skušali sva slediti Krekovi poti, ponekod pa sva hodili malo po svoje. Preko travnikov, po gozdnih poteh, po cesti, skozi višje ležeča naselja, kjer so iz majhnih zidanic nastale prijetne hiške, vikendi. Marsikje je vladal popoln mir, le sem ter tja naju je presenetil lajež. Najbrž sva bili prava popestritev za kosmatince, ki so se dolgočasili na dvoriščih. Ponekod so ob starih, iz kamna zidanih hiškah zrasle nove in te nadaljujejo utrip življenja sredi prijetnega okolja. Lepo urejeni vinogradi in sadovnjaki na pobočjih so že pričenjali zeleneti. Večina dneva je potekala v miru narave, bilo je, kot bi ušli z nekega drugega planeta, kjer večno hitenje kroji človekov vsakdan.

Prišli sva v Šentjanž (344 m), se ustavili sredi naselja ob cerkvi, kjer sva našli leseno tablo, začetek in konec Krekove poti. Šentjanž je središče manjše kotlinice, obkroža ga gričevje s sadovnjaki, vinogradi, travniki in gozdovi, naselje ima bogato zgodovino, v njem pa živijo prijazni ljudje. Janez Evangelist Krek je mestece imenoval »Puš'lc Dolenjske«. Leta 1917 je prav tu, v Šentjanžu pri Sevnici, zaključil svojo življenjsko pot.

Začela se je oglašati lakota, a edina gostilna sredi naselja je bila zaprta. Torej – kosilo iz nahrbtnika. A ker niti klopi nisva našli, sva se odločili za vzpon na Hom. Krekova pot naju je popeljala preko polj, po mejah mimo mlakužastega potoka, kjer so že veselo brenčali komarji in drobne mušice. Da sva ušli neprijetni družini, sva odhiteli mimo Birne vasi in Hriba v dolino V Loki. Pozdravljale so naju na gosto rastoče podlesne vetrnice, ob cesti je vijugal bister potoček in ko sva zavili v breg na komaj opazno stezico, sva hodili med pravimi plantažami zimzelena. Iz gozda sva prišli na dvorišče neke kmetije, kar mi ni bilo niti najmanj všeč, a prijateljica je suvereno zatrdi-

*Lipica
Foto Jana Remic*

*Preproge zimzelena
Foto Jana Remic*

la, da s tem ni nič narobe, če pa tam vodi označena pot. O pravi poti bi se res dalo razpravljati, toda raje sem ji tiho in hitro sledila, saj je po mojih pričakovanjih samotno kmetijo nadzoroval velik kosmatinec. K sreči že tako star in utrujen, da se mu ni dalo ubadati z nama. Zavili sva skozi sadovnjak, pozneje naju je poslala nazaj visoka ograja in najina bližnjica je postala daljšnica. Kakorkoli, grič Hom je končno nudil prostor za malico in krajši počitek.

Skozi samotno dolino skupaj z žuborenjem potoka

Zemljevid v mojem nahrbtniku je doslej sameval in tokrat sva s skupnimi močmi pregledali ter razmislili,

katero smer morava ubrati do najbližje železniške postaje. S Homa sva se spustili proti vzhodu, gozdna vlaka, kjer sva občudovali zanimive mahove, naju je privedla do stare, zapuščene domačije. Po pobočju sva se spuščali, šli čez nekaj podrtih dreves in prispeli v ozko, tiho dolinico Pekel, ki so jo vode v tisočletjih izdolble v posebno pokrajino. Zahodno se dviga svet, kjer leži Cerovec, na vzhodu pa naju je Krekova pot privedla do naselja Nežnice. Ob idiličnih meandrih potočka Loka sva stopali po dolinici, ki je delovala prvobitno. Ptice, cvetje in močvirsko rastlinje. Zaradi vode, ki se je ponekod razlivala, sva se morali loviti za šope trave, če je nisva hoteli zajemati s čevlji. Zdelo se nama je, da voda stoji celo po pobočjih. Po najinem

*Slikovita vasica
Goreljce
Foto Jana Remic*

mnenju bi si dolinica zaslužila lepše ime. Je bila morda včasih bolj temačna in strašljiva? Prvo zelenje, pomladno cvetje. Mir in tišina. Dolga dolinica nama je bila všeč, čeprav je kar trajala in trajala. Ščasoma sva prišli v zatrep in ko sva se po slabi poti dvigali na pobočje, sva se celo uspeli izogniti močvirnim tlom. Gozd visokih, lepih drevesnih debel je počasi prešel v sončen, zeleneč travnik in izstopili sva v vas Goreljce. Pozdravila naju je visoka breza in za robom še bela cesta. Še zadnjič tega dne sva stopili na Krekovo pot in se prav kmalu tudi poslovili od nje. Staro kmečko poslopje, spodaj zidan hlev in zgoraj lesen senik, tako lep, obujajoč spomine. Kako čudovite kraje imamo v naši mali deželi! A v vasi so tudi nove hiše, domovi, cerkev nad vasjo, pod cesto čez čas opaziva staro vaško perišče. Pravzaprav ni tako staro, le zaraščeno je in zapuščeno. Mogoče so žene, le dve, tri generacije nazaj še vedno tam prale perilo. Si sploh še znamo predstavljati? Danes, ko obrnemo gumb pralnega stroja in nam včasih celo zmanjkuje časa, da bi perilo obesili in zložili? Mimo kozolca, po cesti pa malo po grebenu sva se usmerili proti Radečam. Prav vzradostil naju je pogled na Brunk in Leskovec; cerkvi sta bili na določeni točki kot bližnji sosed, ki sta nama mahali v slovo. Skozi Hotemež sva kratek del poti morali iti ob glavni cesti, nato sva prečkali reko Savo in počakali na vlak za Ljubljano.

Zapiski za dnevnik hvaležnosti

Neizmerno uživam, kadar čas ni več moj gospodar – in to ves čas. Cel dan sva se lahkotno prepuščali stezicam, raziskovali sva in našli prehode, sledili sva cestam, v blagem svetu dolenskih gričev sva se vzpenjali ali pa sestopali, prehodili sva dobrih dvajset kilometrov in ujeli vlak, ki naju je popeljal proti domu v času, ko se je že nočilo. In z vsakega pohoda se vračam ne samo utrujena, pač pa izjemno hvaležna, da se lahko odlepim od vsakdana in da lahko hodim – da mi je dano živeti svoje sanje.

Pozneje je Karolina napisala: »Ne vem, zakaj? A je tako, da mene tako raziskovanje domačih krajev razveseljuje. V času, ko mi ni več treba kar naprej gledati na uro. Lahko se z vlakom peljem v daljave, in to z rdečo kartico. Izberem nove kraje, nove hribe. Iz vseh teh raziskovanj nastanejo konkretne ture, res brez visokih točk, a se višincev prav tako nabere precej ... Hvaležna do neba, da mi je dano takole romati po svetu!«

Izrazila je občutke in hvaležnost naju obeh. Ste že slišali za Dnevnik hvaležnosti? Vanj naj bi vsak dan napisali, za kaj smo hvaležni v danem trenutku. To nas bogati in krepi naše zavedanje, koliko lepega, dobrega nam je dano. Tega dne bi lahko pisali o vsakem koraku, o vsakem pogledu, o čudovitih občutkih sonca, vetra, zelenja, cvetja, o hvaležnosti za bivanje v tem času, ko nama je dano takole hoditi ...

Leposlovno in potopisno branje iz založbe UMco

NOVO

Denis Johnson SANJE O VLAKU

FINALIST PULITZERJEVE NAGRADE.
LITERARNA PREDLOGA NAGRAJENEGA FILMA.

Film po knjigi je prejel štiri nominacije za oskarje!

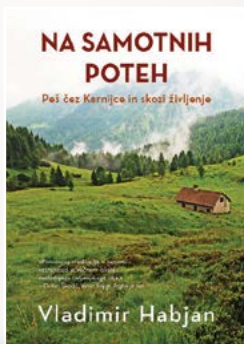

Novela sledi življenju Roberta Grainierja, delavca na začetku 20. stoletja, ki sodeluje pri gradnji železnic in seka gozdove na ameriškem severozahodu. Njegovo tiho, samotno življenje poteka ob robu velikih zgodovinskih sprememb: industrializacije, izginjanja divjine, nasilja in napredka, ki ne prinaša nujno sreče.

Johnson iz drobcev, prizorov in preskokov v času ustvari nenavadno močno pripoved o izgubi, delu, pokrajini in minljivosti.

Vladimir Habjan NA SAMOTNIH POTEH

Peš čez Karnijske in skozi življenje

Vladimir Habjan, publicist, pisatelj, gorski reševalec in dolgoletni urednik Planinskega vestnika, je Karnijske Alpe raziskoval več kot desetletje. Zdaj pa jih je želel v enem samem zamahu prehoditi v celoti in jih tako še bolje spoznati, obenem pa narediti tudi povzetek svoje življenjske poti.

Avtobiografska knjiga o gorskih in bivanjskih poteh vseživljenjskega hodca.

Frank Westerman SEDEM ŽIVALI UGRIZNE NAZAJ

»Odpravil sem se po sledeh odprave Willema Barentsa in na glavni oder postavil živali, s katerimi so se neposredno ali posredno srečali na poti: narvala/samoroga, leminga, jeguljo, grivasto gos, severnega medveda, severnega jelena in kraljevo rakovico.«

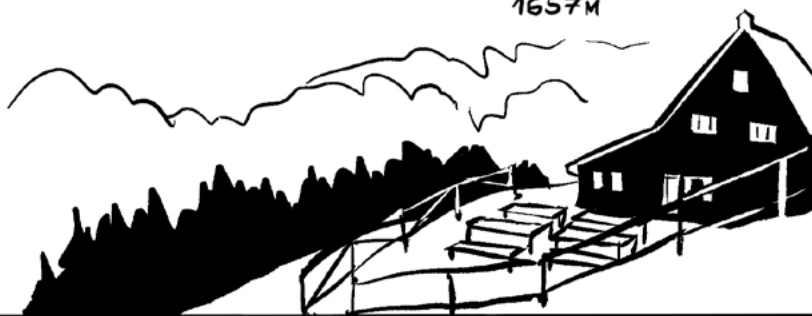
Osupljivo delo, ki nas nagovarja, da premislimo svoj odnos do živali in narave nasploh.

URŠKA GODEC, MATJAŽ
BERTONCELJ, 2025

Roblekov Dom

1657M

HUGO ROBLEK, 1871-1920
LEKARNAR, PLANINEC

HUGO SE JE PO ŠTUDIJU FARMACIJE
ZAPOSLIL PRI OČETU, LEKARNARJU IN ŽUPANU RADOVLJICE.

KOT ZAVZET PLANINEC JE 1895.
SOUSTANOVIL RADOVLJIŠKO
PODRUŽNICO SLOVENSKEGA
PLANINSKEGA DRUŠTVA IN
SODELOVAL PRI MARKIRANJU
PLANINSKIH POTI OKOLI BOHINJA,
BLEDA, RADOVLJICE IN SZ
RATITOVCAR.

NATO SE JE ŠEST LET IZOBRAŽEVAL V LEKARNAH V

VIPAVI

ŠVICI

EGIPTU

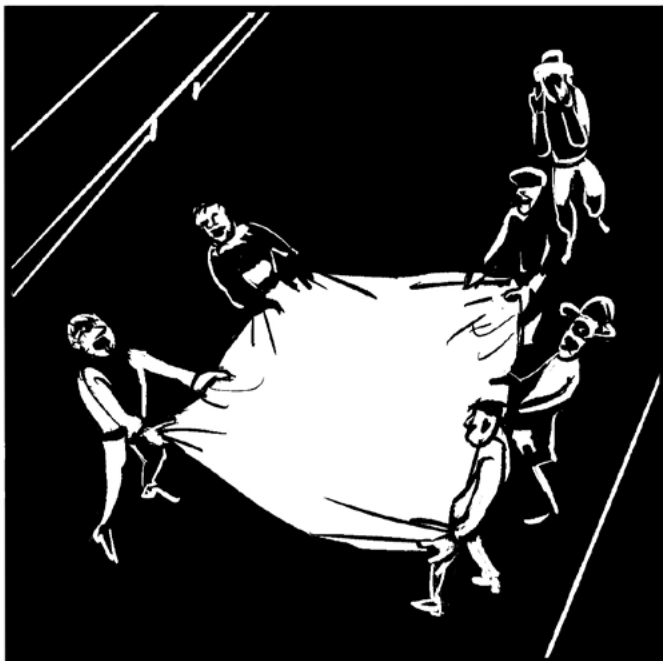

IN PO VRNITVI VODIL LEKARNO V TRŽIČU, NATO PA DOPRL LEKARNO NA BLEDO IN KUPIL ENO
V NEUMARKTU (J.TIROLSKA).

HUGO PRODA LEKARNO V NEUMARKTU IN SE Z ŽENO PAVLO (TOMINŠEK) NA POTI NAZAJ USTAVI V TRSTU. HOTEL BALKAN JE BIL DEL SLOVENSKEGA NARODNEGA DOMA.

RAVNO TISTO NOČ PA SO GA ITALIJANSKI NACIONALISTI NAPADLI IN ZAŽGALI. BILA STA V TRETJI ETAŽI, KO JE SPODAJ BORELO.

OPOROKA:
HIŠO V RADOVLJICI
ZAPUŠČAM
RADOVLJSKI
PODRUŽNICI SPD.

RADOVLJSKI PLANINCI
SO Z DENARJEM OD
PRODAJE HIŠE L. 1933
ZGRADILI ROBLEKOV DOM
NA BEGUNJSČICI.

Vladimir Habjan

Messnerjeva pot proti vetru

Nova knjiga za planinsko knjižnico

V mojem življenju ostaja ena, če ne celo edina stalnica – nasprotni veter.

Naučil sem se vzletati proti vetru, leteti v brezvetrju.

To sta prvi in zadnji povedi najnovejše knjige¹ Reinholda Messnerja Proti vetru. Izšla je leta 2024, v slovenskem prevodu pa leto pozneje. Že s tem simbolnim naslovom nam avtor, znani južnotirolski alpinist, daje vedeti, da gre za posebno knjigo, kritiki jo ocenjujejo kot njegovo najbolj osebno.

Knjiga je obsežna, vsebuje 55 poglavij, vmes so mnogi odlomki pisem, že objavljenih časopisnih člankov in člankov iz drugih medijev; veliko je citatov raznih avtorjev, med drugimi tudi eden od Slavoja Žižka. Že iz uvodnega poglavja se zdi, da je glavno sporočilo knjige – odgovor številnim kritikom, diskreditiranju in sovražnostim, ki jih je doživljal na svoji dolgoletni poti (star je 80 let).

Da je nehoti postal del velike zgodbe alpinizma, ni le njegov dosežek, je zapisal, pač pa so pri tem pomembno vlogo odigrali njegovi številni nasprotniki! Med branjem nam postane jasno tudi, da Messner s to knjigo opeva tradicionalni alpinizem in se trudi za njegovo ohranitev. Rekel bi lahko celo, da je s knjigo postavil nekakšen testament, v katerem je potegnil črto čez preteklost, nakazal vizijo prihodnosti, ob tem pa podal tudi nekaj svojih osnovnih premislekov o prijateljstvu in prevarah, o alpinističnih in osebnih dosežkih ter neuspehih. *Neuspehe sem potreboval za učenje. Ko nam spodleti, se naučimo veliko več kot takrat, ko nam uspe.*

S kritiko lahko živim. Številne odprave so me naučile sprejeti, da imam tako dobre kot slabe lastnosti. Samo samovšečni ljudje se pojavljajo tako, kot želijo, da bi jih videli ... Če bi kritiki govorili le o tem, kar razumejo, bi bilo na Zemlji kmalu veliko tišine.

V začetnem delu knjige piše o mladosti, družini, o materinih življenjskih modrostih, življenju na kmetiji, o prevzemanju odgovornosti in upiranju. *Živeti proti vetru, proti prepovedim in zlobnemu govorjenju je bil moj prvi odziv na poskuse, da bi mi odvzeli svobodo.* Nadaljuje s svojimi plezalnimi začetki, pogosto v navezi z bratom Günterjem. Odprava na Nanga Parbat leta 1970, v kateri je med sestopom izginil njegov brat – nanj pa so se usuli očitki, da ga je zapustil –, je naslednja osrednja in obsežnejša tema v

knjigi. Čeprav je videti, da mu kritike ne pridejo do živga, se izkaže, da vse skupaj le ni tako nedolžno. *S kritiko lahko živim. Številne odprave so me naučile sprejeti, da imam tako dobre kot slabe lastnosti. Samo samovšečni ljudje se pojavljajo tako, kot želijo, da bi jih videli ... Če bi kritiki govorili le o tem, kar razumejo, bi bilo na Zemlji kmalu veliko tišine.*

Napadi vodje odprave in kolegov, v nadaljevanju pa tudi medijev, so ga obremenjevali, na zadoščenje je moral čakati zelo dolgo, saj so šele po več kot 30 letih našli bratove ostanke točno na mestu, na katerem je Messner trdil, da so, s čimer se je njegova zgodba potrdila kot točna. V tem delu prebiramo mnoge časopisne članke, obtožbe in Messnerjeve odgovore, v igri je bila tudi sodna prepoved prodaje njegove knjige.

Messner nadalje razloži, da se je bolj posvetil visokim goram, kajti zaradi posledic napornega sestopa z Nanga Parbata so mu amputirali sedem prstov na nogah, kar mu je onemogočilo plezanje tako težkih smeri, kakršne je zmožal prej. Kar mimogrede se sprehodimo čez množico njegovih uspešnih odprav in vseh 14 osemtisočakov. A kot se za dobrim konjem praši, tudi pri njem ni šlo brez težav. Ker si je s predavanji plačeval odprave, so ga zaradi tega kritizirali, da je dobičkar. Deležen je bil tudi kritik, da je prikrajšal in ponižal tovariše na odpravah; v knjigi pa priznava, da so bili njegovi tovariši pogosto močnejši od njega, da brez njih ne bi mogel uresničiti svojih najbolj divjih sanj. Drugi pa so mu priznavali njegovo odločilni prednosti – motivacijo in sposobnost trpeti; volja ga je res gnala do skrajnih meja vzdržljivosti.

Po odpravah so se Messnerjeva zanimanja preusmerila na – pustolovščine in opravil jih je celo vrsto po vseh celinah. V življenju je petkrat začel nekaj novega, potisnil se je do svojih meja, porabil ves svoj čas, sredstva in navdušenje, da bi dosegel svoj cilj. Pogosto mu je tudi spodletelo, a mu je vedno uspelo uresničiti svojo vizijo. *Najprej kot plezalec, nato kot alpinist, kot čezmejni popotnik v puščavah in ledu, kot raziskovalec*

mitov, zdaj kot muzejski oblikovalec, filmski ustvarjalec...

Messner je bil v sedemdesetih letih član komisije za težavnost pri UIAA, katere član je bil tudi France Avčin. Kot je znano, je bil Messner pristaš "čistega" plezanja in v "vojni" s klini, kar je v knjigi tudi razložil (njegov vzornik je bil Paul Preuss).

Na več mestih opeva tradicionalni alpinizem. *Tradicionalni alpinisti smo se vedno podrejali naravi. Turisti na gorah pa menijo, da lahko nadzorujejo naravo. Uporabljajo vsa mogoča sredstva, da bi goro preuredili in jo spremenili v lutko. Turisti in pustolovci se med seboj pogovarjajo, a ne da bi se kdaj razumeli, gredo vsak svojo pot.*

Po njegovem je alpinizem vedno sam sebi namen. *Na goro ne plezamo za narod, klub ali skupino, temveč zato, da si pridobimo izkušnje. In alpinizem ni šport za zabavo: Če to, kar počnemo, ni nevarno, ne bomo doživeli nobenih močnih izkušenj. Vedno je pomembno, da se izogibamo smrtni nevarnosti, da smo na preži. V tem je umetnost alpinizma: čeprav je smrtno nevaren, pri tem ne smemo umreti.*

Messner je s plezanjem in odpravami želel predstaviti hojo po robu, tj. da se privede do meja svojih zmognosti in obstoja: *Neodkrita ni toliko divjina kot človek. S samozavedanjem med premagovanjem in izogibanjem se znebimo vseh mask in pri tem se veliko naučimo o sebi.* Današnji svet je zanj postal sterilni; čeprav so včasih med seboj tekmovali, so si ob nesrečah vedno pomagali, to je bilo nenapisano pravilo, kar pa danes ne velja več.

Avtor je precejšen del knjige posvetil Južni Tirolski, predvsem svojim borbam z birokracijo, v katero je

bil pahnen pri snovanju svojih sedmih gorniških muzejev, kar mu je jemalo veliko energije. *V življenju sem se naučil, da večji ko je predhodni odpor, večji je poznejši uspeh. Vsi moji uspehi so zrasli kljub nasprotnemu vetru, je zapisal. Izkazal se je zelo sposobnega, znal pa je pritegniti tudi druge. Motivirati druge, jih vključevati v svoje vizije, pripravljati projekte za uresničitev v skupini – to je umetnost doseganja ciljev. Samovšečne osebnosti, ki so pogosto obtožujoče, ne morejo motivirati drugih ljudi. Ker jim skušajo življenje spremeniti v pekel. Sodijo, razvrednotijo, zmanjšujejo resnice in končajo z moralno palico, ki jo uporabljajo za demoniziranje lastnih slabosti pri drugih.*

Messnerjev Jeti je bil vzrok za mnoga posmehovanja, podobno je bilo tudi pri najdbi Ötziya v Ötztalskih Alpah, kjer je bil skupaj s Hansom Kammerlanderjem med prvimi pri mumiji. Posamezna poglavja posveča različnim temam: njegovi izključitvi iz DAV (Deutsche Alpenverein), času evropskega poslanca, beli divjini (kjer ni žičnic in kačipotov, puščave brez cest, pragozdovi, oba tečaja), kulturni dediščini in kulturni krajini. *Kulturno krajino moramo ohraniti za naslednje generacije, vpliv na naravno pokrajino pa čim bolj zmanjšati.*

Na več mestih je omenil, kako je bil pri 75 letih "izgnan" iz družinske hiše, ne da bi poznal vzroke. *Pogled nazaj na uspešno življenje ne pomaga. Nasprotno, uspešno življenje nam dajejo sanje, ki nas napolnjujejo tukaj in zdaj. Če je bil ta čas zanj silno žalosten, pa v nadaljevanju veliko piše o svoji novi ženi Diane, s katero zdaj skupaj delata pri projektih. Predati želim svoj pogled do odnosa med človekom in goro. V visoki starosti se je pomiril tudi z domovino Južno Tirolsko in z veseljem sprejel častni znak.*

Motivirati druge, jih vključevati v svoje vizije, pripravljati projekte za uresničitev v skupini – to je umetnost doseganja ciljev. Samovšečne osebnosti, ki so pogosto obtožujoče, ne morejo motivirati drugih ljudi. Ker jim skušajo življenje spremeniti v pekel. Sodijo, razvrednotijo, zmanjšujejo resnice in končajo z moralno palico, ki jo uporabljajo za demoniziranje lastnih slabosti pri drugih.

Kot je zapisal, se z novimi kritikami ne bo več ukvarjal. *Dovolj je bilo! Dovolj je bilo upiranja upiranj, dovolj je bilo nasprotnega vetra, dovolj je bilo neštetih poskusov, da mi ne bi vzeli sanj. Do konca življenja se ne želim več soočiti s kritiki. Se braniti! Nič več!*

Messner gore spoštuje: *Gore so več kot le kup kamenja – skale, led, viharne vetrovi –, so simboli veličastnosti in si zaslužijo naše spoštovanje. Je tudi večni učenec, čeprav niti diplome nima. Moje življenje je postalo en sam velik učni proces. Na moje veselje. Še vedno se učim.* In Messner rad pripoveduje zgodbe, ki jih ima rad. *Pripovedovanje zgodb je zame prav tako pomembno kot alpinizem sam.* In ta knjiga je ena sama velika Zgodba. Priporočam. ●

¹ Proti vetru. Življenje v lastnih rokah. Hiša knjig, HKZ. Ljubljana, 2025. 384 str., 19,90 EUR.

Po medijskih
objavah povzel
Emil Pevec

Planinske brihte tretjič državne prvakinja

36. državno tekmovanje Mladina in gore

Osnovna šola Pirniče je tretjo januarsko soboto gostila živahen praznik planinske mladine, 36. državno tekmovanje Mladina in gore, najbolj uveljavljeno planinsko preizkušnjo za mlade iz planinskih znanj, veščin in izkušenj. To ni zgolj tekmovanje, je tudi priložnost za druženje, pridobivanje planinskega znanja in veščin ter za izmenjavo izkušenj, s tem pa bolj varno in samostojno obiskovanje gora. Letos so že desetič svoje planinsko znanje pokazali tudi srednješolci.

Izmed 56 ekip, ki so se na regijskih tekmovanjih (15. 11. 2025, Nazarje, Škofije, Žirovnica) pomerile v planinskem znanju, se je na državno tekmovanje uvrstilo 19 ekip. Poleg njih je bila uvrščena tudi ekipa lanskoletnih državnih prvakinj – Planinskih briht (PD Medvode). Pred začetkom tekmovanja so za kulturni program poskrbeli učenci OŠ Pirniče, tekmovalce pa so nato nagovorili podpredsednik PZS Roman Ponebšek, župan Občine Medvode Nejc Smole, ravnateljica OŠ Pirniče Damijana Božič Močnik, načelnica Mladinske komisije PZS Ana Skledar in nepogrešljiva Brigita Čeh, ki je že več kot 20 let koordinatorica tekmovanja.

Tekmovalce je razveselila tudi skrita gostja, vselej iskriava športna plezalka Mia Krampl, ki je Slovenijo dvakrat zastopala na olimpijskih igrah, bila pa je tudi

svetovna podprvakinja v težavnostnem plezanju leta 2019. Planinski mladini je zaupala, kako je usklajevala šolske obveznosti in vrhunski šport in da ji je garaško delo v športu kljub vsemu dajalo zagon za to, da še vedno zelo uživa v plezanju.

Tri- in štiričlanske ekipe osnovnošolcev in dvočlanske ekipe srednješolcev so tekmovanje začele dopoldne s testi iz planinskega znanja, ki so ga mladi pridobivali v planinskih krožkih in med udejstvovanjem v planinstvu. V finalni del državnega tekmovanja za osnovnošolce se je uvrstilo šest najboljših ekip, ki so v obliki kviza odgovarjale na vprašanja iz Planinske šole in dodatnega gradiva o paraplezalki Manci Smrekar. Znajti so se morale tudi v praktičnih nalogah – poznavanju planinskih vozlov in prve pomoči.

In prav domačinke, Planinske brihte (Manja Goslar, Karin Jakša Jovanovski, Sara Mis in Viktorija Ana Šušteršič), so dosegle imeniten uspeh, saj so že drugič zapored ubranile naslov državnih prvakinj na tekmovanju Mladina in gore in tako kot prva ekipa v

Najuspešnejše srednješolske ekipe z zmagovalno dvojico Litijska luftarja (PD Litija) v sredini; PD Litija tako že od lani kraljuje na vrhu državnega tekmovanja Mladina in gore za srednješolce. Foto Manca Ogrin

zgodovini tega planinskega tekmovanja zmagale tri leta zapored! Drugega mesta so se veselili Štrudli z Orožnove (PD Bohinjska Bistrica), tretjega pa Cepinonožci (PD Kamnik). Na četrto mesto se je uvrstila ekipa Markacija in na peto Gremo, čeprav se nam ne da! (obe PD Dobrovlje Braslovče), šesti so bili Padli borci (PD Litija).

Na 10. tekmovanju Mladina in gore za srednješolce se je pomerilo 12 srednješolskih ekip. Šesterica najboljših je morala v finalu poznati planinstvo od A do Ž, obvladati prvo pomoč in se izkazati pri iskanju s plazovno žolno. Zmago je slavila dvojica Litjska luftarja (PD Litija), na drugo mesto se je uvrstila ekipa Stena (PD Idrija), Postojnski duo (PD Postojna) pa je pristal na tretjem mestu. Četrto mesto sta si prislužila Lačna gamsa (PD Radovljica in PD Horjul), peto Savska delfina (PD Litija), šesto Kekčevi deklici (PD Tržič) in sedmo Gorska škrate (PD Bled).

Najboljši so bili nagajeni s pokali, medaljami in vstopnicami za tekmo svetovnega pokala v športnem plezanju v Kopru, srednješolci tudi z brezplačnim dijaškim taborom, vsi sodelujoči pa s praktičnimi nagradami. Udeležence tekmovanja je dodobra ogrel še orientacijski tek v okolici OŠ Pirniče, na katerem so zmagali Taborski sokoli (PD Tabor). Na likovnem natečaju z naslovom Legenda o nastanku Šmarne gore sta bili nagajeni Ana Pavlina Cigale (OŠ Idrija)

Planinske brihte (PD Medvode) so kot prva ekipa v 36-letni zgodovini tekmovanja Mladina in gore zmagale tri leta zapored. Na fotografiji so Viktorija Ana Šušteršič, Karin Jakša Jovanovski, Manja Goslar in Sara Mis z njihovo mentorico Mojco Resnik, predsednik PZS Jože Rovani, športna plezalka Mia Krampl, koordinatorica tekmovanja Mladina in gore Brigita Čeh in načelnica Mladinske komisije PZS Ana Skledar.

Foto Manca Ogrin

in Sara Mis (OŠ Pirniče), logotip tekmovanja pa je narisala Viktorija Ana Šušteršič z OŠ Pirniče.

36. državno tekmovanje MIG so organizirali Planinska zveza Slovenije, Mladinska komisija PZS, Planinsko društvo Medvode, Osnovna šola Pirniče in Zavod za šport RS Planica. ●

Šesterica najuspešnejših osnovnošolskih ekip na 36. državnem tekmovanju Mladina in gore z mentorji, predsednikom Planinske zveze Slovenije Jožetom Rovanom, koordinatorico tekmovanja Brigito Čeh, načelnico Mladinske komisije PZS Ano Skledar in olimpijsko športno plezalko Mio Krampl

Foto Manca Ogrin

Sabina Stopar

Sto let organiziranega planinstva v Beli krajini

Od piparjev do zdajšnjih PD Črnomelj, Metlika, Semič

Mladi planinci
na Tromeji
Arhiv PD Črnomelj

Organizirano planinstvo v Beli krajini je v letu 2025 praznovalo sto let. Njegovi začetki segajo v leto 1925, ko je bila v Črnomlju ustanovljena Belokranjska podružnica Slovenskega planinskega društva – naslednica idej in duha znamenitih piparjev, med katerimi je bil tudi belokranjski rojak Anton Škof, soustanovitelj Slovenskega planinskega društva leta 1893. Iz teh zametkov se je rodila bogata planinska tradicija, ki je skozi desetletja povezovala ljudi, kraje in gore Bele krajine.

Žig Belokranjske
podružnice SPD

Pred ustanovitvijo lastne podružnice so Belokranjci, željni izletov v gore, sodelovali predvsem z Dolenjsko podružnico SPD v Novem mestu. V pokrajini, kjer visokih gora sicer ni, je bila želja po povezavi z gorskim svetom močno izražena. Zato ni presenetljivo, da se je že ob ustanovitvi Belokranjske podružnice leta 1925 porodila ideja o gradnji prve planinske postojanke v regiji – Planinskega doma na Mirni gori.

Zamisel je hitro dobila konkretno podobo. Pripravljalni odbor pod vodstvom Ivana Zagažna je že leto prej začel zbirati sredstva, sprva po Beli krajini, nato po vsej Sloveniji. Pomagala je tudi Ljubljana, iz katere je prihajal del članstva in donatorjev. Delegata osrednjega društva, dr. Fran Tominšek in Alojzij Knafelc, sta dom obiskala osebno v času gradnje in podprla belokranjsko pobudo. Dom iz klesanega kamna in lesa so slavnostno odprli 18. avgusta 1929 v prisotnosti več sto obiskovalcev iz vse Slovenije. Slovesnost so spremljali kres, godba, maša in govori, ki so poudarili pomen narodnega in turističnega poslanstva nove planinske postojanke.

Dom na Mirni gori je postal središče belokranjskega planinstva, turizma in družabnega življenja. Obiskovalce je privabljal skozi vse leto, urejene so bile poti iz Črnomlja, Semiča in Planine, postavili so celo meteo-

rološko postajo. Po ljudskem izročilu je na gori nekoč živel zloben zmaj, ki je vsako leto ob zorenju žita in grozdja bruhal hudournne oblake s točo, ti pa so sedem let zapored uničili ves pridelek v dolini. Ljudje so zaradi lakote prosili za pomoč sv. Frančiška Ksaverja. Ko so nad zmajevo votlino zgradili cerkev, so hude ure ponehale in gora je dobila ime Mirna gora. Kljub gospodarskim težavam, dolgovom in manjšemu članstvu je Belokranjska podružnica vztrajala. V letih med 1935 in 1940 je pod vodstvom Franca Herkoviča in Jožeta Kosa znova zaživela, dom pa je postal priljubljena izletniška točka. Toda 26. julija 1942 so italijanski okupatorji dom požgali, oskrbnika internirali, cerkev sv. Frančiška pa uničili. To je pomenilo konec prvega obdobja planinstva v Beli krajini.

Nova doba: Planinsko društvo Črnomelj

Po vojni se je med Črnomaljški znova prebudila želja po oživitvi planinske dejavnosti. Leta 1951 je bil ustanovljen iniciativni odbor pod vodstvom Martina Klinarja za obnovo požganega doma, leto pozneje pa je začelo delovati Planinsko društvo (PD) Črnomelj. Njegova prva naloga je bila gradnja novega doma na Mirni gori – zahtevna in dolgotrajna, saj so material prenašali peš in s konji. Kljub težavam so dom leta 1953 spravili pod streho, 11. julija 1954 pa ga slovesno

odprli ob deseti obletnici zasedanja SNOS-a. Novi dom je bil večji in sodobnejši, z več prostori in ležišči. Postal je osrednja planinska točka jugovzhodne Slovenije, hkrati pa središče družabnega in turističnega življenja v Beli krajini. Društvo je postopoma obnovilo in razširilo markirane poti, uredilo dostopno cesto in okolico doma. Mirna gora je postala simbol belokranjskega planinstva in prostor, kjer se prepletajo narava, zgodovina in prostovoljno delo.

PD Črnomelj je skozi desetletja razvilo širok spekter dejavnosti. Skrbelo je za dom, poti, vodilo izlete, organiziralo smučarske tečaje in kulturne prireditve, pa tudi pionirske in mladinske pohode. Z lastnimi prihodki, predvsem iz bifeja na železniški postaji v Črnomlju in drugih objektov, so financirali obratovanje doma ter izdali vodnik *Partizanske poti po Beli krajini*. Dom je bil večkrat obnovljen, elektrificiran in opremljen z razglednim stolpom, sanitarijami, vodovodom, čistilno napravo in centralnim gretjem. Danes ga obiskuje veliko pohodnikov iz cele Slovenije. Delovanje planinstva pa ohranja PD Črnomelj kot naslednik Belokranjske podružnice SPD in je največje planinsko društvo v Beli krajini, trenutno šteje 317

članov. Skozi generacije je društvo vzgajilo številne markaciste, vodnike in ljubitelje narave. V društvu je več odsekov: vodniški, markacijski, mladinski, za varstvo narave, športno-plezalni in turnokolesarski. Trenutno je aktivnih trinajst vodnikov PZS, sedem markacistov, štirje varuhi gorske narave in osem gorskih stražarjev, dva vaditelja športnega plezanja in dva turnokolesarska vodnika. Društvo vsako leto organizira okrog 30 pohodov, izletov in drugih akcij. Plezalci imajo umetno plezalno steno v športni dvorani SŠ Črnomelj, uredili so tudi plezalno steno na plezališču Suhi most in še naravno plezališče Damelj ob Kolpi.

Leta 2000 je društvo izdalo prvo številko društvenega glasila *Bilten*. V 16 letih je bilo v njem v sliki in besedi predstavljeno celoletno delovanje vseh odsekov planinskega društva, izobraževanje članov s prispevki vodnikov, člani pa so s prispevki opisali vtise z izletov. Izvedeno je bilo devet večdnevih planinskih taborov v Sloveniji, Hrvaški, Bosni in Hercegovini, Črni gori, Italiji in Avstriji. Mladinski odsek dvakrat letno, pozimi in jeseni, za mlade planince organizira pohod in nočitev v domu na Mirni gori.

*Oskrbnica Jožica
pred planinskim
domom na
Mirni gori
Arhiv PD Črnomelj*

*Izvir Krupe,
izlet vseh treh
belokranjskih
planinskih
društev
Arhiv PD Semič*

PD Metlika

Le nekaj mesecev po nastanku PD Črnomelj je bilo leta 1952 ustanovljeno tudi Planinsko društvo Metlika, ki je aktivno sodelovalo pri obnovi doma na Mirni gori. Zaradi organizacijskih sprememb je bilo društvo leta 1954 priključeno črnomaljskemu, toda planinska dejavnost v Metliki nikoli ni povsem zamrla. Vnovično oživitev je doživela leta 1982, ko je skupina mladih navdušencev pod vodstvom Stanka Brodariča ponovno ustanovila PD Metlika.

V naslednjih desetletjih je društvo zraslo v pomemben center planinstva v zahodni Beli krajini. Poleg rednih pohodov po Sloveniji in tujini je vzpostavilo lastno planinsko postojanko na Krašnjem Vrhu z razglednim stolpom, učnimi potmi in prireditvami, ki povezujejo planince in domačine. V društvu je več odsekov: vodniški (aktivnih 8 vodnikov), markacijski (aktivnih 7), mladinski, za varstvo narave. PD Metlika je tako prispevalo k širjenju planinske misli, varstvu narave in promociji belokranjske krajine.

PD Semič

Najmlajše med belokranjskimi planinskimi društvi je PD Semič, ustanovljeno leta 1995. Že od začetka je združevalo planince vseh generacij in hitro postalo eno najdejavnejših v regiji. Ustanovilo je vodniški (aktivnih 8 vodnikov PZS), markacijski (aktivnih 8 markacistov PZS), mladinski in naravovarstveni odsek, uredilo številne poti – med njimi del evropske pešpoti E7, Slovenske turnokolesarske poti (STKP) in pastirsko pot okrog Mirne gore – ter se posvetilo delu z mladimi. Pomemben del njihove dejavnosti so tradicionalni pohodi: Martinov pohod po obronkih Semiča, družinski pohod na Mirno goro in pohod ob prazniku občine Semič na Gornje Laze.

PD Semič s svojo energijo in odprtostjo nadaljuje tisto, kar so začeli piparji pred več kot stoletjem – planinstvo kot način življenja, povezanosti in spoštovanja narave.

Sto let belokranjskega planinstva

Sto let planinstva v Beli krajini je zgodba o ljudeh, ki so z zagnanostjo in ljubeznijo do gora gradili poti, domove in prijateljstva. Člani vseh treh društev so osvojili tudi mnoge vrhove v tujini: vse najvišje vrhove v republikah bivše Jugoslavije in Karnijskih Alp, Grossglockner, Ararat, Kilimandžaro, Olimp, Maglić, Musalo, Matterhorn, Mont Blanc, Maja Jezerce, Muztagh Ata in druge, seveda pa tudi vrhove v slovenskem visokogorju. Člani društev se povezujejo ne samo na pohodih, ampak tudi na naravovarstvenih, čistilnih in markacijskih akcijah. Ob 80. obletnici organiziranega planinstva v Beli krajini je bil izveden odmeven in v vseh pogledih zahteven 5-dnevni pohod iz Bele krajine na Triglav.

Belokranjski planinci smo visoki jubilej obeležili s tremi skupnimi pohodi, in sicer na Bevkov vrh v organizaciji PD Črnomelj, na Triangel in Vrtačo v organizaciji PD Semič, pohod po Živem muzeju Krasa pa so organizirali metliški planinci z najbolj množično obiskanim pohodom – 100 pohodnikov za 100 let. Jubilej smo obeležili s prireditvijo v Kulturnem centru Semič z lepim, slovesnim programom. Izdali smo tudi *Zbornik ob jubileju*, v katerem smo predstavili 100-letno delovanje belokranjskih planincev.

Od prve zamisli o graditvi doma na Mirni gori do sodobnih društev, ki povezujejo tri občine, je nastajala pripoved o prostovoljstvu, vztrajnosti in skupnosti. Čeprav Bela krajina nima visokih gora, ima planinsko srce – veliko, odprto in polno ponosa. ●

Visoki jubilej obeležen tudi v knjižni obliki

Tri planinska belokranjska društva so ob jubileju izdala tudi knjižno publikacijo,¹ ki predstavlja njihovo bogato dejavnost. Tako bo ostala zapisana za zanamce. Pred tem so leta 2005 že izdali zbornik ob 80-letnici organiziranega planinstva v Beli krajini. V uvodnem delu so svoje misli podali predsednik organizacijskega odbora jubileja, vsi župani treh mest, ki so izrazili lokalno pripadnost planinstvu, in trije predsedniki planinskih društev. Avtorica Sabina Stopar je obsežni pregled zgodovine organiziranega planinstva v Beli krajini obogatila z mnogimi črno-belimi fotografijami. Sledijo predstavitve dejavnosti po društvih, od vodniških aktivnosti, markiranja in obnavljanja poti ter koč pa do dela z mladimi. PD Črnomelj je med letoma 2000 in 2015 izdal šestnajst številk društvenega glasila *Bilten*, v zadnji, 16. številki je naslovno poglavje posvečeno 90-letnici organiziranega planinstva v Beli krajini. Veseli me, da so leta 2015 vodniki PD Črnomelj izvedli planinski tabor v Karnijskih Alpah, pa tudi po letnih planih so vodili več izletov v to priljubljeno gorovje. PD Metlika se rado pohvali, da ima njihova koč na Krašnjem vrhu edina svojo vinsko klet in lastno vino. *Če nosite v sebi ljubezen do planin, se boste vedno vračali domov polni energije, duševno bogatejši in okrepljenega zdravja*, so zapisali metliški planinci.

V naslednjem poglavju Dejavnost po odsekih je še bolj podrobno razloženo, s čim vse se trenutno ukvarjajo; predstavili so se vodniški odseki, odseki za planinske poti, markacisti, varuhi gorske narave, odseki za mladino, odsek za športno plezanje in odsek za turno kolesarstvo, oba pri PD Črnomelj. V oči mi je padel stavek, da markacistom občasno priskočijo na pomoč ostali člani društev, še posebej varuhi gorske narave, kar je res hvalevredno. *Planinski krožki pomembno prispevajo k zdravemu življenjskemu slogu, povezovanju otrok ter razvijanju vrednot, kot so sodelovanje, odgovornost in ljubezen do narave*, so zapisali v PD Črnomelj, kar je res navdušujoče. Zanimivo je, da je mladinski odsek PD Semič med letoma 1994 in 2004 enkrat letno izdajal šolski športni časopis *Gornik*, torej skupno deset števil.

Zadnje poglavje so spomini in vtisi nekaterih aktivnih članov društev. Vodnica Špela Kapš takole piše: *Želim si, da bi se planinstvo približalo še več Belokranjcem, saj je to dejavnost, kjer se misli umirijo in srce napolni z občutkom svobode. Planinstvo je več kot fizična aktivnost, je ravnovesje med naporom in sprostitvijo, med tišino in pogovorom.*

Čestitke ob jubileju tudi z moje strani!

Vladimir Habjan

¹ Zbornik ob jubileju. 100 let belokranjskega planinskega društva. PD Črnomelj, PD Metlika, PD Semič. Črnomelj, Metlika, Semič. 2025. Ni cene.

PISMA BRALCEV

Decembrski uvodnik

Spoštovani gospod urednik, z veseljem sem prebral Vaš dobro napisani decembrski Uvodnik. V njem med drugim pišete, da smo v devetdesetih "neovirano hodili kamorkoli, nihče nas ni omejeval ...", sedaj pa so nam z zapornicami skorajda zaprli dostope do dolin oziroma jih naredili dokaj nedostopne". V tem zapisu me je zmotilo, da svobodo hoje po gorah tako rekoč enačite s svobodo vožnje po alpskih dolinah. S hojo po hribih minimalno vplivamo na naravo, zato je prav, da je ta svobodna in omejena res v najnujnejših primerih; tudi markacisti nas na primer opozarjajo, naj ne delamo bližnjic, saj s tem povzročamo erozijske procese, torej omejujejo našo svobodo. Z vožnjo pa je povsem drugače: tukaj je naš vpliv s povzročenim hrupom, onesnaževanjem zraka in z izgradnjo velikih parkirišč sredi neokrnjene narave znaten in zato negativen. Če je povpraševanje preveliko, število planincev se je namreč nekajkrat povečalo (tudi tistih prebivalcev Slovenije, ki imajo ustrezno opremo, jo znajo uporabljati in so sposobni daljših tur v visokogorju), je omejevanje motornega prometa žal nujno. V podrobnostih pa je seveda vprašanje, kako omejitev izvedemo. Na voljo imamo le zaprtje, finančne mehanizme in žrebanje oziroma kombinacijo teh ukrepov. Na žalost je v nekaterih primerih omejevanje res izrabljeno za prekomeren zaslužek posameznikov, a Vrata po mojem mnenju niso tak primer, saj je velik del parkirnin namenjen za financiranje brezplačnih avtobusov.

Če se vrnemo v "skorajda romantično obdobje" pred 60 leti. Leta 1965 je bilo v Sloveniji 55.391 osebnih vozil, torej si je avto lahko privoščila le desetina gospodinjstev; še deset let pozneje, leta

1975, je bilo osebnih vozil že bistveno več – 270.732, kar je pomenilo, da je imelo avto na voljo manj kot polovica gospodinjstev. V teh časih smo bili vezani na vlake in avtobuse, ki pa so nas zapeljali tudi v nekatere alpske doline, avtobus tudi v Vrata. Ko sva šla leta 1993 z dekletom na Triglav in sva v Mojstrani čakala na avtobus za Vrata, se je sicer Stanko Klinar rahlo posmehoval najini staromodnosti, a uporaba avtobusa nama je omogočila vzpon čez Plemenice in spust v Bohinj. Prav avto omejuje našo svobodo, saj se moramo vrniti na izhodišče, javni prevoz pa nam omogoča prečenje v drugo dolino, lahko se celo med potjo premislimo in spustimo kam drugam. Osebnost sem ob koncu letošnjega avgusta po dolgih letih spret prišel v Vrata, kajti po četrto stoletja tja spet vozi avtobus, ki mi je omogočil prečenje iz Vrat v Trento.

Res je javni prevoz časovno zelo potraten. Tudi pot je daljša, ker jo začnemo v dolini. A hribi so vredni, da si zanje vzamemo več časa. Tudi gneča na vrhovih bo manjša, če bo težje priti do izhodišč. Če bomo omejevali motorni promet do triglavskega izhodišča, bo gneča na triglavskem grebenu manjša. Omejitev motornega prometa ob vznožjih gora in v alpskih dolinah nam bo šele omogočila, da omejevanje na pešpoteh ne bo potrebno. V Vintgarju je hoja skozi sotesko že regulirana (višja vstopnina, enosmerni peš promet, nujna predhodna spletna rezervacija). Če bi do vhoda v sotesko lahko prišli le peš z Bleda, bi bila tudi v soteski verjetno manjša gneča.

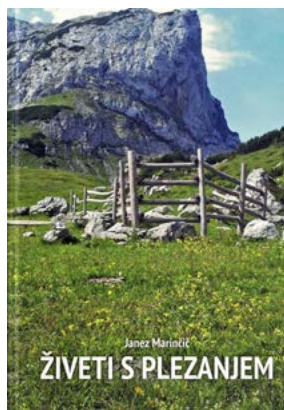
Skratka: naj ostaneta hoja in plezanje v gorah svobodno, v dobro narave in tudi za svoje večje zadovoljstvo pa si vzemimo več časa za vzpon nanje.

Hvala za Vaše odlično uredništvo in pisanje, v novem letu pa Vam želim še veliko ustvarjalnosti in predvsem veliko časa, preživete ga v gorah.

Dr. Matej Gabrovec, Geografski inštitut Antona Melika

LITERATURA

Janez Marinčič: Živeti s plezanjem. Planinsko društvo Ljubljana - Matica, Ljubljana, 2025. 107 str., 15 EUR.

V zadnjem mesecu lanskega leta je izšla knjiga Janeza Marinčiča, pripadnika alpinističnega odseka (AO) pri planinskem društvu Ljubljana - Matica. Namenoma ga nisem označil za člana, kajti Janez je odseku in matičarjem dejansko pripadal, bil je mnogo več kot zgolj član, in to nam postane kmalu jasno med branjem. V sedemdesetih in osemdesetih letih je bil v odseku eden izmed tistih, ki jih je obdajala avra legendarnosti – vsaj tako sem razbral iz odnosa, ki so ga imeli člani AO do njega.

Avtor uvodoma pojasni: "V teh besedilih omenjam le gornike, ki jih poznam ali sem jih poznal."

Knjiga je razdeljena na dva dela. V uvodu so predstavljeni "velematičarji", ki so si ta naziv zaslužili s svojimi vzponi, med njimi so tudi tri alpinistke: Nadja Fajdiga, Vlasta Kunaver in Lidija Honzak.

Prvo poglavje, V žaru alpinizma naših mladosti, vsebuje skice izbranih, večinoma zahtevnih resnih smeri, prvenstvenih in ponovitev v slovenskih stenah pa tudi v Paklenici, Franciji in Kaliforniji. Vsaka skica posamezne smeri je pospremljana s krajšim ali daljšim komentarjem, npr.: *Težavnost plezanja v Črni steni je lažje izrisati kot pa opisati. [...] Ob prvi ponovitvi avgusta 76 mi je sople-*

zalec že v vstopnem raztežaju zaradi krušljivosti na svoji duševni liniji odpovedal. [...] Divja večerna nevihta v raztežaju pred bivakom ni narisana.

Janez Marinčič ne bi bil pravi matičar, če ne bi kar dveh strani posvetil matičarski himni, ki se diči z naslovom FAPRCA. (Kdor ne ve, kaj je to, bo izvedel takoj na naslednji strani v razlagi pojmov.) Praizvedba himne se je zgodila na strehi doma na Kofcah. O tem veledogodku obstaja umetniška dokumentarna fotografija. Da ne pozabim, Janez je tudi izvrsten harmonikaš. To vedo vsi matičarji, ki so bili deležni glasbenih užitkov, kadar je on raztegnil meh in se s prsti sprehodil po tipkah.

Naslednje in obenem zadnje poglavje, Zapisi o doživetih gorah in tovarštvu na vrveh, predstavlja Janezove spomine na nekatere nepozabne vzpone. Vsaka zgodba se zaključí z dokumentarnimi podatki: ime smeri in gore, soplezalec/-ka/-ci, članstvo v AO, datum, čas plezanja, ocena težavnosti, kvaliteta vremena: slab, zelo slab; če nič ne piše, to pomeni, da je bilo vreme v redu, torej ga ni treba omeniti. Dolžina posamezne zgodbe je odvisna od števila ur (dni) plezanja, bivakov, razmer in težavnosti smeri.

Še nekaj minut, pa se iz štiridnevne sence prevalim čez rob v luč. Oba sva nedopovedljivo srečna. Ni besed, s katerimi bi to povedal. Pojem, z vsem železjem na sebi delam prevale po ravnem, bleščečem snegu.

Živeti s plezanjem, s podnaslovom Orisana zgodovina Matice iz sedemdesetih in osemdesetih let, opisuje plezanje v času in razmerah, ko se je po plezalno robo hodilo v Italijo ali Avstrijo, ponuja prijetno in zanimivo branje, dokumentarne fotografije, karikature in spomine na čase, ko so se kalili nekateri veliki talenti slovenskega alpinizma.

V jezikovnem pregledu je kar nekaj spodrseljavev. Skice smeri je narisal Janez Marinčič, soavtorstvo karikatur pa delita z Lidijo Honzak.

Mire Steinbuch

PLANINSKA ORGANIZACIJA

Dejavnosti Planinske zveze Slovenije

Upravni odbor (UO) Planinske zveze Slovenije (PZS) se je 29. januarja v prostorih PZS sestal na svoji 19. seji. Med drugim so člani UO pregledali izvedene aktivnosti od zadnje seje, obravnavali podrobni vsebinski in finančni načrt PZS za leto 2027, vmesno poročilo volilne komisije PZS, število članov planinske organizacije v letu 2025, poročilo nadzornega odbora PZS, stanje Ribniške koče, predlog za podelitev certifikatov Okolju in družinam prijazna planinska koča, spremembe v katarstru planinskih poti.

Miha Habjan je v podkastu V steni gostil alpinista Marjana Kregarja, nekoč vrhunskega alpinista ter še vedno aktivnega alpinističnega inštruktorja, gorskega vodnika in gorskega reševalca, ki ga odlikuje iskrenost, pozitivnost in predanost goram. Druga gostja je bila Ajda Remškar, selektorica slovenske mladinske reprezentance, matematičarka in strastna plezalka, ki je v pogovoru delila vpogled v zakulisje vodenja mladih talentov, razkrila izzive usklajevanja logistike in čustev ter pojasnila, zakaj je slovenski ekipni duh nekaj, čemur preostali svet lahko le zavida.

Mladinska komisija (MK) je 17. januarja v Pirničah skupaj s soorganizatorji pripravila že 36. državno tekmovanje Mladina in gore (MIG), na katerem so Planinske brihte iz PD Medvode tretjič zapored postale državne prvakinja in s tem dosegle zgodovinski podvig. Več o MIG v posebnem članku tega *Planinskega vestnika*.

Vodniška komisija je vodniške odseke planinskih društev in njihove načelnike pozvala k pravočasnemu vpisu poročil za registracijo vodnikov v letošnjem letu v sistem Naveza.

Gospodarska komisija (GK). PD Mežica je iskalo oskrbniški par za

oskrbovanje Doma na Peci. PD Žirovnica pa je razpisalo prosto mesto oskrbnika Doma pri izviru Završnice, rok za prijavo je 28. februar.

Komisija za alpinizem (KA) je v januarju v koči Gilberti razpisala tabor za alpinistične smučarje, ki sta ga vodila Andraž Šparovec in Bine Žalohar.

KA je poročala o decembrskem zimskem mednarodnem plezalnem taboru v Tatrah na Poljskem, ki so se ga udeležile tudi štiri slovenske alpinistke.

Vso energijo pa je KA v januarju usmerila predvsem v alpinistično-plezalni večer, ki je bil 27. januarja v Festivalni dvorani Ljubljana. Slovensko so podelili priznanja tistim, ki so s svojimi dosežki najvidneje zaznamovali preteklo leto na področju alpinizma, športnega in lednega plezanja ter turnega smučanja, Bojanu Pollaku – Bojču, od lanskega decembra tudi častnemu članu PZS, pa so podelili priznanje za življenjsko delo v alpinizmu. Več v posebnem članku. Objavili so tudi pregled slovenskega alpinizma na vseh področjih delovanja v letu 2025.

Komisija za športno plezanje (KŠP) je objavila oceno tekmovalne sezone 2025, saj so na alpinistično-plezalnem večeru podelili tudi priznanja za najboljše športne plezalce minulega leta. Tekmovalna sezona 2025 je slovensko športno plezanje znova postavila na vidno mesto v mednarodnem prostoru, hkrati pa odprla tudi pomembna vprašanja in razvojne izzive za prihodnost. Pokazala je kombinacijo vrhunskih dosežkov, realnih omejitev in jasnih nastavkov za nadaljnji razvoj. Sezono so zaznamovali uspehi ženske reprezentance, uspehi paraplezalcev pa vrhunski skalni dosežki, ki so odmevali tudi v svetu. Vsi navedeni rezultati so tesno povezani z delom trenerjev. Kot pravi načelnik KŠP Marko Pogačar: "Klubske in reprezentančne trenerji predstavljajo temelj sistema in s strokovnim, dolgoročnim ter pogosto nevidnim delom omogočajo razvoj športnikov na vseh ravneh. Posebej velja

izpostaviti trenerje najuspešnejših tekmovalcev; to so: Roman Krajnik (Janja Garnbret), Anže Štremfelj (Rosa Rekar, Lana Gorič, Anže Peharc), Gorazd Hren (Lucija Tarkuš) ter Domen Švab (Luka Potočar, Lučka Rakovec). Sezona 2025 je bila pomembna tudi z organizacijskega vidika. Z menjavo vodstva Komisije za športno plezanje PZS, sistemsko preureditvijo znotraj PZS, kadrovske okrepitvijo z direktorjem športnega plezanja Klemnom Belharjem ter vzpostavitev desetčlanske strokovne skupine za prenoval tekmovalnega sistema so bili postavljeni temelji za bolj usklajeno in razvojno naravnano delovanje. V ospredju prihodnjih aktivnosti bodo postopna prenova državnega prvenstva, vzpostavitev nove perspektivne razvojne skupine mladih, okrepitev strokovne podpore klubom in reprezentancam ter še bolj usmerjeno delo z mladimi in perspektivnimi športniki."

KŠP je objavila razpis izpita za pridobitev naziva športni plezalec. Izpit je potekal 14. in 15. februarja.

Komisija za turno kolesarstvo je objavila razpis za registracijo turnokolesarskih vodnikov v letu 2026.

Komisija za tekmovalno turno smučanje (KTTS) je ob letošnji podelitvi priznanj najboljšim turnosmučarskim tekmovalcem objavila oceno sezone pod vodstvom selektorja Roberta Pritrznika. Sezona 2024/2025 je bila ena najboljših sezon za slovenske barve z nizom vrhunskih nastopov tako na svetovnem prvenstvu v Morginsu kot v svetovnem pokalu. Slovenska reprezentanca v tekmovalnem turnem smučanju je bila z zlatima medaljama Klare Velepca in Klemna Španringa ekipno deseta na svetu in celo šesta po osvojenih medaljah na svetovnem prvenstvu 2025.

Štiričlanska slovenska zasedba se je od 13. do 19. decembra 2025 udeležila mednarodnega turnosmučarskega tabora olimpijske solidarnosti za mlade, tokrat v kraju Maso Corto v Italiji. Športniki so se s tabora vrnili bogatejši

ne le za nova znanja in izboljšane veščine, temveč tudi za nepozabne spomine ter nova prijateljstva, kar presega športne meje. Tabora so se udeležili Hana Krenker, Ana Soklič, Matija Maglica in njihov spremljevalec Tomaž Soklič.

Lumarjev vertikal, državno prvenstvo v tekmovalnem turnem smučanju v disciplini vzpon, je 7. februarja pripravil Turnosmučarski klub LiMa, in to v sodelovanju s smučiščem Mariborsko Pohorje in PZS; prvenstvo se je odvijalo v Areni snežnega stadiona pod Pohorjem. To je že šesta izvedba Lumarjevega vertikala, ki je tudi letos potekal kot atraktivna tekma tako v turnosmučarskem kot tudi tekaškem vzponu.

Preventiva. Zima je bila s snegom v prvi polovici januarja radodarna tudi v dolini, v visokogorju pa so razmere zimske že nekaj časa, v drugi polovici pa je znova zapadel svež sneg. PZS je opozarjala, da gore pozimi ne dopuščajo napak in zahtevajo zrelega obiskovalca, ki obvlada tehnične pripomočke, ima znanje o nevarnostih v gorah, vremenoslovju, orientaciji, gibanju, predvsem pa veliko mero znanja, izkušenj in odgovornosti, pa tudi spoštovanja do gora in za vedanja, da ga bo gora počakala. PZS je povabila na že 20. festival gorniškega filma, ki se je pod budnim očesom Silve Kara in njegovim skrbnim vodenjem odvil v Cankarjevem domu v Ljubljani med 9. in 14. februarjem. Na sporedu je med 34 filmi zbudil

veliko pozornost dokumentarni film Mojce Volkar Trobevšek in Andreja Podbevška *ZaPisane gore, 130 let Planinskega vestnika*, s katerim se je naš *Planinski vestnik* prvič podal v svet filma in na najlepši možni način zaokrožil jubilejno leto 2025, v katerem smo praznovali 130 let, odkar naša revija izhaja.

Zdenka Mihelič

NOVICE

Podpis donacijske pogodbe

V trzinskem Centru Ivana Hribarja je bila 21. januarja 2026 podpisana donacijska pogodba, s katero je Tanja Orel Šturm, hčerka dolgoletnega urednika *Planinskega vestnika* prof. Tineta Orla (<https://www.tineorel.si/>) del zbirke iz zapuščine svojega očeta predala v hrambo Medobčinskemu muzeju Kamnik (MMK). Precej podarjenih eksponatov je Tanja Orel Šturm 26. februarja leta 1993 že podarila Planinskemu društvu Onger Trzin. Takrat smo v planinski hišici uredili Spominsko sobo Tineta Orla, ki je bila odprta 17. junija 1994. A društvo ni zmoglo naslednjega koraka – nadomestne gradnje zelo vlažne hišice. Po dobrih dvajsetih letih smo zbirko vrnili lastnici, saj se je vsem zdelo škoda, da bi katerikoli del zbirke zaradi vlage propadel.

Direktorica MMK
mag. Zora Torkar,
župan občine Trzin
Peter Ložar in Tanja
Orel Šturm

Foto Emil Pevec

Direktorica MMK mag. Zora Torkar je med drugim poudarila: "Gre za izjemno dragoceno gradivo, ki ne ohranja le spomina na posameznika, pač pa v bistvu s tem gradivom spoznavamo zgodovino planinstva, pedagogike, kulture, saj je bil Tine Orel zelo dejaven tudi kot član v številnih komisijah, odborih na področju planinstva, in to kot pedagog, urednik, kulturnik ... Njegova zapuščina je zdaj strokovno popisana in shranjena v MMK ter bo dostopna vsakemu, ki ga bo zanimalo Orlovo življenje in delo. Če ga bo kdo potreboval za raziskovalne ali publicistične namene, ga mu/ji bomo donirali." Vsi smo izredno zadovoljni, da se je zgodba le končala tako, kot se je začela. MMK ima možnosti pravilne hrambe takih predmetov. Veliko vlogo pri izvedbi projekta je odigrala Občina Trzin.

Emil Pevec

V SPOMIN

Franci Ferjan (1959–2025)

Novembra 2025, tik preden bi dopolnil 66 let, nas je po dolgi in težki bolezni zapustil Franci Ferjan – France, izjemen alpinist, 50 let član Alpinističnega odseka in Planinskega društva Gorje. France, kot smo ga klicali najbližji prijatelji, se je zapisal goram. Njegov prvi šport je bil, tako kot se je v Gorjah spodobilo, smu-

čarski tek. A pogledi z domačega praga na katero koli stran so vodili le v gore, kamor je France začel zahajati že zelo mlad. Še kot najstnik se je skupaj z vrstnikom zagnal s Krme v steno Temena (Rjavine); tam so se zaplezali, preživeli noč, zjutraj pa je Podlogarjev ata v skrbah odšel pod steno in sprožil reševalno akcijo. Prvo in edino v 50 letih Francetovega zelo resnega alpinističnega in hribovskega udejstvovanja. To o njem pove vse: resnost, preudarnost, vedno izjemna pripravljenost in znanje. Vse, kar je France počel v življenju in v hribih, je bilo prepojeno s temi načeli.

France je bil član Alpinističnega odseka Gorje ves čas svoje plezalske poti. A njegove hribovske naveze so segale čez plot domačega kraja, istočasno pa je imel Gorje in dom zelo rad. Tako rad, da je le poredko odšel za več dni v hribe kam drugam. Tudi ko smo šli v nam tako ljube domače Julijce, se je pridružil praktično vedno le za en dan. Zgodaj, zgodaj zjutraj, na dolgo ali kratko turo, tako kot velevala staro hribovsko pravilo. Zanimale so ga stene, smeri. Ker je bil alpinist. Kar tako, samo v hribe, v kopnem, je šel redko. Seveda je obiskal tudi Zahodne Alpe, Dolomite, leta 1983 je bil član manjše lokalne odprave v bolivijske Ande in se povzpel na Ancohumo s 6427 metri – za tiste čase spoštljivo višino.

Plezal je s prijatelji iz domačega odseka, vedno veliko tudi s člani Alpinističnega odseka Bohinj, čeprav naj bi se Gorjanci in Bohinjci prislovično ne marali. V zrelih letih, tudi po petdesetem letu, si je soplezalce našel v vrhunskih slovenskih alpinistih, kot so bili na primer Filip Bence, pa prijatelj Peter Podgornik, Matjaž Jamnik in drugi.

Posebno vabljiva je bila zima. Spet plezanje, zaledeneli slapovi in vedno bolj tudi turno smučanje. Ne vem, če je širše poznano, da je bil France na prvih tekmah v lednem plezanju, ki so jih organizi-

rali v Bohinju, tik za najboljšimi. Žal tistih najboljših iz njegove generacije, himalajcev, ni več, za vedno so odšli Slavko Svetičič, Pavle Kozjek, Janez Jeglič ... France je ostal, verjetno tudi zaradi svoje skromnosti in preudarnosti. Ostal je z gorami in do zadnjega bil vrhunski alpinist. Osebo sem mu hvaležen, da sem lahko v svojih najbolj aktivnih letih z njim, čeprav ga kakovostno nikoli nisem dosegel, opravil svoje najtežje vzpone in ture. Hvala ti, France.

Pri Francetu mi je bilo vseč, da ni razmetaval z besedami in hvalisanjem, prej je bil kritičen in dosleden. Natančen do konca. Tudi v svojem poklicu finomehanika je bil takšen, čeprav je znal delati skoraj vse.

Vsaj še na dve stvari v zvezi s Francetom bi se rad spomnil. Obe sta, na kakršen koli način že, povezani z gorami in z naravo. Ker je imel gore in svet pod njimi tako zelo rad, ni nič čudnega, da se je skupaj s prijatelji pridružil tudi prostovoljnemu nadzornikom Triglavskega narodnega parka.

Še bolj pomembno pa se mi zdi spomniti na ujeto brezčasnost gora, ki jo je France zabeležil v svojih fotografijah. Ko smo prerasli nam takrat dosegljive fotoaparate Zenite in Praktike, se je odločil za Minolto in z njo posnel brezštevne diapozitive, ki so ostali neprecenljiva zapuščina. Mnogi so s prehodom na digitalno fotografijo odnehali, France pa se ji je s svojim talentom in premišljenim, poglobljenim pristopom prilagodil. Dolga leta je bil član Fotokluba TNP, fotografiral je, razstavljal in pobiral tudi nagrade. Ta ujeta brezčasnost njegovih fotografij ostaja z nami za vedno.

France je gore preživel, bolezni žal ne. Družina najbolj ve, kako je trpel in bil v pozni jeseni 2025 odrešen. Bolečina je velika, a vemo, da je zdaj tam med zvezdami, ki smo jih skupaj gledali v mnogih ranih jutrih ali gorskih večerih. Počakal bo, da se mu pridruži.

Martin Šolar

**U prihodnjih številkah
Planinskega vestnika boste lahko prebrali ...**

TEMA MESECA

0 imenih, 70 let Zasavske planinske poti

INTERJUJ

Barbara Robič, Matic Di Batista, Drago Frelih

TV Krpan

urednistvo@produkcijakrpan.eu +38640 146 101

www.facebook.com/tvkrpan

TELEVIZIJA Z MERO IN OBČUTKOM

GLEJTE NAS

V DIGITALNI SHEMI TELEMACH (PROGR.MESTO 750)

**PRI KABELSKIH OPERATERJIH
(PROGR.MESTO 30)**

88,3 MHz, 96,9 MHz, 97,2 MHz,
99,5 MHz, 103,7 MHz,
105,1 MHz in 106,2 MHz.

Primorski val

**Od Trente do Trojan, najbolj poslušana
regionalna radijska mreža na Primorskem.**

**ZIMSKA
DOŽIVETJA
NARAVE**

vsak petek ob 17.05 h

na radiu Ognjišče

z Blažem Lesnikom

**RADIO ŠT. 1
OD KOLPE DO BARJA**

radijska oddaja

ČEZ HRIBE IN DOLINE

vsak 3. četrtek v mesecu, ob 17. uri

SE SLIŠIMO!

**RADIO
UNIVOX**

**99.5 MHz
106.8 MHz
107.5 MHz**

Rožna ulica 39
1330 Kočevje

T: 01/893 99 10
F: 01/893 99 24
E: info@univox.si

trgovina za gornišstvo in alpinizem s strokovnim
svetovanjem za vse, ki ljubijo hribe

www.alternativasport.it

Sesljan, 41/D Devin-Nabrežina (Trst)
Tel. +39 040 2916120

**Vsem bralcem Planinskega vestnika
podarja bon v vrednosti**

10 €

Velja za nakupe v trgovini ob znesku nad 100,00 €.

Potovalni
nahrbtniki

FARPOINT/ FAIRVIEW

Potuj daleč in brez odvečnega
bremena. S potovalnimi nahrbtniki
Osprey te čaka pustolovščina.

FACTORY STORE
BIKE & OUTDOOR

www.fastorystore.si

Na voljo v trgovinah: Kibuba, Iglu Šport, Annapurna, Extreme Vital,
Intersport, Hervis, Action Mama, Enduro, Elan.